ISSN (online) 2709-1805
ISSN (print) 2709-1791

Scientific Journal

PROFESSIONAL ART EDUCATION

Volume 2 (1) 2021

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

e-ISSN-2709-1805
p-ISSN-2709-1791

Scientific Journal

PROFESSIONAL ART EDUCATION

Volume 2 (1)

2021

Professional Art Education
Scientific Journal
№2 (1) 2021

EDITOR IN CHIEF
Olha Matvieieva, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University ***(Ukraine)***
DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF
Volodymyr Fomin, Doctor of Pedagogical Sciences, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University ***(Ukraine)***
EXECUTIVE SECRETARY
Ganna Burma, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University ***(Ukraine)***

EDITORIAL BOARD:
Nataliya Bugaets, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University *(Ukraine)*
Eva Zhatan, Doctor of Science, Professor, Faculty of Social Sciences, Institute of Pedagogy, University of Gdansk *(Poland)*
Mariya Kalashnik, Doctor of Arts, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University *(Ukraine)*
Lubov Peretyaga, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University *(Ukraine)*
Tetyana Panyok, Candidate of Art History, PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Fine Arts Department, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University *(Ukraine)*
Iryna Poluboyaryna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv National University of Arts named after I.P. Kotlyarevsky *(Ukraine)*
Alla Rastrigina, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University *(Ukraine)*
Tetyana Smirnova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kharkiv National University of Arts named after I.P. Kotlyarevsky *(Ukraine)*
Alla Sokolova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University *(Ukraine)*
Viktoriya Tusheva, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University *(Ukraine)*

Founders: H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Department of Theory and Methods of Art Education

Publisher: H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
street Alchevskykh 29, Kharkiv, Ukraine

Editorial office address:
lane Faninsky, 3, room 409, Kharkiv, Ukraine, 61166

Contact Information:
phone: +38 (098) 200-81-91;
+38 (066) 200-81-91
email: admin@arteducation.pro
site: https://arteducation.pro

State registration / Certificate of the journal
KB 24623-14563P from 26.11.2020

Certified by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine

Approved by Academic Council
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
protocol №3 from 29.03.2021

Signed for publication on
April 15, 2021

Format 60x84 1/8.
Price is negotiable.
Circulation 300 copies

International representation and indexing of the journal:

Professional Art Education

Науковий журнал

№2 (1) 2021

Головний редактор: ***Матвєєва О.О.***, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри інструментальної підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди *(Україна)*
Заступник головного редактора: ***Фомін В.В.***, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди *(Україна)*
Відповідальний секретар: ***Бурма Г.В.***, кандидат педагогічних наук, доцент Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди *(Україна)*

Редакційна колегія:
Бугаєць Н.А., кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри хореографії Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди *(Україна)*
Жатан Єва, доктор наук, професор факультету соціальних наук Інституту педагогіки Гданського університету *(Польща)*
Калашник М.П., доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри інструментальної підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди *(Україна)*
Перетяга Л.Є., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди *(Україна)*
Паньок Т.В., доктор педагогічних наук, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди *(Україна)*
Полубоярина І.І., доктор педагогічних наук, професор кафедри загального та спеціалізованого фортепіано Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського *(Україна)*
Растригіна А.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри вокально-хорових дисциплін та методики музичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка *(Україна)*
Смирнова Т.А., доктор педагогічних наук, професор кафедри хорового диригування Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського *(Україна)*
Соколова А.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди *(Україна)*
Тушева В.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди *(Україна)*

Засновники: кафедра теорії і методики мистецької освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Видавець:
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди;
вул. Алчевських 29, м. Харків, Україна

Адреса редакції:
пров. Фанінський, 3, к.409,
м. Харків, Україна, 61166

Контактна інформація:
тел. +38 (**098**) 200-81-91;
+38 (**066**) 200-81-91
email admin@arteducation.pro
сайт https://arteducation.pro

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ 24623-14563Р від 26.11.2020

Атестовано наказом Міністерства освіти і науки України

Затверджено та рекомендовано Вченою Радою ХНПУ імені Г.С. Сковороди
протокол №3 від 29.03.2021 року

Підписано до друку редакційно-видавничою радою ХНПУ імені Г.С.Сковороди
15 квітня 2021 року

Формат 60х84 1/8. Ум.-друк. арк. 7,75. Обл.-вид. арк.7,21. Наклад 300 прим. Ціна договірна

Міжнародна представленість та індексація журналу:

ЗМІСТ

Дай Чжен
ПІДГОТОВКА ДИЗАЙНЕРІВ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО ПРОФІЛЮ У КИТАЙСЬКІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ 4
Dai Zhen
TRAINING OF MULTIMEDIA PROFILE DESIGNERS IN THE CHINESE PROFESSIONAL EDUCATION SYSTEM 10

Беземчук Лариса Валентинівна
Фомін Володимир Вікторович
ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ 12
Larisa Bezemchuk
Volodymyr Fomin
FORMATION OF INTEGRATION PEDAGOGICAL SKILLS OF FUTURE MUSIC TEACHERS IN THE CONDITIONS OF MASTER'S DEGREE 19

Цзю Дутін
ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ 20
Ju Dongting
PROFESSIONAL COMPETENCE AS THE MAIN FACTOR OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS IN GRAPHIC DESIGN 26

Кузьмічова Валентина Анатоліївна
ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КЛАСІ «ПОСТАНОВКА ГОЛОСУ» 28
Valentina Kuzmichyova
FORMATION OF VOCAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART IN THE CLASS «VOICE STAGING» 34

Григорова Лариса Сергіївна
РОЗРОБКА АВТОРСЬКИХ ФАКТУР ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННІ СУЧАСНОГО ОДЯГУ 35
Larysa Hryhorova
DEVELOPMENT OF AUTHOR'S INVOICES AND THEIR USE IN DESIGN PROJECTS OF MODERN CLOTHING 44

Vasilyeva Oksana
Sokolova Alla
SPECIFICITY OF TEACHING CONDUCTORS AND CHORAL DISCIPLINES IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART 45
Васильєва Оксана Вікторівна
Соколова Алла Вікторівна
СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 51

Мартиненко Іван Іванович
ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ХОРОВОЇ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З КНР 52
Ivan Martynenko
STUDY OF UKRAINIAN CHOIR MUSIC IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF STUDENTS FROM CHINA 59

Чубукіна Олена Миколаївна
ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КЛУБНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XX СТОЛІТТЯ) 60
Olena Chubukina
ORGANIZATION OF ACTIVITIES OF CLUB ASSOCIATIONS OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE (SECOND HALF OF THE XX CENTURY) 66

Мей Фан
Матвєєва Ольга Олександрівна
ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВКУ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА (КИТАЙСЬКИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД) 67
May Fan
Olha Matvieieva
WAYS OF INTRODUCTION OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN TRAINING OF MUSIC TEACHERS (CHINESE AND UKRAINIAN EXPERIENCE) 75

УДК 378:655.53
DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.01

© ***Дай Чжен***
аспірант кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди
Чанчуньський університет
Чанчунь, Китай
e-mail: **617101934@qq.com**
https://orcid.org/0000-0003-0250-9225

ПІДГОТОВКА ДИЗАЙНЕРІВ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО ПРОФІЛЮ У КИТАЙСЬКІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

У статті розглядається професійна підготовка фахівців мультимедійного дизайну у вищих закладах освіти КНР. Здійснено спробу визначити сутність професійної компетентності фахівців з мультимедійного дизайну, що полягає в інтегральній якості особистості, яка реалізує готовність і здатність майбутнього фахівця до здійснення професійної творчої діяльності: використання комп'ютерних технологій, що дозволяють створити новий відео-арт продукт, інтерактивний об'єкт або інтерактивні цифрові твори як в рамках галузі сучасного мистецтва, так і виходячи за ці межі за допомогою ілюзії руху об'ємних і площинних зображень, а також здатність керувати інформаційними потоками у вигляді текстів, музики, анімації, графічних зображень та ін. на основі сформованих знань, умінь, навичок. Теоретично обґрунтовані психолого-педагогічні особливості та організаційно-педагогічні умови розвитку професійної підготовки фахівців мультимедійного дизайну у вищих закладах освіти мистецького профілю КНР. Проведено систематизацію, осмислення й узагальнення результатів дослідження; встановлені особливості і загальні тенденції сучасної медіагалузі та її вплив на стан розвитку професійної підготовки фахівців мультимедійного дизайну у вищих закладах освіти; окреслено характеристики медіасередовища, обґрунтовано зміст і структуру мультимедійної діяльності, виявлено її класифікацію. Уточнено сутність базових понять дослідження (професійна підготовка, мультимедійний дизайн, медіа-дизайн). Визначено доцільність головних навчальних блоків, що забезпечують активізацію творчих можливостей та професійну підготовку фахівців мультимедійного дизайну у вищих закладах освіти; розкрито суть їх складових; уточнені теоретичні висновки, визначені перспективи вивчення досліджуваної проблеми.

Ключові слова: *професійний підготовка; дизайнерська майстерність; медіасередовище; мультимедійний дизайн; медіа-дизайн.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Реформування освіти в КНР є частиною процесів оновлення суспільства та тих змін, що стосуються підйому країни за рахунок науки і освіти. Китайська професійна освіта до «культурної революції» була направлена на задоволення кадрових потреб державної економіки. Сьогодні уряд КНР надає модернізації освіти пріоритетне значення, у системі освіти активно розвиваються інтеграційні процеси, розробляються нові освітні стандарти, зміст, форми і методи навчання які спрямовані на формування єдиного освітнього простору та усунення дефіциту кваліфікованих фахівців.

Аналіз сучасного стану викладання мультимедійного дизайну у мистецьких вищих закладах освіти КНР та з'ясування реальних умов для розвитку професійної майстерності майбутніх дизайнерів вказаного профілю обумовлені вимогами ринку праці до підвищення якості підготовки кадрів і реструктуризацією установ мистецьких закладів освіти за принципом оптимізації дизайн-освіти. Однак, незважаючи на модернізацію системи дизайн-освіти китайські художники зберігають свій специфічний світогляд, спираючись на досягнення багатовікової духовної культури. Тому вважаємо актуальним висвітлити в наданій статті проблему підготовки фахівців з мультимедійного дизайну та складовими дизайну як культурного і освітнього простору КНР.

Дизайнерська діяльність і система підготовки відповідних фахівців пройшли нелегкий шлях свого становлення від навчання ремеслу до сучасної дизайнерської освіти. Аналіз науково-педагогічного складу різних мистецьких і педагогічних вищих закладів освіти показав, що підготовку

© Dai Zhen

студентів-дизайнерів здійснюють переважно художники, архітектори або практикуючі дизайнери без педагогічної освіти. Ці викладачі як правило є фахівцями зі спеціальності, проте, не всі отримали відповідну психолого-педагогічну підготовку. Це свідчить про необхідність актуалізації і популяризації психолого-педагогічних знань, відповідного педагогічного стажування та підвищення кваліфікації серед майбутніх дизайнерів з метою ефективного розвитку їхньої професійної майстерності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемі професійного навчання в Китаї присвітили свої наукові розробки Бао Цзигуй (2010), Лю Гуйлінь (2018), Лю Чунилін, Щі Чанфа, Юй Цзугуан, Er. Gorgul й Em. Gorgul (2012) та ін. Водночас теоретичні основи модернізації освіти в Китаї представлені в працях Тань Сунхуа (2003), Ма Шуцао (2009), Цзян Саоянь (2016), Чен Сівей, Хуа Яо, Ян Цзіту та ін. Можна зазначити, що історико-педагогічному аналізу системи вищої освіти КНР приділили увагу в наукових розвідках А. Антиповський, Н. Боревська, Ван Ітан, Л. Калашник (2020), Лю Донмін, С. Маркова, О. Михайличенко, Н. Пазюра, Су Сяохуань, Н. Франчук, Чжу Муцю, О. Шацька та ін.

Аспекти професійної освіти дизайнерів, розробку і впровадження сучасних педагогічних технологій у навчальний процес вищої школи розглядали: О. Баніт, В. Бойчук, З. Макар, Цзя Ячен, С. Чирчик, Хуэйлин, Чжан (2002). Теорію дизайну і художньої творчості досліджували у своїх працях Є. Антонович (2009), О. Бойчук, І. Голод, В. Даниленко, Т. Паньок (2020), В. Прусак, А. Чебикін, М. Яковлев та ін.

Формулювання цілей та завдань статті. Метою дослідження є висвітлення складових підготовки майбутніх фахівців мультимедіа, а також вдосконалення навчально-методичного забезпечення для професійного навчання дизайнерів.

Виклад основного матеріалу. Вивчення матеріалів наукових, педагогічних, мистецтвознавчих публікацій китайських дослідників, нормативно-законодавчих актів з проблеми дослідження показало, що розвиток дизайну, культивування його засад є одним із пріоритетних для культури й освіти Китайської Народної Республіки. Тим більше, що в останні десятиріччя дизайн і дизайнери стали іміджe-творчими інструментами суспільного та економічного поступу КНР. У зв'язку з зрослою потребою у високоякісних дизайнерських проєктах, базованих на сучасних наукових і творчих концепціях та кращих здобутках світових дизайнерських шкіл, особливо гостро відчувається потреба у фахівцях мультимедійного дизайну.

Одним із важливих аспектів навчання й підготовки майбутніх фахівців мультимедійного дизайну є вміння знаходити загальні патерни в несподіваних перетинах, перехрестях і закономірностях у різних напрямках дизайну. Медіа-дизайнер розробляє проєкти художнього оформлення для різних медіа-платформ і каналів інформації, створює ескізи і візуалізує концепції дизайну (сайти і Лендінзі, соцмережі, digital і друковані журнали, відео-контент тощо).

Аналіз сучасної науково-педагогічної літератури дає нам підстави стверджувати, що наразі відсутнє чітке визначення поняття «мультимедійний дизайн»; відсутня ясна позиція з організації професійної підготовки фахівців мультимедійного дизайну та його ув'язування з навчально-виховним процесом. Характеризуючи базові поняття дослідження, проаналізуємо ключові визначення.

Мультимедійний дизайн – це вид пізнання і спосіб вирішення творчих завдань, що стосуються візуалізації складної інформації: CD-презентації, каталоги продукції, фото-галереї, портфоліо з застосуванням звукових і відео ефектів, створення рекламних та навчальних роликів, ігор, і інтерактивних описів до програмних продуктів. Мультимедійний дизайн, передбачає розробку дизайну і програмної частини кінцевого продукту, а також створення ергономічного інтерфейсу для інтерактивної роботи з веб-сайтами, каталогами, презентацією тощо.

Паралельно з терміном «мультимедійний дизайн» використовують «медіа-дизайн», що означає розробку цифрового (мережевого) контенту для публікації на різних майданчиках і в різних контекстах, створення нового середовища комунікації (робота зі складними візуальними наративами, де текст і зображення порівну ділять між собою смислове навантаження). Наприклад розробка дизайн-контенту: створення GQ-цифрового макету видання (журнальний дизайн), робота з екранною типографікою (дизайн сайтів цифрових медіа в друкованій аналогії) тощо.

Медіасередовище багатопрофільне по тематиці і варіативне по техніці просування, тому в профільний ряд медіадізайну потрапляють веб-дизайн, арт-дизайн, ланд-дизайн, теледизайн. Сучасна медіагалузь включає низку традиційних елементів. Її канали об'єднують телебачення, радіо, газети, журнали, книги, кіно і музичні записи. Однак з розвитком нових технологій дана галузь розширилася і наразі включає ще й інтернет, відео- і комп'ютерні ігри, мобільні пристрої і смартфони.

На відміну від прикладних дизайнерів, які працюють з реальними об'єктами, дизайнер

мультимедіа, спочатку створює віртуальну реальність у комп'ютері, а потім переносить її в реальне життя. Для цього необхідно постійно відточувати свої навички, щоб вміти використовувати звук, відео, графіку, анімацію та інші елементи для створення завершеної роботи.

Спеціаліст з мультимедійного дизайну інтегрує свій талант, креативність і знання в електронний твір мистецтва (веб-сайти, кіно, телебачення, реклама в освітніх установах, проєктних і виробничих фірмах, корпоративних компаніях тощо), а також сприяє формуванню позитивного іміджу компанії, розробляє концепції для створення медіадизайну, створює іміджевий ефект при роботі з рекламою; співпрацює зі ЗМІ, аудіо-, відео- та поліграфічною продукцією, у межах своєї компетенції несе відповідальність за якість виконуваних обов'язків.

Тож якісна професійна підготовка фахівців мультимедійного дизайну складається з багатьох факторів. Серед них високий рівень володіння знаннями, вміннями та нормативами, необхідними для виконання професійних обов'язків. Тож майбутні фахівці мультимедійного дизайну повинні володіти відповідними теоретичними й практичними навичками. А саме: до теоретичних навичок відносимо володіння знаннями щодо актуальних тенденцій в інтерактивному середовищі, графічному і комунікаційному дизайні, основних принципів психології сприйняття візуальної інформації, уміння застосовувати знання з основ живопису і малюнку, колористики, композиції до проєктної діяльності, процесів і технологій сучасної поліграфії, функціонування медійних каналів поширення комунікації, маркетингові основи видавничого бізнесу тощо.

До практичних навичок можна віднести: уміння створювати макети друкованих видань, оформлювати медійні Web-сайти і сторінки соцмереж, опрацьовувати дизайн бренд-бука, розсилок, презентацій, медіа-китів і іншої продукції, працювати з фотозображеннями (Adobe Photoshop, Adobe Flash, Adobe After Effects, MAYA), застосовувати практичну типографіку, орнаменталістику, редагувати текст під формат верстки, розробляти моушн-анімацію і відеоролики, володіти растровими і векторними графічними редакторами (Adobe CC, QuarkXPress, CorelDraw, SketchApp) тощо.

З точки зору нашого дослідження на якість професійної підготовки майбутніх фахівців мультимедійного дизайну впливає гуманістична парадигма та особистісно зорієнтований підхід до навчання. Важливого значення набувають такі особисті якості майбутнього фахівця мультимедійного дизайну, як: клієнтоорієнтованість, професійна комунікація, тайм-менеджмент, раціональна організація робочого процесу, робота в команді, вміння вести кілька проєктів паралельно, увага до деталей, відповідальність за результат, саморозвиток.

Зазначимо, що особистісно зорієнтований підхід у вищих закладах освіти спрямований на суб'єкт-суб'єктні стосунки викладача і студента і забезпечує реалізацію інтелектуально-ціннісного розвитку студента, що відбувається за умови використання усіх форм і методів активного навчання, сукупності педагогічних технологій, які уможливлюють моделювання наслідків професійної діяльності.

Сутність професійної підготовки фахівців мультимедійного дизайну, на нашу думку, полягає в розвитку багаторівневих, профільних і багатофункціональних мистецьких навчальних закладах, підвищення кваліфікації викладацьких кадрів, розвиток соціального партнерства навчального закладу з виробництвом; збільшення частки практико-орієнтованої підготовки за рахунок створення при вищих мистецьких закладах власної бази практик.

У процесі навчання в мистецькому вищому закладі освіти майбутній фахівець повинен навчитися генерувати оригінальні ідеї та втілювати їх у матеріалі відповідними засобами образотворчого мистецтва (композиція, рисунок, кольорознавство, історія мистецтва, графічні техніки тощо) на основі володіння образно-стильовими, художньо-проєктними, продуктивно-образними та інформаційно-комунікативними навичками що є невід'ємними складниками професіоналізму фахівців мультимедійного дизайну, оскільки забезпечує творчі можливості їх діяльності.

Зазначимо, що навчаючись у аспірантурі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди і маючи можливість порівнювати дві системи навчання можемо виснувати, що українська універсальна модель викладання дає студентам значно більше розуміння стилістичної цілісності, ясності і глибину вивчення предмету, дозволяє використовувати широкий діапазон мистецьких практик від найдавніших часів до сучасних напрямів, на основі синтезу яких, виробляються індивідуальні прийоми ритмічно-просторової структури творів про що зазначала Т. Паньок (2020) у своїй праці (с. 50).

Тож для професійної підготовки фахівців мультимедійного дизайну актуально включення до навчальних програм не тільки художньо-творчих навчальних предметів, модулів з підприємництва і маркетингу, а й навчальних блоків що дають можливість застосовувати китайські на-

ціональні образотворчі надбання в галузі мультимедіа.

Визначимо головні навчальні блоки, що забезпечують професійну підготовку фахівців мультимедійного дизайну: блок комп'ютерних технологій: web-дизайн, мультимедіа (основи застосування світла, теорія звуку, відео, фото), комп'ютерна графіка в дизайні і рекламі, тривимірна композиція, основи візуальної реклами, віртуальне моделювання та макетування; блок з образотворчого мистецтва: теорія і практика кольору, композиція, рисунок, пластанатомія, історія китайської і зарубіжної анімаційної історії мистецтв, анімаційна перспектива, сучасна поліграфія; блок психолого-педагогічної та гуманітарної підготовки: професійна психологія, психологія художньої творчості, психологія та педагогіка художньої творчості, методика викладання образотворчого мистецтва та дизайну, маркетинг, підприємництво, електронна комерція, знання іноземної мови тощо.

Вивчення блоку психолого-педагогічної підготовки дає можливість майбутнім дизайнерам займатися викладацькою діяльністю в загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладах та надає знання до практичної реалізації педагогічних технологій, необхідних методик образотворчого мистецтва та дизайну, допомагає формувати творчі уміння тощо.

Застосування психолого-педагогічних особливостей під час підготовки майбутніх фахівців з мультимедійного дизайну забезпечує навчальний процес інтеграцією психолого-педагогічних, проєктно-художніх та інформаційно-комунікативних компетентностей, допомагає посиленню мотивації до самовдосконалення, активізує самоосвітню діяльність.

Аналіз навчальних планів і програм, змісту і форм навчання дає підстави стверджувати, що загалом такий перелік навчальних блоків змістовно охоплює весь необхідний теоретичний матеріал і спрямований на вироблення практичних навичок дизайнерської майстерності.

Визначальною функцією підготовки майбутнього фахівця мультимедійного дизайну є діяльність, що спрямована на організацію процесу навчання відповідно до нормативних документів і поєднує теоретичну й практичну складові. Для професійної підготовки фахівців мультимедійного дизайну у вищих закладах освіти актуальний «дуальний» метод освіти, який передбачає, що всі теоретичні знання отримані під час занять у вищих закладах освіти підкріплені практичними навичками в організаціях і на підприємствах дизайнерської галузі.

Професійну підготовку фахівця мультимедійного дизайну доцільно розглядати з позиції системно-структурного підходу, який має змістові, структурні й функціональні зв'язки, що знаходяться в постійному розвитку. Такий підхід дозволяє виявити інтегровані властивості та якісні характеристики складових професійної підготовки фахівців мультимедійного дизайну у вищих закладах освіти, а також дозволяє обґрунтовано обирати сукупність загальнонаукових і конкретно наукових теоретико-методологічних підходів, які сприяють підвищенню ефективності підготовки відповідних кадрів, становленню і розвитку їх професіоналізму (Гузій, 2004).

Під час підготовки доцільно застосувати психолого-педагогічні особливості, що забезпечують інтеграцію психолого-педагогічних, проєктно-художніх та інформаційно-комунікативних компетентностей майбутнього фахівця, усвідомлення ним посилення мотивації до самовдосконалення як дієвої рушійної сили професійного зростання; активізацію самоосвітньої діяльності.

Висновки. Отже, аналізуючи особливості професійної підготовки фахівців мультимедійного дизайну, можна зазначити, що дослідження сучасної термінології показало невизначеність основних термінів з області мультимедіа.

У статті уточнено і конкретизовано поняття «мультимедійний дизайн», «медіа-дизайн». Ці визначення дозволять більш ефективно освоювати науковцями, освітянами та фахівцями мультимедійного дизайн-проєктну галузь практичної діяльності.

На основі проведеного дослідження, нами виявлені особливості професійної підготовки фахівців мультимедійного дизайну в вищих закладах освіти КНР, що полягають у дуальної освіті, системно-структурному підходу до професійної підготовки, вільному володіння теоретичними і практичними біфункціональними професійними навичками (реалізації знань з формоутворення, кольородидактики, проєктної грамоти, візуалізації складної цифрової інформації тощо), уміння рефлексувати й аналізувати процес творчої діяльності та її результати; послідовно вибрати та використовувати відповідні образотворчі та дизайн-методи для професійної підготовки.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в дослідженні практичних і художньо-естетичних функцій у сфері підготовки фахівців з мультимедійного дизайну; опрацюванні внутрішньо-вузівської системи, спрямованої на розвиток особистісних та діяльнісних складових майбутнього фахівця в процесі його професійної діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Bronack, St., Sanders, R., Cheney, A. and etc. (2008). Presence pedagogy: teaching and learning in a 3D virtual immersive world. *International journal of teaching and learning in higher education*. 20, 59–69. **https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ895226.pdf**

Gorgul, Ercument, Gorgul, Emine (2012), Teaching Creativity: Developing Experimental Design Studio Curricula for Pre-College and Graduate Level Students in China. *Social and Behavioral Sciences*. 51, 714–720. **https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.230**

Kapp, K. (2012). The gamification of learning and instruction: game-based methods and strategies for training and education. *USA: John Wiley & Sons* **https://www.wiley.com/en-us/The+Gamification+of+Learning+and+Instruction%3A+Game+based+Methods+and+Strategies+for+Training+and+Education-p-9781118096345**

Panyok, T. (2020). Historical-cultural and lighting context of artistic education in Ukraine in the beginning of the 20th century. *International journal of conservation science. Romania*. 11, 945–952. **http://ijcs.ro/public/IJCS-20-69_Panyok.pdf**

Tapsisa, N. (2012). Virtual worlds and course dialogue. *American journal of distance education*. 26, 96–109. **https://doi.org/10.1080/08923647.2012.655053**

Volker, Kirchberg (2018). Managing Real Utopias: Artistic and Creative Visions and Implementation, eds. Constance DeVereaux. *New York: Imprint Routledge* **https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315164205-13/managing-real-utopias-volker-kirchberg**

Wong M., Khong C., Thwaites H. (2012). Applied UX and UCD Design Process in Interface Design. *Social and Behavioral Sciences,* 51, 703–708. **https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.228**

Антонович, Є. (2009). Проблеми теорії та методології дизайну. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 26, 21–22. **http://oaji.net/articles/2014/690-1396516170.pdf**

Бао, Цзигуй (2010). История китайской анимации. Пекин: Изд. книжки в картинках **https://elibrary.ru/item.asp?id=30005082**

Гузій, Н. (2004). Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова **https://elibrary.ru/item.asp?id=20009581**

Опалев, М., Мурашко, М. (2012). Определение моушн-дизайна и систематизация его объектов. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура.* 6, 31–35. **https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=12444522952431331251&btnI=1&hl=ru**

Хуан, Чжунцзин (2020). Китайский путь развития фундаментального образования. СПб. : Нестор-История **https://nestorbook.ru/uDrive/file/4888/4dbd2a59650ab53f79cc65075727e9e1**

Хуэйлин, Чжан (2002). История китайской анимации в XX веке. *Northwest Fine Arts*. Лондон **https://cyberleninka.ru/article/n/te-vey-i-kitayskaya-animatsionnaya-shkola/viewer**

Цзян, Сяоянь (2016). Высококвалифицированные учителя как ключевой фактор качества образования. *Практика в Китайской народной республике* **https://www.hse.ru/data/2016/03/17/1127403847/Цзян%20Сяоянь.docx**

REFERENCE

Bronack, St., Sanders, R., Cheney, A. and etc. (2008). Presence pedagogy: teaching and learning in a 3D virtual immersive world. *International journal of teaching and learning in higher education*. 20, 59–69. **https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ895226.pdf** [in English]

Gorgul, Ercument, Gorgul, Emine (2012), Teaching Creativity: Developing Experimental Design Studio Curricula for Pre-College and Graduate Level Students in China. *Social and Behavioral Sciences*. 51, 714–720. **https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.230** [in English]

Kapp, K. (2012). The gamification of learning and instruction: game-based methods and strategies for training and education. U*SA: John Wiley & Sons* h**https://www.wiley.com/en-us/The+Gamification+of+Learning+and+Instruction%3A+Game+based+Methods+and+Strategies+for+Training+and+Education-p-9781118096345** [in English]

Panyok, T. (2020). Historical-cultural and lighting context of artistic education in Ukraine in the beginning

of the 20th century. *International journal of conservation science*. Romania. 11, 945–952. **http://ijcs.ro/public/IJCS-20-69_Panyok.pdf** [in English]

Tapsisa, N. (2012). Virtual worlds and course dialogue. American journal of distance education. 26, 96–109. **https://doi.org/10.1080/08923647.2012.655053** [in English]

Volker, Kirchberg (2018). Managing Real Utopias: Artistic and Creative Visions and Implementation, eds. Constance DeVereaux. *New York: Imprint Routledge* **https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315164205-13/managing-real-utopias-volker-kirchberg** [in English]

Wong M., Khong C., Thwaites H. (2012). Applied UX and UCD Design Process in Interface Design. *Social and Behavioral Sciences*. 51, 703–708. **https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.228** [in English]

Antonovych, YE. (2009). Problemy teoriyi ta metodolohiyi dyzaynu. *Pedahohika vyshchoyi ta seredn'oyi shkoly* [Problems of design theory and methodology]. 26, 21–22. **http://oaji.net/articles/2014/690-1396516170.pdf** [in Ukrainian]

Bao, Tsziguy (2010). Istoriya kitayskoy animatsii [History of Chinese animation]. Pekin: Izd. knigi v kartinkakh **https://elibrary.ru/item.asp?id=30005082** [in Russian]

Huziy, N. (2004) Pedahohichnyy profesionalizm: istoryko-metodolohichni ta teoretychni aspekty [Pedagogical professionalism: historical-methodological and theoretical aspects]. Kyyiv: NPU im. M. P. Drahomanova **https://elibrary.ru/item.asp?id=20009581** [in Ukrainian]

Opalev, M., Murashko, N. (2012). Opredeleniye moushn-dizayna i sistematizatsiya yego ob'yektov [Definition of motion design and systematization of its objects]. *Vestnik Khar'kovskoy gosudarstvennoy akademii dizayna i iskusstv. Iskusstvovedeniye. Arkhitektura.* 6, 31-35. **https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=12444522952431331251&btnI=1&hl=ru** [in Russian]

Khuan, Chzhuntszin (2020). Kitayskiy put' razvitiya fundamental'nogo obrazovaniya [China's way of developing basic education]. SPb. Nestor-Istoriya **https://nestorbook.ru/uDrive/file/4888/4dbd2a59650ab53f79cc65075727e9e1** [in Russian]

Khueylin, Chzhan (2002). Istoriya kitayskoy animatsii v XX veke [History of Chinese animation in the twentieth century]. *Northwest Fine Arts*, London **https://cyberleninka.ru/article/n/te-vey-i-kitayskaya-animatsionnaya-shkola/viewer** [in Russian]

Tszyan, Syaoyan' (2016). Vysokokvalifitsirovannyye uchitelya kak klyuchevoy faktor kachestva obrazovaniya [Highly qualified teachers as a key factor in the quality of education]. *Praktika v Kitayskoy narodnoy respublike* **https://www.hse.ru/data/2016/03/17/1127403847/Цзян%20Сяоянь.docx** [in Russian]

Дата надходження рукопису 28.03.2021

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.01

© ***Dai Zhen***
Post-graduate student of the department of social education, graduate and professional education of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

Changchun University
Changchun, China
e-mail: 617101934@qq.com
https://orcid.org/0000-0003-0250-9225

TRAINING OF MULTIMEDIA PROFILE DESIGNERS IN THE CHINESE PROFESSIONAL EDUCATION SYSTEM

The purpose of the article considers the professional training of multimedia design specialists in higher educational institutions of the People's Republic of China. The aim of the study was to highlight the components of the training of future multimedia professionals, as well as to improve the training and methodological support for professional training of designers in the Chinese education system.

Methods & methodology. Conventional pedagogical research methods were applied: theoretical analysis of scientific and pedagogical literature, comparative analysis, empirical and modeling methods. he results of the analysis of scientific and methodological literature on the research problem show that its various aspects are reflected in the works of scientists who consider the professional skills of future design professionals at the higher education level (E. Antonovich, Liu Guilin, Liu Chunilin, Shi Changfa, Yu Zuguang, A. Antipovsky, N. Borevskaya, Liu Dongming, V. Danylenko, M. Opalev, N. Pazyura, Su Xiaohuan, N. Franchuk, Zhu Mutsu, Jia Yacheng, Er.Gorgul, Em.Gorgul, etc.).

Scientific novelty. Psychological and pedagogical features and organizational and pedagogical conditions for the development of professional training of multimedia design specialists in higher educational institutions of artistic profile in China were theoretically substantiated. An attempt was made to determine the essence of professional competence of multimedia design specialists, which consists in the integral quality of personality, which conducts the readiness and ability of the future specialist to carry out professional creative activity. The essence of the basic concepts of research (professional training, multimedia design, media design) is specified, which will allow scientists, educators and specialists of multimedia design-project to master a branch of practical activity more effectively.

Results. It is substantiated that the skills of a multimedia designer are a combination of different art forms, traditional and experimental techniques and technologies, such as the use of sound, light, dance, digital images, visual and communicative environments. It is proved that professional training of future specialists in multimedia design in higher educational institutions of China is a complex pedagogical process based on the traditions of Chinese culture, structure, methods of appropriate diagnostic fund and system of artistic techniques, decisions, images, symbols. The expediency of the main educational blocks help force creative opportunities and professional training of multimedia design specialists in higher educational institutions is determined; the essence of their components is revealed. The professional creative activity includes use of computer technologies to create a new video art product, interactive object or interactive digital works both within the field of contemporary art and beyond these limits through the illusion of movement of three-dimensional and planar images, as well as the ability to control information flows in the form of texts, music, animation, graphics, etc. on the basis of the formed knowledge, abilities, skills.

Conclusions. Based on the study, we identified the features of professional training of multimedia design specialists in higher education in China, which consist in dual education, system-structural approach to training, fluency in theoretical and practical bifunctional professional skills (implementation of knowledge of shaping, color didactics, design literacy, visualization of complex digital information, etc.), the ability to reflect and analyze the process of creative activity and its results; consistently select and use appropriate visual and design methods for training. Features and general trends of the modern media industry and its impact on the state of development of professional training of multimedia design specialists in higher education institutions are established; the characteristics of the media environment are outlined, the content and structure of multimedia activity are substantiated, its classification is revealed.

Key words: professional training; design skills; media environment; multimedia design; media design.

УДК [378.147:78]:044.22
DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.02

© Беземчук Лариса Валентинівна
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна
email: **blv2007@ukr.net**
https://orcid.org/0000-0002-9745-6594
© Фомін Володимир Вікторович
доктор педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна
email: v.v.fomin@hnpu.edu.ua
https://orcid.org/0000-0002-8652-2023

ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Метою статті є дослідження формування у майбутніх учителів музичного мистецтва інтеграційно-педагогічних умінь та визначення ефективних форм їх професійної підготовки. В контексті дослідження використовувались методи теоретичного аналізу наукової та педагогічної літератури, емпіричні, методи конструювання змісту музичної освіти. У ході дослідження теоретично обґрунтовано сутність інтеграційно-педагогічних умінь у контексті вирішення питань професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва за принципом міждисциплінарної інтеграції. Визначено, що проектування освітніх програм для студентів за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) орієнтує здобувачів як першого бакалаврського рівня, так і другого магістерського рівня на формування особливого інтеграційно-педагогічного уміння. Доведено, що такий тип уміння є пріоритетним для опанування міждисциплінарного експрес курсу, де інтеграційно-педагогічне ядро є складовим дидактично-творчого модулю інтегрованого змісту уроку з мистецтва. Запропоновано структурування змісту курсу на підставі інтеграційних зв'язків між дисциплінами циклу загальної підготовки і курсами професійної підготовки «Методика викладання дисциплін кваліфікації» та «Практикум за кваліфікацією». Міждисциплінарний експрес курс висвітлює коло питань, пов'язаних із спеціальністю «Вчитель музичного мистецтва», «Вчитель інтегрованого курсу мистецтво». Наведено варіант схеми його структурно-тематичного змісту з переліком розділів і тем дисциплін кваліфікації «Музична педагогіка». Виділено етапність формування інтеграційно-педагогічних умінь: пізнавально-розвивальний, репродуктивно-творчий, самостійно-творчий. Представлено структурно-тематичну схему інтеграційних зв'язків міжпредметного експрес курсу для магістрів «Інтеграція мистецтва в ЗОШ», яка орієнтована на здобувачів вищої освіти з різним рівнем музичної підготовки і напрямів кваліфікаційних уподобань. Результати дослідження показали ефективність практичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва з формування інтеграційно-педагогічних умінь через врахування трьох змістових ліній – «Сутність інтеграції в мистецькій освіті», «Концептуальні основи методики інтегрованого курсу «Мистецтво»» та «Художньо-педагогічні технології в музичній освіті».

Ключові слова: *вчитель музичного мистецтва, інтеграційно-педагогічні уміння, магістратура, інтеграційний міждисциплінарний експрес курс.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Сучасні дослідження в галузі музично-педагогічної освіти вже мають достатньо праць в яких окреслено методи і зміст підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі здобування першого бакалаврського рівня спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Водночас, на нашу думку, в умовах магістратури обмаль часу не дозволяє здобувачам набути комплекс теоретико-методологічних знань для якісної реалізації у самостійній професійній діяльності. Для студентів даного напряму здатність до адаптації та дій у новій ситуації, що характеризується невизначеністю умов і вимог, спроможність гнучко змінювати поведінкові стратегії для забезпечення ефективної діяльності стають головним орієнтиром навчання в магістратурі.

Оновлення змісту музичної освіти вимагає від майбутнього вчителя музичного мистецтва сформованого інтеграційно-педагогічного уміння, яке пов'язане з опануванням навчальних дисциплін циклу загальної та професійної підготовки на принципі міждисциплінарної інтеграції. Міждисциплінарний підхід в музично-педагогічній освіті продукує комплексність формування інтегровано-педагогічних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва.

В умовах дистанційної, змішаної форм навчання слід приділити увагу розробки засад для формування інтеграційно-педагогічних умінь у вигляді міждисциплінарних експрес курсів, які б забезпечували злагодженість та синхронність педагогічних дій здобувачів магістрантів відповідно сучасних умов здобування різних освітніх рівнів.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблеми педагогічної інтеграції знаходимо в сучасних роботах О. Дейнеки (2020), Є. Іванченко (2012), А.Урсул (1981). Питання підготовки майбутніх учителів різних профілів в умовах магістратури розглядаються у працях Н. Божко (2018), Л. Гризун (2019), Р. Гуревича, О. Дубасенюк (2019), Н. Кононець (2016), О. Момот (2016), В. Олексенко (2015), В. Михайліченка (2015), А. Сбруєвої (2014), О. Сорочинської (2015), М. Супрун (2011), Т. Федірчик (2010). Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва значно детально висвітлена в працях Т. Бодрова (2016), О. Гаврилюк (2016), З. Дубовий (2019), М. Мороз (2019), Н. Овчаренко (2016), Ся Гаоян (2019), В. Фомін (2020) Водночас питання формування інтеграційно-педагогічних умінь вчителя музичного мистецтва знайшли відображення в працях Ж. Карташової (2015), Л. Гаврілова (2015), К.Кабриль (2013), Н. Ничкало (2012), О. Олексюк (2010), Л. Пастушенко (2017), Н. Юдзіонок (2011) та ін.

Слід зазначити, що інтеграційні процеси визначають перехід професійних вищих навчальних закладів від вузькоспеціалізованого навчання до інтеграції професій, які передбачають два рівні підготовки – бакалавр і магістр. Так, О. Олексюк вважає, що інтеграційний принцип в освіті – це не лише забезпечення міжпредметних зв'язків з окремими дисциплінами. Інтеграція знань, на її думку, це дещо більше, «своєрідне переплавлення знань одного предмета в інший», що дає змогу використовувати їх у різних ситуаціях (Олексюк, 2006, с.64). Коло проблем педагогічної інтеграції й, зокрема формування інтеграційно-педагогічних умінь майбутнього вчителя яскраво окреслює О. Дейнека (2020). Відповідно до цього пошук вирішення питання досліджуваної нами проблеми слід знаходити в контексті розвитку інтегральної педагогіки, яка пропонує багатий арсенал міжпредметних зв'язків для вирішення питання якісної підготовки майбутніх вчителів різних фахів (Дейнека, 2013).

Як зазначає Н. Божко (2018), у процесі міждисциплінарної інтеграції важливим є мотивованість і проблемність навчання, інтегрований підхід до добору змісту навчального матеріалу. На думку автора, предметні межі зникають, коли педагог заохочує опанувати знання і навички з кількох предметних областей, досліджуючи зв'язок між дисциплінами, критично оцінюючи, як ці частини взаємодіють (Божко, 2018). З іншого боку, класифікація міжпредметних зв'язків (таблиця №1) розуміється як відображення закономірностей розвитку понять, що розкривають зв'язки між предметами, сприяють створенню науково-практичних передумов для цих зв'язків (Максимова,1984, с. 51).

На думку В. Максимчук, Т. Матвійчук та ін. (2020) педагогічні вміння можна розглядати з позиції функціональної системи психічних і практичних дій та операцій, спрямованих на управління розумовою діяльністю учнів у процесі їх навчання, розвитку та виховання. Для формування педагогічних умінь велике значення мають суб'єктивна готовність майбутніх педагогів та їх здатність реалізувати свої знання, а також різноманітні елементарні вміння й навички, необхідні для професійної діяльності.

Таким чином, автори визначають сутність «інтеграційно-педагогічних умінь», як складне багатовимірне поняття, що характеризує здібність учителя виходити за рамки звичайних ситуацій, проявляти і досягти необхідних результатів через систему педагогічних дій, що ґрунтується на знаннях, ідеях і методах, а також перенесенням їх в площину практичної реальності на принципах міждісциплінарної інтеграції в навчанні. Для цього за концепцією Д. Богоявленського, Є. Кабанової-Меллер, Н. Менчинської передбачено дотримуватися трьох взаємопов'язаних умов: знання правил, за яким потрібно діяти; практичного застосування цих дій та самоконтролю (Богоявленська, Кабанова-Меллер, Менчинська,1945).

Таблиця 1.

Класифікація міжпредметних зв'язків

Форми міжпредметних зв'язків	Типи міжпредметних зв'язків	Види міжпредметних зв'язків
За змістом	змістовні	За фактами, поняттям законів, теорій, методам наук
	операційні	По формуванню навичок, умінь і розумових операцій
	методичні	З використанням педагогічних методів і прийомів
	організаційні	За формою та способом організації навчально-виховного процесу
За напрямком	односторонні	Прямі і зворотні
	двосторонні	Прямі, зворотні або відбудовані
	багатосторонні	
За спосом взаємодії	хронологічні	спадкоємні
		синхронні
		перспективні
	хронометричні	локальні
		середньо діючи
		довготривалі

Формулювання цілей та завдань статті. Метою статті є висвітлення умов формування інтеграційно-педагогічних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва і розробки структурно-тематичної основи міждісциплінарного експрес курсу для здобувачів другого (магістерського) освітнього рівня на базі профільної навчальної дисципліни.

Виклад основного матеріалу. Процес вироблення педагогічних умінь характеризується поетапністю. Опанування педагогічними знаннями та вміннями відбувається поетапно через вирішення педагогічних завдань.

Як відзначає А.Урсул (1981), процеси інтеграції взагалі збільшують ефективність будь-якої діяльності, інтенсифікують її. Так, автор використовує термін інтеграція для характеристики взаємозв'язку відокремлених знань в сконденсоване, ущільнене, таке що легко засвоюється (Урсул, 1981, с. 17). Водночас професійно-педагогічні вміння, на думку Л.Спиріна (1976) – це володіння способами і прийомами навчання та виховання, засноване на свідомому використанні психолого-педагогічних і методичних знань (Спирин, 1976). З точки зору С. Артюх та О. Коваленко, уміння є результатом оволодіння новою дією чи новим способом дії (Артюх, Коваленко, 1997).

Формування професійних умінь і навичок можливе за умов поетапного процесу навчання. На цьому наголошує І. Новіцька (2015). Так, на початковому етапі відбувається усвідомлення мети і пошук способів її здійснення з урахуванням раніше набутих знань, умінь й навичок. Характерною особливістю цього етапу є формування системи основних знань, умінь і навичок на теоретичному рівні. Далі відбувається формування вмінь і навичок, які ще не є досконалими, високорозвиненими і потребують відпрацювання до застосування їх в практичній діяльності. На цьому етапі студент психологічно готовий до сприйняття нових знань та оволодіння способами діяльності. Його діяльність стає свідомою, активною та цілеспрямованою. На завершальному етапі відбувається формування професійних умінь і навичок, які є досконалими, відпрацьованими та можуть бути застосовані в нестандартних, раніше невідомих ситуаціях (Новіцька, 2015) .

На основі аналізу освітньо-професійної програми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва з'ясовано, що формування знань, умінь за кваліфікаційними загально-професійними вимогами відбувається згідно поліцентричного підходу до професійно-теоретичної та практичної підготовки. З цього приводу М. Чапаєв (2018) пропонує виокремити центр-стрижень, що об'єднує в цілісність різні компоненти системи,

© Л.Беземчук & В.Фомін

може їх рухати відповідно обраним цілям, стимулювати діяльнісні прояви, залишити відносну свободу компонентів системи, забезпечити саморегуляцію системи (Чапаєв, 2018). З іншого, використовувати міждісциплінарні експрес-курси для магістрантів різних фахів з метою створення методологічних баз міждісциплінарного рівня засвоєння змісту освіти пропонує О. Момот (2016, с.101).

Таким своєрідним центро-стриженем (концептуальним ядром) в циклах загальної та професійної підготовки майбутніх учителів за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво) може стати дисципліна «Методика викладання інтегрованого курсу «Мистецтво». Розробка міждісциплінарного експрес-курсу «Інтеграція мистецтва в ЗОШ» на базі навчальної програми вищезазначеної дисципліни відіграє роль міні орієнтиру для здобувачів, які приходять до магістратури вказаної спеціалізації, але мають різний рівень музичної підготовки і напрямів кваліфікаційних уподобань.

Такий експрес курс може розкрити сутність обраної здобувачами спеціальності в мобільному вигляді. Його обсяг може мати до 3 кредитів і проводитись за допомогою технології педагогічного коучингу. Як зазначає В. Сидоренко (2014), характеристики даної технології передбачають «системність, вертикальну і горизонтальну цілісність неперервного освітнього процесу, інтеграцію...» (Сидоренко, 2014). У контексті проблем нашого дослідження для цього більш оптимальними можуть бути індивідуальні заняття чи заняття в малих групах, оскільки така робота сприятиме підвищенню якості підготовки здобувачів за обраними моделями – коуч-заняття, коуч-сессії тощо.

Структурування курсу розкриває інтеграційні зв'язки між дисциплінами циклу загальної підготовки і курсами професійної підготовки «Методика викладання дисциплін кваліфікації» та «Практикум за кваліфікацією». Водночас зарубіжні дослідники (Ebony Terrell Shockley & Linda Krakaur, 2021) акцентують увагу на тому, що певний досвід в області інтеграції мистецтв значно поліпшує процес проходження педагогічної практики. Міждісциплінарний експрес курс висвітлює коло питань, пов'язаних із спеціальністю «Вчитель музичного мистецтва», «Вчитель інтегрованого курсу мистецтво». Наводимо схематичний варіант такого експрес-курсу з визначенням структурно-тематичного змісту та переліком розділів і тем дисциплін кваліфікації (див. таблиця №2).

Таблиця 2.

Структурно-тематична змістовна схема інтеграційних зв'язків

Методика викладання інтегрованого курсу «Мистецтво»	*Методика викладання дисциплін кваліфікації (музична педагогіка)*	*Практикум за кваліфікацією*	*Форми, типи та види міжпредметних*
I. Сутність інтеграції в мистецькій освіті.	Методи викладання музичного мистецтва у ВНЗ.	Особливості практикумів в системі змістовно навчальних занять методико-практичного циклу	1. За змістом: використання педагогічних методів і при-йомів. 2. За напрямком: двосторонні, прямі, зворотні або відбудовані
II. Концептуальні основи методики інтегрованого курсу «Мистецтво»	Характеристика методів викладання інтегрованого курсу «мистецтво».	Сучасні напрями розвитку художньої дидактики. Конструювання елементів дидактичного творчого модуля в шкільній та вузівській практиці.	1. За змістом: змістовні, за фактами, поняттям законів, теорій, методам наук; операційні: по формуванню навичок, умінь і розумових операцій 2. За напрямком: багатосторонні
III. Художньо-педагогічні технології в музичній освіті.	Методи навчання мистецтву в умовах НУШ; методичний супровід підготовки та проведення позааудиторної роботи з в системі музично-педагогічної освіти.	Моделювання змістовних одиниць навчальних предметів вузівської професійно-орієнтованої підготовки за кваліфікацією «викладач музичного мистецтва, вчитель інтегрованого курсу «мистецтво».	1. За змістом: організаційні. 2. За напрямком: двосторонні, прямі, зворотні або відбудовані. 3. За способом взаємодії (хронологічні, синхронні, довготривалі)

Так, нами було виокремлено три змістові домінантні лінії, які визначали напрямки формування інтеграційно-педагогічних умінь в процесі вивчення міждісциплінарного експрес-курсу.

1. Змістова лінія «Сутність інтеграції в мистецькій освіті», спрямовується на пізнання та розкриття різних граней музичного мистецтва, його інтегрального змісту. Її впровадження забезпечує засвоєння студентами інтегрованих знань, накопичення музичних вражень, уявлень, що, у свою чергу, сприяє цілісності та системності, ціннісному ставленню до творів мистецтва.

2. Змістова лінія «Концептуальні основи методики інтегрованого курсу Мистецтво» орієнтована на розуміння власної методичної діяльності, стимулювання до творчої роботи, формування самостійності у використанні набутих знань і вмінь.

3. Змістова лінія «Художньо-педагогічні технології в музичній освіті» здатна розширити уяву щодо подальшого розвитку інтеграційно-педагогічних умінь у галузі сучасних інтерактивних методик викладання.

Відповідно до виокремлених змістових ліній було визначено три етапи формування інтеграційно-педагогічних умінь: пізнавально-розвивальний, конструктивний, самостійно-творчий.

Пізнавально-розвивальний етап охоплював опанування І рівня експрес курсу. Студенти засвоювали теоретичні основи мистецтва, накопичували художні враження й уявлення. Основним завданням цього етапу була загальна спрямованість підготовки на отримання фахових знань їх подальше практичне використання у професійній діяльності вчителя музичного мистецтва.

Домінантною основою цього етапу стала змістова лінія «Сутність інтеграції в мистецькій освіті», яка розкривала теорію й методи опанування мистецтва, ознайомила із практичними здобутками музикантів. У процесі акумуляції знань і вражень студенти набували художньо-естетичного досвіду, розвивали музичні здібності, професійні вміння.

Основні методи роботи на даному етапі – це метод емоційного стимулювання, тестові (адаптивні, бліц-опитування), контрольні, комбінування, варіювання.

Організаційні форми навчального процесу – лекція-огляд, практична, самостійна, індивідуальна робота студентів, коуч-заняття.

Конструктивний етап. Особлива увага приділялася змістовій лінії «Концептуальні основи методики інтегрованого курсу «Мистецтво»». На цьому етапі було акцентовано на формуванні методичних умінь студентів, їх спрямуванні на створення образів та конструкцій уроків мистецтва, розвитку здатності до створення авторських уроків, де домінантним був операційний компонент. Це заохочувало студентів до професійної діяльності, оскільки майбутній учитель повинен орієнтуватися в сучасному світі сучасних шкільних програм, які суттєво змінилися протягом останніх років (музика, музичне мистецтво, мистецтво). Основні методи роботи – метод творчо-ігрової взаємодії, творчого проектування, створення мистецьких проектів.

Організаційні форми навчального процесу – лекція–дискусія, творчо-практичні заняття, майстер класи, самостійна робота, коуч-сессії.

Самостійно-творчий етап характеризувався опануванням змістової домінантної лінії «Художньо-педагогічні технології в музичній освіті», оскільки в навчальний процес впроваджувалася фахова практика педагогічної взаємодії.

Основні методи роботи – метод активізації професійної діяльності, самоаналізу, самоконтролю, моделювання, конструювання змісту музичної освіти, самооцінки, накопичення інтеграційно-педагогічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва.

Організаційні форми навчального процесу – проблемні–лекції, самостійна робота над професійно-орієнтованими ситуаціями, науково-дослідна практика. Серед критеріїв формування інтеграційно-педагогічних умінь виділяються: ступінь теоретичної обізнаності, ступінь сформованості мотивації в музично-педагогічної діяльності, ступінь практичної реалізації інтеграційно-педагогічних умінь, ступінь оволодіння інтеграційно-педагогічними уміннями в професійній роботі вчителя музичного мистецтва та вчителя інтегрованого курсу «мистецтво». Результат: сформовані інтеграційно-педагогічні уміння майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Висновки. Інтеграційно-педагогічні уміння майбутнього вчителя музичного мистецтва формуються на основі фахових знань, навичок (або системи навичок) завдяки варіюванню умов навчання здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які ґрунтуються на дидактичних засадах структурування шкільних предметів «музичне мистецтво» та «мистецтво», що функціонують у практичній діяльності сучасної загальноосвітньої школи. Виявлено, що найбільш ефективною формою для роботи студентів в умовах магістратури є впровадження міжпредметних експрес-курсів, коуч-занять та коуч-сессій. **Перспективами подальшого дослідження** є питання вивчення принципів міждисциплінарної інтеграції в контексті педагогічного коучингу для підготовки здобувачів вищої освіти мистецьких фахів.

© Л.Беземчук & В.Фомін

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Bezemchuk, L.V. (2019). Teaching of artistic disciplines in a higher education institution: the principle of interdisciplinary coordination. *Bulletin of the T.H.Shevchenko national university «Chernihiv Colehium»*, 1(157), 16–22. **http://doi.org/10.5281/zenodo.2620644**

Bradshaw, R. (2016). Art integration fosters empathy in the middle school classroom. *Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 89(4–5), 109–117. **https://doi.org/10.1080/00098655.2016.1170441**

Ebony Terrell Shockley & Linda Krakaur (2021). Arts at the core: Considerations of cultural competence for secondary pre-service teachers in the age of Common Core and the Every Student Succeeds Act. *Pedagogies: An International Journal*, 16(1), 19-43. **https://doi.org/10.1080/1554480X.2020.1738936**

Maksymchuk, B., Matviichuk, T., & Maksymchuk, I. (2020). Developing Healthcare Competency in Future Teachers. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12(3), 24-43. **https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/307**

Беземчук, Л., & Фомін, В. (2020). Формування методичної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі педагогічної практики. *Professional Art Education*, 1(1), 43–49. **https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.07**

Борисенко, Н., Гриценко, І., Денисенко, В., Сидоренко, Н.(2020). Формування навичок самоосвітньої діяльності студентів педагогічних факультетів в умовах дистанційної освіти. *Social Work and Education*, Vol. 7, No 3, 325–337. **https://doi.org/10.25128/2520-6230.20.3.7**

Гризун, Л.Е. (2009). Дидактичні основи проектування модульної структури навчальної дисципліни (Автореф. дис. д-ра пед. наук), *Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди*, Харків, 39. **http://kafinfo.org.ua/files/Avtoreferaty/Gryzun_doktorska.pdf**

Дейнека, О.М. (2013). Аспекти інтеграції педагогічної освіти. *Педагогічна освіта у вищих навчальних закладах І-ІІ рівнів акредитації: реалії сьогодення та перспективи розвитку : матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції* (19 грудня 2013р., м. Прилуки), 14–16. **https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/avtoref/D_26.053.19/Daineka.pdf**

Марусинець, М. (2018). Формування інтегральної психолого-педагогічної компетентності викладача закладу вищої освіти. *Освітній Простір України*, 14(14), 81–88 **https://doi.org/10.15330/esu.14.81-88**

Пастушенко, Л.А. (2017). Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах. *Дисертація канд. пед. наук, Рівненський державний гуманітарний університет*. Рівне. **http://www.rshu.edu.ua/images/afto/004_2.pdf**

Сидоренко, В.В. (2014). Педагогічний коучинг як інноваційна технологія науково-методичного супроводу професійно-особистісного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. Донецьк, 3 (14), 13–19. **https://core.ac.uk/download/pdf/32310359.pdf**

Урсул, А.Д. (1981). Философия и интегративно-общенаучные процессы. Москва: Наука. **http://urss.ru/cgi-bin/db.pl?lang=Ru&blang=ru&page=Book&id=12144**

Чапаев, Н.К. (2019). Педагогическая интеграция: методология, теория, технология: *монография*. Екатеринбург: Рос. гос. проф.-пед. ун-т, 372. **http://elar.rsvpu.ru/handle/123456789/28745**

REFERENCE

Bezemchuk, L.V. (2019). Teaching of artistic disciplines in a higher education institution: the principle of interdisciplinary coordination. *Bulletin of the T.H.Shevchenko national university «Chernihiv Colehium»*, 1(157), 16–22. **https://doi.org/10.5281/zenodo.2620644** [in Ukrainian]

Bradshaw, R. (2016). Art integration fosters empathy in the middle school classroom. C*learing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 89(4–5), 109–117. **https://doi.org/10.1080/00098655.2016.1170441** [in English]

Ebony Terrell Shockley & Linda Krakaur (2021). Arts at the core: Considerations of cultural competence for secondary pre-service teachers in the age of Common Core and the Every Student Succeeds Act. *Pedagogies: An International Journal*, 16(1), 19–43. **https://doi.org/10.1080/1554480X.2020.1738936** [in English]

Maksymchuk, B., Matviichuk, & Maksymchuk, I. (2020). Developing Healthcare Competency in Future Teachers. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12(3), 24-43. **https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/307** [in English]

Bezemchuk L., & Fomin V. (2020). The Formation of Future Music Art Teacher `s Methodological Competence in the Process of Pedagogical Practice. *Professional Art Education*, 1(1), 43–49. **https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.07** [in Ukrainian]

Borysenko, N., Hrytsenko, I., Denysenko, V., Sydorenko, N. (2020). Formuvannya navychok samoosvitn'oyi diyal'nosti studentiv pedahohichnykh fakul'tetiv v uslovyyakh distantsiynoyi osvity [Formation of skills of self-educational activity of students of pedagogical faculties in the conditions of distance education]. *Social Work and Education*, Vol. 7, No 3, 325-337. **https://doi.org/10.25128/2520-6230.20.3.7** [in Ukrainian]

Hryzun, L.Ye. (2009). Dydaktychni osnovy proektuvannya modul'noyi Struktury navchal'noyi dystsypliny [Didactic bases of designing the modular structure of the discipline]. *Avtoref. Dys. D-ra ped. Nauk, Kharkivs'kyy natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni H.S. Skovorody*, Kharkiv, 39. **http://kafinfo.org.ua/files/Avtoreferaty/Gryzun_doktorska.pdf** [in Ukrainian]

Deyneka, O.M. (2013). Aspekty intehratsiyi pedahohichnoyi osvity [Aspects of integration of pedagogical education]. *Pedahohichna osvita u Vyshchykh Navchal'nykh zakladakh I-II rivniv akredytatsiyi: realiyi s'ohodennya ta perspektyvy rozvytku: materialy Mizhvuzivs'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsyy* (19 hrudnya 2013r., M. Pryluky), 14-16. **https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/avtoref/D_26.053.19/Daineka.pdf** [in Ukrainian]

Marusinets', M. (2018). Formuvannya intehral'noyi psykholoho-pedahohichnoyi kompetentnosti vykladacha zakladu vyshchoyi osvity [Formation of integrated psychological and pedagogical competence]. *Osvitniy Prostir Ukrayiny*, 14 (14), 81–88. **https://doi.org/10.15330/esu.14.81-88** [in Ukrainian]

Pastushenko, L.A. (2017). Pedahohichna tekhnolohiya rozvytku profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv Muzychne mystetstvo u Vyshchykh mystets'kykh navchal'nyy zaklad [Pedagogical technology of development of professional competence of future teachers of musical art in higher art educational institutions. *Dissertation of Candidate of Pedagogical Sciences, Rivnens'kyy derzhavnyy humanitarnyy universytet.* Rivne. **http://www.rshu.edu.ua/images/afto/004_2.pdf** [in Ukrainian]

Sydorenko, V.V. (2014). Pedahohichnyy kouchynh yak innovatsiyna tekhnolohiya naukovo-metodychnoho suprovodu profesiyno-osobistisnoho rozvytku vchytelya v systeme pislyadyplomnoyi osvity [Pedagogical coaching as an innovative technology of scientific and methodological support of professional and personal development of a teacher in the system of postgraduate education]. *Naukova skarbnytsya osvity Donechchyny*. Donets'k, 3 (14), 13–19. **https://core.ac.uk/download/pdf/32310359.pdf** [in Ukrainian]

Ursul, A. D. (1981). Filosofiya i integrativno-obshchenauchnyye protsessy [Philosophy and integrative-general scientific processes]. Moskva: Nauka. **http://urss.ru/cgi-bin/db.pl?lang=Ru&blang=ru&page=Book&id=12144** [in Russian]

Chapayev, N.K. (2019). Pedagogicheskaya integratsiya: metodologiya, teoriya, tekhnologiya: *monografiya* [Pedagogical integration: methodology, theory, technology: *monograph*]. Yekaterinburg: Ros. gos. prof.-ped. un-t, 372. **http://elar.rsvpu.ru/handle/123456789/28745** [in Russia]

Дата надходження рукопису 29.03.2021

© Л.Беземчук & В.Фомін

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.02

© ***Larisa Bezemchuk***
Candidate of Pedagogical Sciences, Docent, Professor of the Department of Theory and Methodology of Artistic Education and Vokal-choral Training of the Teacher of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, *Kharkiv, Ukraine*
email: **blv2007@ukr.net**
https://orcid.org/0000-0002-9745-6594
© ***Volodymyr Fomin***
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Artistic Education and Vokal-choral Training of the Teacher of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, *Kharkiv, Ukraine*
email: **v.v.fomin@hnpu.edu.ua**
https://orcid.org/0000-0002-8652-2023

FORMATION OF INTEGRATION PEDAGOGICAL SKILLS OF FUTURE MUSIC TEACHERS IN THE CONDITIONS OF MASTER'S DEGREE

The purpose of the article is to study the formation of integration and pedagogical skills of future music teachers and to determine effective forms of professional training of students during master 's studies.

Methods & methodology. Conventional pedagogical research methods were applied: theoretical analysis of scientific and pedagogical literature, comparative analysis, empirical and modeling methods. In the course of the study, the essence of integration and pedagogical skills was theoretically substantiated in the context of solving the issues of professional training of the future teacher of musical art on the principle of interdisciplinary integration.

Scientific novelty. The stage of formation of integration-pedagogical skills is highlighted: late-developmental, reproductive-creative, independent-creative and structural-thematic content scheme of integration connections of inter-disciplinary express course for masters «Integration of art into school», which plays the role of a mini-orenter for applicants who come to the magistracy of the specified specialization but have different levels of musical training and directions of qualification preferences. A schematic version of the content of the topics of qualification disciplines «Music Pedagogy» is presented.

Results. It is determined that the design of educational programs for students in the specialty 014 Secondary education (Musical art) orients applicants of both the first bachelor's level and the second master's level to the formation of a special integration and pedagogical skills. It has been proved that this type of skills is a priority for mastering the interdisciplinary express course, the integration and pedagogical core for which there is a didactic creative module of art lessons of integrated content. It is proposed to carry out the course structuring on the basis of integration links between the disciplines of the general training cycle and the training courses «Methodology of teaching qualification disciplines» and «Workshop on qualifications». The interdisciplinary express course highlights the range of issues related to the specialty «Teacher of musical art», «Teacher of integrated art course».

Conclusions. Summing up the results of the study, it can be noted that practical training on the formation of integration and pedagogical skills of the future teacher of musical art should be carried out in the plane of three content lines «The essence of integration in art education», «Conceptual bases of the method of the integrated course «Art», and «Artistic and pedagogical technologies in music education».

Key words: music art teacher, integration and pedagogical skills, magistracy, integration interdisciplinary express course.

УДК 378:655.53
DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.03

© ***Цзю Дутін***
аспірант кафедри початкової і професійної освіти ХНПУ імені Г.С. Сковороди.
Чанчуньський університет науки і техніки (коледж оптичної та електронної інформації)
Чанчунь, КНР
email: **673990721@qq.com**
https://orcid.org/0000-0002-3689-8006

ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ

У статті висвітлені окремі аспекти щодо професійної підготовки майбутніх графічних дизайнерів. Проаналізовано категоріально-понятійний апарат проблемного поля дослідження. Визначено організаційно-методичні умови професійної підготовки майбутніх дизайнерів. Вказано на інтеграційні можливості загально-художніх та професійно орієнтованих знань у формуванні цілісної системи вмінь майбутніх графічних дизайнерів. Обґрунтовано роль творчо-компетентнісного підходу в дизайн-освіті, з його інтегральною характеристикою, що сприяє активізації творчості, вирішенні творчих завдань, допомагає у професійній підготовці майбутніх фахівців з графічного дизайну. Визначено, що фахова компетентність формує індивідуальний аспект готовності майбутнього графічного дизайнера до професійного розвитку та визначається рівнем отриманих фахових знань, умінь і навичок. Навчальна діяльність, яка являє собою процес засвоєння цих знань, формування навичок (прийомів) і умінь (способів придбання і використання знань) впливає на опрацювання та продукування сучасних методик, які застосовуються до професійної підготовки графічного дизайнера. У процесі дослідження виокремлено єдність теоретичної і практичної готовності до здійснення творчої діяльності. Визначені програмні компетентності які студенти набувають у процесі професійної підготовки. Зокрема, з'ясовано, що багаторівневе застосування візуальної комунікації відноситься до спеціальної професійної підготовки, а загально-художній аспект навчання графічного дизайнера є необхідним компонентом цілісної системи його професійної освіти і формує основу фундаментальних знань фахівця.

Ключові слова: *візуальна комунікація, графічний дизайнер, компетентнісний підхід, проєктна діяльність, майбутній фахівець*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Сучасні тенденції та особливості розвитку вищої освіти пов'язані з макропроцесами реформування, які обумовлені з одного боку важливими протиріччями між вимогами високотехнологічної, цифрової промисловості до випускників-дизайнерів вищих закладів освіти, а з іншого боку традиційними методами підготовки майбутніх фахівців, у тому числі з графічного дизайну. У педагогічній науці, актуалізується потреба в переосмисленні підходів до модернізації системи підготовки фахівців з графічного дизайну для швидкого адаптування у сучасній проєктній діяльності.

Модерні виклики в Інтернет та медіапросторі вимагають удосконалення педагогічних умов у навчанні майбутніх дизайнерів, а також створення у вищих освітніх закладах професійно-орієнтованого інформаційно-освітнього середовища й адекватних йому педагогічних умов, спрямованих на вдосконалення процесу фахової підготовки студентів графічного дизайну, підвищення якості та ефективності у набутті ними системних знань з теорії та практики проєктного мистецтва, професійних навичок аналітично-образного мислення, розвитку їхніх пізнавально-професійних потреб та інтересів, творчого креативного мислення, опанування методиками проєктування тощо.

Професійно-орієнтовані педагогічні умови в Україні регламентуються системою стандартів вищої освіти, передусім: державним та галузевим стандартом вищої освіти, а також Концепцією розвитку національного дизайну. Ці стандарти забезпечують формування змісту дизайн-освіти з позиції компетентнісного підходу, рівень професійної підготовки майбутніх дизайнерів, дають змогу випускнику вищого закладу освіти виконувати професійні завдання, що визначаються вимогами у сфері науки і культури.

© *Ju Dongting*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць довів, що проблема підготовки майбутніх фахівців з графічного дизайну в вищих закладах освіти не була предметом комплексного наукового аналізу. Окремо й побіжно питаннями професійної підготовки фахівців графічного дизайну займалися Є. Антонович (2009), В. Биков, В. Даниленко, В. Косів, З. Макар, В. Сидоренко, А. Устинов. Загальні проблеми дизайн-освіти розкриті в працях Т. Паньок (2016; 2020), В. Прусак, І. Рижової, Ю. Срібної, О. Фурси, С. Хан-Магомедовим.

У дослідженнях Н. Бібік (2004), Т. Висікайло, Г. Єрмоленко (2008), Л. Масол (2006), А. Хуторського значна увага приділяється структурним компонентам професійної компетентності фахівців мистецьких спеціальностей, критеріям (аксіологічним, когнітивним, практичним), обсягу художньо-педагогічних знань і умінь, проте формуванню фахової компетентності майбутніх фахівців з графічного дизайну не надано належної уваги. Водночас О. Гладун (2019) розглядає професійну компетентність майбутнього фахівця-дизайнера з точки зору його можливості перероблювати значний потік візуальної інформації у новий творчий продукт (O. Hladun, 2019, с. 65). Цінними для нашого дослідження виявились і наукові праці Цзя Яочен (2017), у яких надано увагу проблемам узагальнення концептуальних засад та розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців з графічного дизайну у професійній підготовці, а також здійснено їхній теоретичний аналіз (Яочен Цзя, 2017, с. 125).

Проте малодослідженими залишаються питання формування професійної підготовки майбутніх фахівців з графічного дизайну під час їхнього навчання у вищих закладах освіти, мало надано уваги застосуванню компетентнісного підходу. У той самий час аналіз наукових публікацій показав, що більшість досліджень науковців зосереджено на загальній підготовці майбутніх фахівців і не відповідає сучасним уявленням про необхідний рівень професійних компетентностей фахівців з графічного дизайну, що здатні конкурувати на світовому ринку праці.

Формулювання цілей та завдань статті. Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні творчо-компетентнісного підходу щодо процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з графічного дизайну у вищих закладах освіти. Завдання – з'ясувати сутнісні характеристики професійної підготовки майбутніх фахівців з графічного дизайну.

Виклад основного матеріалу. Освіта XXI століття починає більше орієнтуватися на комп'ютерні технології, на впровадження інтенсивних і новітніх технічних засобів навчання, на формування соціально значущих компетентностей, які відповідають змісту та динаміці соціально-економічних перетворень, що відбуваються в умовах глобалізації всіх суспільних процесів.

Концептуальні засади нашого дослідження базуються на положенні, що на сучасному етапі професійна підготовка студентів дизайнерських спеціальностей у вищих закладах освіти об'єктивно потребує оновлення її структури, змісту, форм і методів шляхом забезпечення творчо-активізуючої спрямованості з обов'язковим урахуванням фундаментальних положень теорії творчості, професійної компетентності майбутніх фахівців графічного дизайну та формування у них знань, умінь, навичок, щодо візуальної комунікації, мови графічного знаку, психології сприйняття арт-об'єктів. Сьогодні особливо затребуваний такий вид проєктної діяльності, як графічний дизайн, що активно розвивається, використовуючи у своїх технологіях останні досягнення багатьох галузей науки та дозволяє виробити у майбутніх фахівців комплекс компетенцій, ціннісних орієнтирів, необхідних для успішної творчої самореалізації.

Графічний дизайн як термін часто застосовують при позначенні як самого процесу проєктної діяльності за допомогою якого створюється комунікація, так і при позначенні продукції (результатів), які були отримані після закінчення роботи. Саме на розвиток творчого й креативного пошуку вироблення дизайн-продукції та її продукування орієнтована професійна підготовка графічних дизайнерів у ВЗО.

Визначаючи поняття графічного дизайнера, зазначимо що це є фахівець у галузі проєктування предметного світу, формотворення виробів, необхідних для життєдіяльності людини, який озброєний сумою різноманітних знань, здатний у конкретному матеріальному об'єкті повноцінно реалізувати свої уявлення про соціальні потреби суспільства (В. Прусак, 2006, с. 8).

Розвиток у майбутніх графічних дизайнерів здібностей сприймання психофізіологічних властивостей арт-об'єктів (колір, форма, емблематика, фіксація уваги на візуальній комунікації тощо), за допомогою яких формується здатність впливати на споживача є однією зі складових професійної підготовки. Проте, крім візуального образу, графічний дизайнер повинен ще враховувати різноманітні засоби маркетингових та культурних комунікацій.

Завдяки своїм арт-можливостям та візуальній комунікації графічний дизайн стає все більш популярною професією, тож соціальне замовлення у цій сфері вимагає розроблення принципово

нових науково-методичних концепцій. Це виявляється передусім у спрямуванні такої компетентністної підготовки студентів яка дозволяє їм інтегруватися до міжнародного ринку праці, бути конкурентноздатними.

Викладання графічного дизайну у вищих закладах освіти в Україні базується на пошуку універсальних інтерпретаційних парадигм, а також інноваційних підходів до теорії і практики компетентнісного підходу в дизайн-освіті, що сприяє формуванню у них мобільності, викристалізовує здатність управляти потоками інноваційної інформації, допомагає творчо й активно співпрацювати у команді, навчатись упродовж життя.

Компетентністна підготовка, як цілісне утворення в дизайн-освіті, включає безліч компонентів: індивідуальний аспект (особистісні, творчі можливості студента), мотиваційний аспект (її організованість, активність і стійкість у вирішення проблем, особистісний стимул до здійснення творчої діяльності, бажання дійти до якісного результату), когнітивно-операційний аспект (практична підготовленість до майбутньої діяльності) тощо. Таким чином, компетентністна підготовка постає як складний синтез когнітивного, наочно-практичного і особистісного досвіду студента (Пічкур, М., Сотська, & Побірченко, О., 2017).

Фахову компетентність спеціаліста з графічного дизайну можна поділити на: загальнокультурну (ціннісно-орієнтаційні, художньо-світоглядні, культуротворчі); спеціальну або художньо-естетичну (мистецький тезаурус, естетичний досвід, художньо-творчі здібності, художньо-образне мислення, естетичне ставлення); функціональну: предметну (живописна, графічна, проєктна) і міжпредметну – галузеві (художньо-естетичні) та міжгалузеві (художньо-гуманітарні).

Для розвитку творчого фаху майбутніх фахівців важливого значення мають такі групи компетенцій як:

– інформаційно-пізнавальні

а) здатність до пошуку та оперування художньою інформацією;

б) саморегуляційні (уміння організувати та контролювати власну художню діяльність, здатність до самовдосконалення шляхом мистецької самоосвіти та самовиховання);

– соціальні та комунікативні

– а) здатність до спілкування з приводу мистецтва, естетичних цінностей);

б) соціально-практичні (здатність до співпраці у сфері мистецтва, до роботи в команді) (Л. Масол, 2006, с. 24–27).

Єдність теоретичної і практичної готовності до здійснення творчої діяльності вимагає володіння на високому професійному рівні спеціальними дисциплінами, такими як: рисунок, кольорознавство, композиція, графічні технології, художнє проєктування, об'ємне моделювання, а також здатності до ефективного використання комп'ютерних технологій та медіаресурсів. Цей підхід дозволяє сформувати поліхудожню компетентність фахівця з графічного дизайну, визначаючи її як професійну інтегративну якість особистості, що включає комплекс знань про психологію художньої творчості, взаємодію образотворчого мистецтва з інтегрованими комп'ютерними програмами, уміння переносити художній образ у іншу модальність, застосувати досвід проєктної діяльності, яка інтегрується через зіставлення художніх ідей, виражально-зображувальних засобів у когнітивному, ціннісно-мотиваційному, операційно-діяльнісному та особистісно-творчому компонентах (Г. Єрмоленко, 2008, с. 45–51).

Зазначимо, що в структуру готовності графічного дизайнера до професійної діяльності входить: методологічний (гуманістичний, культурологічний, креативний) та педагогічний (когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісний) компоненти, а також творчо-компетентнісний підхід з його інтегральною характеристикою, що сприяє полімодальному сприйняттю творчої діяльності (візуальна, аудіальна, кінестетична), допомагає у вираженні емоційно-ціннісного ставлення до поліхудожньої діяльності та її рефлексії, до оволодіння методикою дослідницької роботи, що дозволяє якісно вирішувати творчі завдання. Завдяки компетентнісному підходу особистість здатна застосовувати свої здібності, набуті знання, уміння, навички, ціннісне ставлення та досвід у практичній діяльності. Виходячи з цього компетентністний підхід у навчанні «виводить універсальний метарівень, що в інтегрованому вигляді представляє освітні результати, які досягаються не лише засобами освіти, але й соціальної взаємодією в міжособистісному й інституційному культурному контексті» (Н. Бібік, 2004, с. 47).

Тож відповідно до програмних компетентностей студенти набувають здатності розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі дизайну, виявляти структурні й функціональні зв'язки на основі комплексного художньо-проєктного підходу. А саме:

1. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями у галузі нових інформаційних та комунікативних технологій та застосовувати їх у професійній дизайн-діяльності.

2. Здатність до пошуку нової інформації, її обробки та аналізу для створення творчого креативного продукту.

3. Здатність використовувати базові знання

© Ju Dongting

про стан і проблеми розвитку графічного дизайну сучасного світу й України зокрема, зберігати стабільність діяльності та смислових орієнтацій.

4. Здатність розвивати дизайн-культуру в суспільстві, його національну своєрідність та мультикультурність.

5. Здатність виходити за межі стереотипних асоціацій та застосовувати методику проєктування дизайн-об'єктів.

6. Здатність володіти прийомами формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну для вироблення нового творчого продукту

7. Здатність оперувати навичками користування сучасних комп'ютерних програм для створення об'єктів дизайну.

При навчанні графічному дизайну об'єднуючою складовою в роботі є багаторівневе застосування візуальної комунікації, що дозволяє комбінувати різні символи, зображення, а також методи різних фахових дисциплін (малюнок, кольорознавство, композиція, комп'ютерна графіка тощо) з метою формування візуального образу дизайнерських ідей.

Розуміння художньо-педагогічних процесів у дизайн-освіті та їх біфуркація дає змогу визначити співвідношення між образотворчим мистецтвом і дизайном та можливостями, що відкриваються завдяки їхньому розвитку та застосуванням їх у педагогічну діяльність.

Природнім має бути розуміння того, що малюнок, живопис, композиція як художні форми, що постійно взаємодіють один з одним, являють собою засоби пізнання, є виразниками почуття і використовуються для відображення довкілля. У цьому зв'язку можна підкреслити, що майбутній графічний дизайнер, який вивчає образотворчі дисципліни може відобразити навколишню дійсність у відповідності з власним візуальним сприйняттям і передати мовою образотворчості своє розуміння світобудови, по-своєму його інтерпретувати.

У сучасних умовах викладання дизайну на художньо-графічних факультетах переживає новий етап пошуку напрямків та універсальних інтерпретаційних парадигм. Особливо швидко розвивається художньо-технічне проєктування, головним завданням якого є створення графічних об'єктів, розроблення фірмового стилю, логотипу, брендбуку, дизайн-пакування тощо (Т. Паньок, 2016, с. 420).

Творчий аспект згідно з яким викладання графічного дизайну спрямовується на засвоєння, збереження, поширення мистецьких творів, готовність до участі в їх творенні, диктує необхідність виокремлення специфіки підготовки майбутніх фахівців. Базовими курсами, що формують творче мислення фахівців з графічного дизайну і визначають їхню подальшу спеціалізацію є «Композиція», «Робота в матеріалі», «Рисунок», «Типографіка», «Колористика», «Графічні техніки» тощо.

Засади творчого рисунка, знання авторських графічних матеріалів, знання основ проєктної діяльності, спеціальні знання в області графічного дизайну: робота зі шрифтами та їх компонування із зображенням, знання програм 3D-моделювання, володіння професійним ПО: для офсетної поліграфії – Adobe Photoshop (робота з растровими зображеннями), Adobe Illustrator (робота з векторними зображеннями), Adobe InDesign і QuarkXPress (верстання сторінок); для зовнішньої реклами і трафаретного друку: Corel Draw і творчий композиційний пошук на основі життєвих спостережень стають основними принципами підготовки фахівців з графічного дизайну. Для цього використовуються різноманітні методики, педагогічні підходи (розвиток самостійного мислення, збільшення арсеналу засобів пізнавальної діяльності, індивідуалізація і диференціація навчання) з метою формування розуміння суті візуальної комунікації та розвитку творчої уяви у студентів.

Виділяючи найбільш важливі принципи викладання фахових дисциплін, а саме: індивідуальний підхід до студентів, наочність, системність і послідовність у розв'язанні навчальних завдань, слід зазначити, що, вони утворюють чітку педагогічну систему підготовки фахівців. Суттєвою перевагою якої є формування особистості, що усвідомлює свою креативність, творчі можливості, міцні академічні знання, що отримані за період навчання. Важливу роль у професійній підготовці дизайнера-графіка грає мотиваційний момент, а саме створення нової візуально-комунікативної якості, що досягається формуванням моделі розвитку графічного дизайну.

Висновки. Отже, питання підготовки фахівців з графічного дизайну потребують систематичного й обґрунтованого висвітлення. Знання, які має набути майбутній графічний дизайнер у процесі фахової підготовки, включають такі складові: загальнотеоретичну (вивчення теоретичних дисциплін гуманітарного, історико-культурного, соціально-психологічного змісту); загально-художню (опанування методиками і техніками зображення, знання авторських графічних матеріалів) професійно-орієнтовану (знання основ проєктної діяльності, спеціальні знання в області графічного дизайн, програм 3D-моделювання, реалізація проєктів у матеріалі); організаційно-технічну (систематизація, використання інформації, проведення дослідницької діяльності).

Структура готовності графічного дизайнера до професійної діяльності визначається: методологічними (гуманістичний, культурологічний, креативний) та педагогічними (когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісний) компонентами, а також творчо-компетентнісним підходом з його інтегральною характеристикою (візуальна, аудіальна, кінестетична).

Вважаємо, що творчо-компетентнісний підхід та його інтеграція в загально-художні і професійно-спеціалізовані знання під час підготовки майбутніх графічних дизайнерів, забезпечує його системою фундаментальних знань, формує естетичні смаки та професійну компетентність.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в розробці та експериментальній перевірці форм і методів підготовки майбутніх учителів і вихователів до професійної діяльності в умовах етнокультурного різноманіття сучасного суспільства, спрямованих на розвиток особистісного складника, який вважаємо визначальним у структурі досліджуваної готовності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Crow D. (2006). Left to Right: The Cultural Shift from Words to Pictures. *Lausanne: AVA Publishing SA*. **https://www.bloomsbury.com/us/left-to-right-the-cultural-shift-from-words-to-pictures-9782940373369/**

Hladun, O. (2019). The preparation model of a future teacher for the upbringing of teenagers with a low status in the student team. *Scientific Issues of Vinnytsia State M. Kotsyubynskyi Pedagogical University. Section: Pedagogics and Psychology*, 216(58), 63–68. **https://doi.org/10.31652/2415-7872-2019-58-63-68**

Meggs B. P., Purvis A. W. (2012). Meggs History of Graphic Design. 5th ed. *New Jersey: John Wiley & Sons*. **https://www.thalia.de/images-adb/ea/96/ea96aec2-6c22-4844-a8b2-bc6b7320f86a.pdf**

Muller M. G. (2003). Basic of Visual Communication. *Approaches and Mathoda for Analysis. Konstanz*. **https://killervisualstrategies.com/blog/basics-of-visual-communication-marketing-strategies.html**

Panyok, T. V. (2020). Historical-cultural and lighting context of artistic education in Ukraine in the beginning of the 20th century. *International journal of conservation science*. Romania. 11. 945–952. **http://ijcs.ro/public/IJCS-20-69_Panyok.pdf**

Wegerif, R. (2010). Mind Expanding. Teaching for thinking and creativity in primary education. *Glasgow: Open University*. **https://www.researchgate.net/publication/236950584_Mind_Expanding_Teaching_for_Thinking_and_Creativity_in_Primary_Education/stats**

Zheng Min. (2014). Analysis of the importance of graphic design in the process of brand building. *Grand View of Fine Arts*, (4), 110.

Антонович, Є. А. (2009). Проблеми теорії та методології дизайну. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 26. 21–22. **http://oaji.net/articles/2014/690-1396516170.pdf**

Бібік, Н. М. (2004). Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ : КІС, 45-50. https://scholar.google.com/scholar?cluster=18024994945046522939&hl=en&inst=8697446408056752236&oi=scholarr

Ермоленко Г. Ю. (2008) Основные направления формирования полихудожественной компетентности будущих учителей искусства. *Синтез в русской и мировой художественной культуре*, 45–51. **https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01004893335.pdf**

Масол, Л. (2014). Впровадження компетентнісного підходу до змісту загальної мистецької освіти: аналіз державних стандартів. *Мистецтво та освіта*. № 4., 2–8. **http://nbuv.gov.ua/UJRN/mtao_2014_4_2**

Паньок Т. В. (2016) Розвиток вищої художньо-педагогічної освіти в Україні у ХХ столітті. Харків : Оперативна поліграфія ФОБ Здоровий Я. А. **http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/386**3

Пічкур, М., Сотська, Г., Семенова, О., Музимка , О., Побірченко, О. (2017). Професійна підготовка майбутнього вчителя образотворчого мистецтва : теоретичний аспект : *колективна монографія*. Харків: «Пром-Арт». **https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/8391/1/MONOGRAFIJA%20OM.pdf**

Прусак В. Ф. (2006) Організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України (автореферат … канд. пед. наук). *Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського*, Вінніца **http://www.disslib.org/orhanizatsiyno-pedahohichni-zasady-pidhotovky-majbutnikh-dyzajneriv-u-vyshchykh.html**

Яочен, Цзя. (2017). Моделювання процесу розвитку креативного потенціалу майбутніх дизайнерів у професійній підготовці. *Молодь і ринок*. №1, 123–126. **http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2017_1_28**

© Ju Dongting

REFERENCE

Crow D. (2006). Left to Right: The Cultural Shift from Words to Pictures. *Lausanne: AVA Publishing SA*. **https://www.bloomsbury.com/us/left-to-right-the-cultural-shift-from-words-to-pictures-9782940373369/** [in English]

Hladun, O. (2019). The preparation model of a future teacher for the upbringing of teenagers with a low status in the student team. *Scientific Issues of Vinnytsia State M. Kotsyubynskyi Pedagogical University. Section: Pedagogics and Psychology*, 216(58), 63–68. **https://doi.org/10.31652/2415-7872-2019-58-63-68** [in English]

Meggs B. P., Purvis A. W. (2012). Meggs History of Graphic Design. 5th ed. *New Jersey: John Wiley & Sons*. **https://www.thalia.de/images-adb/ea/96/ea96aec2-6c22-4844-a8b2-bc6b7320f86a.pdf** [in English]

Muller M. G. (2003). Basic of Visual Communication. *Approaches and Mathoda for Analysis*. Konstanz. **https://killervisualstrategies.com/blog/basics-of-visual-communication-marketing-strategies.html** [in English]

Panyok, T. V. (2020). Historical-cultural and lighting context of artistic education in Ukraine in the beginning of the 20th century. *International journal of conservation science*. Romania. 11. 945–952. **http://ijcs.ro/public/IJCS-20-69_Panyok.pdf** [in English]

Wegerif, R. (2010). Mind Expanding. Teaching for thinking and creativity in primary education. *Glasgow: Open University*. **https://www.researchgate.net/publication/236950584_Mind_Expanding_Teaching_for_Thinking_and_Creativity_in_Primary_Education/stats** [in English]

Zheng Min. (2014). Analysis of the importance of graphic design in the process of brand building. *Grand View of Fine Arts*, (4), 110. [in English]

Panyok, T. V. (2020). Historical-cultural and lighting context of artistic education in Ukraine in the beginning of the 20th century. *International journal of conservation science*. Romania. 11. 945–952. **http://ijcs.ro/public/IJCS-20-69_Panyok.pdf** [in English]

Antonovych, YE. A. (2009). Problemy teoriyi ta metodolohiyi dyzaynu. *Pedahohika vyshchoyi ta seredn'oyi shkoly* [Problems of design theory and methodology. Higher and secondary school pedagogy]. 26. 21–22. **http://oaji.net/articles/2014/690-1396516170.pdf** [in Ukrainian]

Bibik, N. M. (2004). Kompetentnyy pidkhid: refleksyvnyy analiz zastosuvannya [Competence approach: reflexive analysis of application]. *Kompetentnyy pidkhid u suchasniy osviti: svitovyy dosvid ta ukrayins'ki perspektyvy*. Kyyiv: KIS, 45-50. **https://scholar.google.com/scholar?cluster=18024994945046522939&hl=uk&inst=8697446408056752236&oi=scholarr** [in Ukrainian]

Yermolenko G. YU. (2008) Osnovnyye napravleniya formirovaniya polikhudozhestvennoy kompetentnosti budushchikh uchiteley iskusstva [The main directions of the formation of polyartic competence of future teachers of Art]. *Sintez v russkoy i mirovoy khudozhestvennoy kul'ture*, 45–51. **https://static.freereferats.ru/_avtoreferats/01004893335.pdf** [in Ukrainian]

Masol, L. (2014). Vprovadzhennya kompetentnoho pidkhodu do zmistu zahal'noyi mystets'koyi osvity: analiz derzhavnykh standartiv [Introduction of a competency-based approach to the content of general art education: an analysis of state standards]. *Mystetstvo ta osvita*. № 4., 2–8. **http://nbuv.gov.ua/UJRN/mtao_2014_4_2** [in Ukrainian]

Pan'ok T. V. (2016) Rozvytok vyshchoyi khudozhn'o-pedahohichnoyi osvity v Ukrayini u XX stolitti [Development of higher art and pedagogical education in Ukraine in the twentieth century]. Kharkiv: Operatyvna polihrafiya FOB Zdorovyy. **http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/3863** [in Ukrainian]

Pichkur, M., Sot·s'ka, H., Semenova, O., Muzymka, O., Pobirchenko, O. (2017). Profesiyna pidhotovka maybutn'oho vchytelya obrazotvorchoho mystetstva: teoretychnyy aspekt: kolektyvna monohrafiya [Professional training of future teachers of fine arts: theoretical aspect: collective monograph]. Kharkiv: «Prom-Art». **https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/8391/1/MONOGRAFIJA%20OM.pdf** [in Ukrainian]

Prusak V. F. (2006) Orhanizatsiyno-pedahohichni zasady pidhotovky maybutnikh dyzayneriv u vyshchykh navchal'nykh zakladakh Ukrayiny (avtoreferat… kand. Ped. Nauk) [Organizational and pedagogical principles of training future designers in higher educational institutions of Ukraine (abstract… Candidate of Pedagogical Sciences)]. *Vinnyts'kyy derzhavnyy pedahohichnyy universytet imeni Mykhayla Kotsyubyns'koho*, Vinnitsa. **http://www.disslib.org/orhanizatsiyno-pedahohichni-zasady-pidhotovky-majbutnikh-dyzajneriv-u-vyshchykh.html** [in Ukrainian]

Yaochen, Tszya. (2017). Modelyuvannya protsesu rozvytku tvorchoho potentsialu maybutnikh dyzayneriv u profesiyniy pidhotovtsi [Modeling the process of developing the creative potential of future designers in training]. *Molod' i rynok*. №1, 123–126. **http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2017_1_28** [in Ukrainian]

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.03

© *Ju Dongting*
Post-graduate student of the department of Primary and Professional Education of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Changchun University of Science and Technology.
Changchun, China
e-mail: 673990721@qq.com
https://orcid.org/0000-0002-3689-8006

PROFESSIONAL COMPETENCE AS THE MAIN FACTOR OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS IN GRAPHIC DESIGN

The purpose of the article is to cover some aspects of professional training of future graphic designers.

Methodology. The structure of the graphic designer's readiness for professional activity is determined by: methodological (humanistic, cultural, creative) and pedagogical (cognitive, operational, personal) components, as well as creative and competence approach with its integral characteristics (visual, audio, kinesthetic). Highlighting the most important principles of teaching professional disciplines, namely: individual approach to students, clarity, system and consistency in solving educational tasks, it should be noted that they form a clear pedagogical system of training. A significant advantage of such a system is the formation of an individual who is aware of their creativity, creative potential, strong academic knowledge that was acquired during the study period.

Scientific novelty. The organizational and methodological conditions of professional training of future designers are determined. The integration possibilities of general artistic and professionally oriented knowledge in the formation of a holistic system of skills of future graphic designers are pointed out.

The role of the creative-competence approach in design education is substantiated along with its integral characteristic, which promotes the activation of creativity, the solution of creative tasks, helps in the professional training of future specialists in graphic design.

Results. It is determined that professional competence forms an individual aspect of the future graphic designer's readiness for professional development and is determined by the level of acquired professional knowledge, skills and abilities. Educational activities, which compose the process of acquiring this knowledge, the formation of skills (techniques) and abilities (methods of acquiring and using knowledge) affect the development and production of modern techniques used in the training of graphic designers. Understanding of artistic and pedagogical processes in design education and its bifurcation makes it possible to determine the relationship between fine arts and design and the opportunities that open up due to their development and their application in teaching.

In modern conditions, teaching design at art and graphic faculties is experiencing a new stage of finding directions and universal interpretive paradigms. Artistic and technical design is developing especially fast, the main task of which is the creation of graphic objects, development of corporate style, logo, brand book, packaging design, etc. The creative aspect according to which the teaching of graphic design is aimed at the assimilation, preservation, dissemination of works of art, readiness to participate in their creation, dictates the need to highlight the specifics of training future professionals. An important role in the professional training of a graphic designer is played by the aspect of motivation, namely the creation of a new visual and communicative quality, which is achieved by forming a model of graphic design development. In the process of research the unity of theoretical and practical readiness for creative activity is singled out.

Conclusions. The program competencies that students acquire in the process of professional training are defined. In particular, it was found that the multilevel application of visual communication refers to special training, and the general artistic aspect of training a graphic designer is a necessary component of a holistic system of their professional education and it forms the basis of fundamental knowledge of the specialist. The knowledge that the future graphic designer must acquire in the process of professional training includes the following components: general theoretical component (study of theoretical disciplines of humanities, historical and cultural, socio-psychological content); general art component (mastering the methods and techniques of image, knowledge of author's graphic materials) professionally-oriented component (knowledge of the basics of project activities, special knowledge in the field of graphic design, 3D-modeling programs, implementation of projects using the material); organizational and technical component (systematization, use of information, research activities).

Key words: visual communication, graphic designer, competence approach, project activity, future specialist

УДК 378.65.78
DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.04

© ***Кузьмічова Валентина Анатоліївна***
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна
email: **1965valentina@ukr.net**
https://orcid.org/0000-0002-4449-3199

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КЛАСІ «ПОСТАНОВКА ГОЛОСУ»

У статті розкрито зміст та сутність формування вокальної компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва в класі з постановки голосу, як складової фахової підготовки. Виявлена специфіка творчої професійної діяльності, яка відображає якість виконавської культури педагога-музиканта. Доведено, що фахову підготовку поєднує методична, наукова, вокально-виконавська та педагогічно-організаційна діяльність. Встановлено, що процес формування вокальної компетентності в класі з постановки голосу достатньо довготривалий та вимагає дотримання певної послідовності. З'ясовано, що на заняттях з постановки голосу педагогічно доцільно використовувати спеціальні вправи, творчі завдання, акцентувати увагу на методику роботи з різними типами голосів, виходячи з фізіологічних та вікових особливостей учнів, знати принципи організації концертних виступів тощо. Оцінено вплив на формування вокальної компетентності унікальної спадщини українських співацьких традицій, використання кращих вокальних методик вітчизняних та зарубіжних педагогів. Охарактеризовано напрями реалізації та вплив творчого підходу до навчального процесу, що сприяють формуванню вокальної компетентності. Розкрито ключове значення самостійної роботи в класі «Постановка голосу», спрямованої на безперервну музичну самоосвіту, розкриваючи творчі вокальні здібності здобувача вищої професійної освіти. Виявлено вплив особистісних якостей, стилю роботи, музичних здібностей, індивідуальних і психологічних особливостей та творчого іміджу на формування вокальної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в класі постановки голосу.

Ключові слова: *вчитель, вокальна підготовка, компетентність, постановка голосу, творчість, музичне мистецтво.*

Постановка проблеми та її зв'язок зважливими науковими чи практичними завданнями. Оптимізація системи фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих педагогічних навчальних закладах, передбачає врахування вимог до сучасного педагога, специфіки його успішної різнопланової та творчої професійної діяльності. За своєю сутністю, характером та змістом вона поєднує: методичну, наукову, вокально-виконавську та педагогічно-організаційну діяльність. Реалізація якісної фахової підготовки здобувачів факультетів мистецтв потребує обґрунтування, удосконалення та практичної перевірки комплексу педагогічних, предметно-спеціальних, організаційних, психологічних, просвітницьких знань, умінь, навичок, засобів, форм та методів формування вокальної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в класі «Постановки голосу». Вокальна компетентність, як складова фахової підготовки випускників факультетів мистецтв відображає якість виконавської культури музиканта.

Аналіз основних досліджень і публікацій свідчить, що проблема формування професійної фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва досліджувалася сучасними науковцями в різних сферах Питання формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва розглядалися у працях вітчизняних та зарубіжних науковців Л. Беземчук (2020), П. Горкуненко (2010), М. Михаськова (2003), О. Овчарук (2003), Н. Остапенко (2015), Г. Падалка (2010), І. Полубоярина (2008), В. Фомін (2020), В. Черкасов (2014). Деякі аспекти формування вокальної компетентності в процесі вокальної підготовки висвітлюються у наукових доробках Л. Василенко (2003), С. Гмиріна (2019), Н. Овчаренко (2014), О. Прядко (2009); Л. Тоцька (2007), Чуньпен Лі (2013).

Незважаючи на значну кількість наукових праць, , актуальним залишаються питання формування вокальної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в класі «Постановка голосу». Зазначене вище зумовило вибір тема-

тики наукового дослідження.

Формулювання цілей та завдань статті. Метою статті є теоретичне висвітлення та практичне обґрунтування змісту формування вокальної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в класі «Постановка голосу».

Виклад основного матеріалу. Невід'ємною складовою сучасної системи вищої педагогічної освіти є формування фахової компетентності майбутніх музично-педагогічних кадрів. Вивчення та аналіз музично-педагогічної та методичної літератури свідчить, що поняття «компетентність» в сучасній педагогічній науці та практиці досить часто використовується у наукових дослідженнях, як своєрідна альтернатива фаховим знанням, умінням та навичкам .

Професійну компетентність учителя музичного мистецтва сучасні педагоги-методисти (І. Зязюн, О. Овчарук, О. Олексюк, Л. Масол, Г. Падалка, І. Полубоярина), розглядають, як органічне поєднання необхідних фахових знань, умінь, навичок та володіння спеціальними методиками роботи з учнівськими музично-інструментальними та вокально-хоровими колективами різних вікових груп; музичного виховання; навчання учнів сольного співу (академічному, естрадному, народному) гри на музичних інструментах; культурно-освітньою та організаційною роботою в закладах загальної та спеціалізованої середньої освіти.

Формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає вільне оперування необхідними фаховими знаннями, вміннями та навичками теоретичної і практичної підготовки з дисциплін: історико-теоретичного, психолого-педагогічного, вокально-хорового, інструментально-виконавського циклів. Зазначені цикли включають дисципліни методичного, теоретичного та практичного спрямування, що викладаються у груповій, колективній та індивідуальній формах.

Вокальна компетентність, як структурний компонент професіоналізації, передбачає набуття методичної, педагогічної та вокально-виконавської підготовки здобувачів вищої освіти. Зміст, форми та методи формування вокальної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в класі з постановки голосу зумовлюються особливістю специфіки фахової підготовки.

У нашому дослідженні ми розглядаємо поняття «вокальна компетентність» майбутнього вчителя музичного мистецтва як здатність до самостійно-творчої, художньо-інтерпретаційної та вокально-педагогічної діяльності, спрямованої на удосконалення процесу музично-виконавської та методичної підготовки.

Сучасні дослідники (С. Гмиріна, Н. Косінська, Н. Овчаренко, В. Черкасов, Лі Чуньпен, А. Шпирка) визначають «вокальну компетентність» як результат професійного навчання майбутніх учителів музичного мистецтва у класі постановки голосу та здатність до втілення художньо-образного змісту вокального твору на основі опанування і вдосконалення комплексу вокально-виконавських, вокально-технічних знань, умінь, навичок, надбань у галузі вокального мистецтва.

Основна форма аудиторної роботи на факультетах мистецтв вищих педагогічних навчальних закладів з дисципліни «Постановка голосу» індивідуальна. За такою формою організації навчального процесу передбачено добір музичного репертуару відповідно до рівня вокальної підготовки та творчих можливостей, музичних здібностей, навчальних можливостей виконання завдань здобувача.

На думку сучасних педагогів-науковців (В. Антонюк, Н. Гребенюк, С. Гмиріної, Лі Чуньпен) процес формування вокальної компетентності в класі з постановки голосу достатньо довготривалий та вимагає дотримання певної методичної послідовності.

На початковому інформаційно-організаційному етапі занять кваліфікований викладач складає план роботи базуючись на природніх даних співака, допомагає сформувати та оволодіти вокальними вміннями та навичками: вокальним диханням, способами звуковедення, звукоутворенням (обмежена ділянка діапазону), співочою поставою, опорою та атакою звуку, вірною співацька позицією, вокальною дикцією та артикуляція; розвинути почуття смаку та артистизм. На даному етапі бажано націлювати здобувачів на стимулювання творчо-пізнавальної активності в процесі вокально-виконавської діяльності.

На другому операційно-комплексному етапі поступово формується повноцінний тембральний діапазон, засвоюються основні види звуковедення та елементи вокальної техніки, розвивається вокальний слух, співацька дикція та артикуляція; проявляються педагогічна ерудованість та аналітичні вміння, щодо оволодіння сучасними технологіями вокального навчання.

На завершальному, продуктивно-рефлексивному етапі формування вокальної компетентності удосконалюються набуті знання, уміння та навички у комплексі з вирішенням художньо-естетичних та виконавських завдань спрямованих на виховання творчої особистості; проявляється рівень сформованості набутої вокально-педагогічної ерудованості та саморегуляції, рефлексивне осмислення специфіки майбутньої вокально-педагогічної діяльності.

Захопленість творчим характером професії,

ціннісне ставлення до вокального мистецтва, осмислений науковий підхід до процесу навчання здобувачів дають змогу впливати на процес формування вокальної компетентності.

Важливого значення у процесі формування вокальної компетентності в класі «Постановка голосу» належить методичному забезпеченню яке спрямоване на підвищення якості навчання, підсилення мотивації щодо обраного фаху та включає також володіння спеціальними методиками: методика роботи з голосом учнів молодшого, середнього та старшого шкільного віку; методика роботи з різними типами голосів; методика підготовки до концертних виступів, участі у конкурсах та фестивалях.

За рекомендацією провідних педагогів-методистів (В. Антонюк, Н. Косінської, Н. Овчаренко, О. Стахевич та ін.), в процесі формування вокальної компетентності, на заняттях з постановки голосу педагогічно доцільно використовувати наступні методи: опанування музично-теоретичними знаннями, самостійної роботи, вправ (дихальні, дикційні, артикуляційні, розспівування), творчі (інсценізація вокальних творів, виконавського показу, драматизація, ілюстрування, особистісна креативність), фонетичний(робота з літературним текстом), концентричний, порівняльного аналізу, пояснювально-ілюстративний, та інші (Гмиріна, 2019, с. 77-83).

Особливу увагу слід звернути на роботу з іншомовними вокальними творами, активно застосовуючи фонетичний метод. Вокальні вправи та вокалізи, як засіб розвитку співацького голосу, сприяють подальшому досягненню необхідного технічного рівня у виконанні різножанрових вокальних творів (Лі Чуньпен, 2012, с. 17–20).

Вивчення та аналіз різних джерел свідчить, що формуванню вокальної компетентності здобувачів мистецьких факультетів в першу чергу сприяє опора на унікальну спадщину українських співацьких традицій(балади, народні пісні, колядки, щедрівки, романси), використання кращих вокальних методик вітчизняних (П. Голубєва; М. Микиша, О. Мишуга, О. Муравйова, М. Донец-Тесейер) та зарубіжних педагогів (Дж. Барра, М. Гарсіа, М. Глінка, М. Маркезі, Ф. Ламперти, Дж. Лаурі-Вольпі, Л. Тетраццині).

На формування вокальної компетентності особливо впливає творчий підхід здобувача до навчального процесу, що реалізується за наступними напрямками: свідома робота над недоліками звукоутворення та високою співацькою формантою; самостійне прослуховування вокальних творів у виконанні всесвітньо-відомих вітчизняних і зарубіжних оперних та камерних співаків; відвідування міських мистецьких заходів (оперний театр, театр оперети, філармонія, концертні заходи за участю провідних майстрів вокального мистецтва); відео-перегляд в internet-ресурсах, відвідування та аналіз майстер-класів провідних педагогів минулого та сучасності; самостійний добір навчального вокального репертуару та пісень шкільного репертуару (Овчаренко, 2014, с. 400).

Самостійна робота в класі «Постановки голосу» має ключове значення, оскільки спрямована на безперервну музичну самоосвіту, розкриваючи творчі вокальні здібності здобувача, передбачає роботу з internet-ресурсами, нотними виданнями, начально-методичною літературою, вирішенню творчих завдань (імпровізація, добір акомпанементу до пісень шкільного репертуару та вокальних творів навчальної програми, складання виконавського плану; аналіз виконавських труднощів); написання анотацій, доповідей, повідомлень; роботу з літературним та музичним текстом, здійсненням виконавського та художньо-педагогічного аналізу вокального твору.

Така робота включає різноманітні форми та види аудиторної, позааудиторної колективної й індивідуальної навчально-виховної діяльності (виховна година, творчі проекти, концертно-конкурсна програма, концерт-лекція, мистецькі та просвітницькі заходи).

Слід зазначити, що ефективність формування вокальної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва значно залежіть від концертно-конкурсної діяльності, оскільки така форма роботи передбачає публічне виконання вокальних творів за визначеною програмою. Під час виступу здобувачі мають можливість самовдосконалюватись, набувати сценічного досвіду, демонструвати свої таланти, розвивати емоційно-естетичну та вокально-виконавську культуру, формувати здатність до самооцінювання власної творчої діяльності (Косинська, 2018, с.43–38).

У певній мірі на формування вокальної компетентності впливають особистісні якості та стиль роботи майбутнього вчителя, музичні здібності (відчуття метро ритму, агогіки та динаміки), індивідуальні психологічні особливості (емоційність, образне мислення, творча уява), творчі здібності (цікава інтерпретація вокальних творів, спроможність розробок педагогічних та оригінальних культурно – освітніх проектів), творчий імідж (Беземчук, Л., Фомін, В., 2020).

Особливу увагу ми звертаємо на створення творчого іміджу як успішної складової подальшої педагогічно-творчої діяльності: поставлений голос, виразний погляд, ефектні жести та міміка; зі смаком підібраний одяг, зачіска та аксесуари відповідно до створеного сценічного образу; ар-

© В. Кузьмічова

тистичне та змістовно-художнє виконання вокальних творів; вільне оперування вокально-виконавськими прийомами; створення власних оригінальних інтерпретацій вокальних творів; професійно-творча, емоційно-толерантна, методично-інформаційна манера спілкування з колегами та учнями (Кузьмічова, 2016, с. 25-31).

Таким чином, зміст і процес фахової підготовки на факультетах мистецтв в класі постановки голосу орієнтовані на якісний результат-формування вокальної компетентності музичного майбутніх учителів музичного мистецтва.

Висновки. Таким чином, специфіка формування вокальної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва нерозривно пов'язана з розвитком його професіоналізму та ефективністю вокально-виконавської діяльності (професійне володіння власним співацьким голосом). Доведено, що вокальна компетентність відображає якість фахової підготовки, дає можливість комплексно використовувати набуті знання, вміння та навички у подальшій педагогічній діяльності: навчально-виховній, науковій, культурно-мистецькій, методичній.

З метою вдосконалення процесу вокального навчання в класі з постановки голосу здобувачі мають можливість усвідомлено ознайомитися з неперевершеними шедеврами співацького мистецтва, взірцями вокальної культури, кращими традиціями світової та вітчизняними вокальними школами, поєднуючи музичну та художньо-естетичну діяльність.

Обґрунтовано, що сформована вокальна компетентність, як інтегрована професійно-особистісна якість виявляється у набутті предметно-практичних компетентностей, а саме: оволодіння різножанровим вокальним репертуаром (шедеври вітчизняної та світової вокальної музики); здатності до художньо-інтерпретаційної творчості у вокально-виконавській діяльності; практичному використовуванні професійних знань з методики музичного навчання та виховання; здійсненні естетичного виховання зі школярами різних вікових груп засобами вокального мистецтва.

Перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження, щодо процесу формування вокальної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в класі постановки голосу не вичерпує всіх аспектів. На наш погляд, педагогічно-доцільним буде подальше вивчення та аналіз принципів формування вокальної компетентності в процесі ансамблевого та хорового виконавства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Bezemchuk Л., & Fomin B. (2020). The Formation of Future Music Art Teacher`s Methodological Competence in the Process of Pedagogical Practice. *Professional Art Education*, 1(1), 43–49. **https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.07**

Ван Яцзюнь (2018). Педагогічні умови формування комунікативної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорового навчання. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 3, 125–131. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.125131**

Вишневецька М.В.(2018). Формування естетичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва як психолого-педагогічна проблема. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 4, 97–102. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.14**

Гмиріна С.В.(2019) Методи роботи студентів над вокальними творами у класі сольного співу. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 4, 77–83. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.11**

Давлатова Т.І. (2018). Творчий шлях М. Донець-Тессейр (за архівними матеріалами). *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 3, 89–92. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.8992**

Кузьмічова В.А. (2016). Особливості формування іміджу студентів факультету мистецтв народно-пісенної творчості. *Педагогіка та психологія*, 53, 113–118.

Кушнір К.В. (2018). Особливості формування ціннісних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 3, 25–31. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.2531**

Косінська Н.Л. (2018). Принципи та підходи до формування сценічно-образної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокальної підготовки. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 3, 43–48. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.4348**

Тушева В.В. (2018). Свідомість як особистісне новоутворення і детермінанта ціннісних орієнтацій

майбутнього педагога у мистецькій освіті. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 3, 17–24. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.1724**

Лі Чуньпен (2012). Діагностика рівнів формування вокально-хорової компетентності майбутніх учителів музики . *Науковий вісник*, 1.39, 160–163.

Михаськова М. А. (2003). Проблеми формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики. *Наукові записки*, 2, 17–20.

Овчаренко Н. А. (2014). Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: теорія та методологія. *Монографія*, 400.

Полубоярина І. І. (2008). Формування професійної компетентності майбутніх учителів музики в педагогічному коледжі. *Автореф. дис. ... канд. пед. наук*, 21.

Падалка Г. М. (2019). Художньо-методична культура викладача мистецьких дисциплін: сутність, принципи саморозвитку. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 4, 16–21. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.2**

Черкасов В. Ф. (2014). Теорія і методика музичної освіти . *Підручник*, 528.

Шпирка А.О. (2019). Методи емоційної саморегуляції у формуванні емоційної виразності майбутнього вокаліста. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 4, 84–89. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.12**

REFERENCE

Bezemchuk Л., & Fomin B. (2020). The Formation of Future Music Art Teacher`s Methodological Competence in the Process of Pedagogical Practice. *Professional Art Education*, 1(1), 43–49. **https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.07**

Van Yatszyun′. (2018). Pedahohichni umovy formuvannya komunikatyvnoyi kul′tury maybutn′oho vchytelya muzychnoho mystetstva u protsesi dyryhent·s′ko-khorovoho navchannya [Pedagogical conditions of formation of communicative culture of the future teacher of musical art in the process of conducting and choral training]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, 3, 125–131. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.125131** [in Ukrainian]

Vyshnevets′ka M.V. (2018). Formuvannya estetychnoyi kul′tury maybutn′oho vchytelya muzychnoho mystetstva yak psykholoho-pedahohichna problema [Formation of aesthetic culture of the future teacher of musical art as a psychological and pedagogical problem]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, 4, 97–102. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.14** [in Ukrainian]

Hmyrina S.V. (2019). Metody roboty studentiv nad vokal′nymy tvoramy u klasi sol′noho spivu[Methods of students' work on vocal works in the class of solo singing]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, 4, 77–83. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.11** [in Ukrainian]

Davlatova T.I. (2018). Tvorchyy shlyakh M.Donets′-Tesseyr (za arkhivnymy materialamy) [Creative way M. Donets-Tesseir (according to archival materials)]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, 3, 89–92. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.8992** [in Ukrainian]

Kuzmichyova V.A. (2016). Osoblyvosti formuvannya imidzhu studentiv fakul′tetu mystetstv narodno-pisennoyi tvorchosti [Features of image formation of students of the faculty of arts of folk song creativity]. *Pedahohika ta psykholohiya*, 53, 113–118. [in Ukrainian]

Kushnir K.V. (2018). Osoblyvosti formuvannya tsinnisnykh kompetentnostey maybutn′oho vchytelya muzychnoho mystetstva [Features of formation of value competencies of the future teacher of musical art]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, 3, 25–31. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.2531** [in Ukrainian]

Kosins′ka N.L. (2018). Pryntsypy ta pidkhody do formuvannya stsenichno-obraznoyi kul′tury maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva u protsesi vokal′noyi pidhotovky [Principles and approaches to the formation of stage and image culture of future music teachers in the process of vocal training]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, 3, 43–48. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.4348** [in Ukrainian]

© В. Кузьмічова

Tusheva V.V. (2018). Svidomist' yak osobystisne novoutvorennya i determinanta tsinnisnykh oriyentatsiy maybutn'oho pedahoha u mystets'kiy osviti [Consciousness as a personal neoplasm and a determinant of the value orientations of the future teacher in art education]. *Musical art in educational discourse*, 3, 17–24. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.1724** [in Ukrainian]

Li Chun'pen (2012). Diahnostyka rivniv formuvannya vokal'no-khorovoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv muzyky [Diagnosis of the levels of formation of vocal and choral competence of future music teachers]. *Naukovyy visnyk*,1.39, 160–163. [in Ukrainian].

Mykhas'kova M. A. (2003). Problemy formuvannya fakhovoyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya muzyky [Problems of formation of professional competence of the future music teacher]. *Naukovi zapysky*, 2, 17–20. [in Ukrainian]

Ovcharenko N. A. (2014). Profesiyna pidhotovka maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do vokal'no-pedahohichnoyi diyal'nosti: teoriya ta metodolohiya [Professional training of future music teachers for vocal and pedagogical activities: theory and methodology]. *Monohrafiya*, 400. [in Ukrainian]

Poluboyaryna I. I. (2008). Formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv muzyky v pedahohichnomu koledzhi [Formation of professional competence of future music teachers in the pedagogical college]. *Avtoref. dys. ... kand. ped. nauk*, 21. [in Ukrainian]

Padalka H. M. (2019). Khudozhn'o-metodychna kul'tura vykladacha mystets'kykh dystsyplin: sutnist', pryntsypy samorozvytku [Artistic and methodical culture of a teacher of art disciplines: essence, principles of self-developmen]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, 4, 16–21. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.2** [in Ukrainian]

Cherkasov V. F. (2014). Teoriya i metodyka muzychnoyi osvity [Theory and methods of music education]. *Pidruchnyk*, 528. [in Ukrainian]

Shpyrka A. O. (2019). Metody emotsiynoyi samorehulyatsiyi u formuvanni emotsiynoyi vyraznosti maybutn'oho vokalista [Methods of emotional self-regulation in the formation of emotional expressiveness of the future vocalist]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi,* 4, 84–89. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.12** [in Ukrainian]

Дата надходження рукопису 30.03.2021

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.04

© *Valentina Kuzmichyova*
Candidate of Pedagogical Sciences, Docent, Professor of the Department of Theory and Methodology of Artistic Education and Vokal-choral Training of the Teacher of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,
Kharkiv, Ukraine
email: 1965valentina@ukr.net
https://orcid.org/0000-0002-4449-3199

FORMATION OF VOCAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART IN THE CLASS «VOICE STAGING»

The purpose of the article is to cover and theoretically substantiate the content of formation of vocal competence of future music teachers in the class «Voice staging».

Methods & methodology. Vocal competence as a structural component of professional training, involves the acquisition of methodological, pedagogical and vocal-performing training of students. The content, forms and methods of formation of vocal competence of the future teacher of musical art in a class «Voice staging» are caused by feature of specificity of professional preparation. The formation of vocal competence is especially influenced by the creative approach of the applicant to the educational process, which is implemented in the following areas: conscious work on the shortcomings of sound production and high singing form; independent listening to vocal works performed by world-famous domestic and foreign opera and chamber singers; attending city art events (opera house, operetta theater, philharmonic hall, concert events with the participation of leading masters of vocal art). In the process of formation of vocal competence, in voice lessons it is pedagogically expedient to use the following methods: mastering musical-theoretical knowledge, independent work, exercises (breathing, diction, articulation, singing), creative (performance, dramatization, illustration).

Scientific novelty. The specifics of creative professional activity are revealed, which reflects the quality of the performing culture of a music teacher. It is proved that professional training combines methodical, scientific, vocal-performing and pedagogical-organizational activity. It is established that the process of formation of vocal competence is quite long and requires a certain sequence. It was found that it is pedagogically expedient to use special exercises, creative tasks, focus on methods of working with different types of voices, based on physiological and age characteristics of students, know the principles of organizing concert performances and more. The influence on the formation of vocal competence of the unique heritage of Ukrainian singing traditions, the use of the best vocal methods of domestic and foreign teachers is estimated.

Conclusions. The article proves that vocal competence reflects the quality of professional training, gives the opportunity to comprehensively use the acquired knowledge, skills and abilities in further pedagogical activities: educational, scientific, cultural, artistic, methodological. In order to improve the process of vocal training in the classroom of voice production, students have the opportunity to consciously get acquainted with unsurpassed masterpieces of singing, examples of vocal culture, the best traditions of world and domestic vocal schools, combining musical and artistic-aesthetic activities.

Key words: teacher, vocal training, competence, voice staging, art, musical art

УДК 7.012:7.023.1-037
DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.05

© ***Григорова Лариса Сергіївна***
кандидат педагогічних наук, доцен, завідувач кафедри дизайну, факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, член спілки дизайнерів України
Харків, Україна
email: **laragrig73@gmail.com**
https:/orcid.org/0000-0002-8990-8861

РОЗРОБКА АВТОРСЬКИХ ФАКТУР ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННІ СУЧАСНОГО ОДЯГУ

У статті розглянуто роль авторських фактур у контексті дизайн-проектування сучасного одягу; проаналізовано колекції студентів кафедри дизайну, факультету мистецтв, ХНПУ імені Г.С. Сковороди з точки зору інноваційної розробки фактурних поверхонь і їх використання. Результати показали, що тема вибору поверхів матеріалу в дизайні сучасного одягу дуже актуальна і вимагає постійної інноваційної розробки для отримання нових фактурних рішень. Зазначено, що у сучасному дизайні фактура активно впливає на формоутворення, пластику, композицію і силует костюму, акцентує увагу на певних ділянках поверхні виробу, підсилює природну виразність використаного матеріалу, а також є важливою для визначення стилю. Поєднування різних фактурних поверхів дає можливість досягти різноманітності рішень у підході до створення костюму та його обробки, а також підвищує естетичний статус моделі. Визначено, що для створення фактурних поверхонь можна використовувати різні прийоми виготовлення, а саме: використання контрастних і нюансних поєднань фактур; випалювання на основі витинанки; використання традиційної витинанки у поєднані з печворком; квілінг; вишивка; перфорація; строчки та пришивні елементи; защипи і утворення складок; розтягування, тертя, тиснення; нанесення об'ємних малюнків та фотограми; насичення фактури об'ємними доповненнями (ворс, вузли, букле, каміння, кисті, джгути). Аналіз способів створення авторських фактур на основі робіт студентів кафедри дизайну ХНПУ імені Г.С. Сковороди дозволяє глибше переосмислити вплив фактурних поверхонь для втілення дизайнерської ідеї, а саме: виразності образу, композиційного рішення, ступеня об'ємності одягу, її маси, щільності.

Ключові слова: *фактура, дизайн-проектування, костюм, матеріал, одяг, декор.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Кожен модний сезон приносить свої фактурні та декоративні переваги. Безперервний пошук нових матеріалів, фактур і малюнків є одним із шляхів оновлення, збагачення форм одягу і аксесуарів у проектуванні. На сьогоднішній день при розробці моделей одягу велика увага приділяється фактурі текстильних полотен. Завдяки використанню матеріалів з різною текстурою у виробах з однаковою конструкцією, можна домогтися нових візуальних ефектів, що дозволяє істотно розширити асортимент виробів. Різноманіття матеріалів з їх властивостями, технологій виготовлення та декоративних технік для їх обробки спонукають дизайнерів до пошуку нових рішень і дають поштовх до експериментів з формою.

Фактура в костюмі не існує сама по собі, вона є важливою складовою художнього образу, дозволяє дизайнеру висловити авторську концепцію, образи і асоціації у проектуванні. Слідуючи тенденціям сучасного суспільства, дизайнери все частіше звертають увагу на естетичне і практичне застосування фактурної поверхні. Фактура – поверхня форми, що створює зовнішній вигляд виробу і визначає його зоровий образ (M. Kisil, 2017).

Новим прийомом в дизайн-проектуванні є поєднання в одному костюмі традиційних обробок і авторських насичених фактурних поверхонь. Роботи з розробки авторських фактур та їх специфіка тільки починають завойовувати увагу науковців та фахівців галузі дизайну одягу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У сучасній літературі з'являється усе більше статей, публікацій, які так чи інакше охоплюють тему стосовно застосування тих чи інших термінів з галузі текстильного дизайну. Так, дослідники

В. Уварова, Н. Цвєткова, О. Луковська, Г. Слободян стверджують, що на сьогоднішній день поняття «тканина» та «текстиль» виходять за рамки їх традиційного розуміння. У світовій практиці замість терміну «мистецтво текстилю» останнім часом використовують термін «fiber art» – мистецтво волокна (Kisil, M., 2017; Осадча, А, 2018).

Аналізуючи наукові джерела, можна сказати, що художній текстиль досліджувався у контексті проблем професійного декоративного мистецтва XX ст. такими українськими науковцями, як Ю. Бірюльов (2015), Н. Велігоцька (2010), О. Голубець (2002, Л. Жоголь (1996), А. Жук (1984), Т. Кара-Васильєва (2008), Г. Кусько (2001), С. Лупій (2013) та ін.

Загальним питанням дизайну, його історії і теорії присвячені праці: Д. Азрікана, О. Боднара, О. Бойчука, Ю. Божка, І. Волкотруба, У. Вудсона, В. Глазичева, В. Даниленка, М. Дьоміна, О. Кащенка, В. Колейчука, Г. Лаврика. Питання художнього проектування, конструювання одягу та матеріалознавства розглядали В. Баженова, Є. Коблякова, Т .Козлова, Ф. Пармон, М. Сухарєва. Візуальним сприйняттям та зоровими ілюзіями займалися такі дослідники як Р. Арнхейм, С. Бєляєва-Екземплярська, В. Глезер, Н. Коробцева, А. Кисельова, Ф. Ковальова, А. Моля, Г. Нагая, С. Соланський, У. Хогард. Такі дослідники як Т. Печкова (1974), Л. Жукова (1996), М. Черних (2015) виділяють в якості головних властивостей фактур рельєфність, малюнок, блиск, нерівності. За їх думкою гармонійне поєднання властивостей фактур забезпечується в об'єктах дизайну при певних співвідношеннях кількісних характеристик фактури висоти і кроку нерівностей поверхні виробу і ступеня блиску.

Формулювання цілей та завдань статті. Метою статті є висвітлення прийомів і способів створення фактурної поверхні одягу; продемонструвати авторські винаходи та проаналізувати колекції майбутніх дизайнерів одягу з точки зору інноваційної розробки фактурних поверхонь та їх використання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному дизайні одягу фактура активно впливає на формоутворення, пластику, композицію і силует костюму, акцентує увагу на певних ділянках поверхні костюму, підсилює природну виразність використовуваного матеріалу. Сучасний художній текстиль останнім часом допускає експерименти з рослинними матеріалами, шкірою, хутром, пластиком, глиною тощо. Тому, поєднання різноманітних матеріалів створює контраст форм і текстур, візуальну важкість або легкість.

Існує безліч визначень терміну «фактура» (від лат. Factura – обробка, будова). У дизайні сучасного одягу фактура є одним із головних засобів художньої виразності, яка найбільш явно відображає особливості будови та оздоблення поверхні, а також своєрідність художньої техніки виконання.

Використовуючи різні фактурні поверхні у проектуванні костюму, потрібно враховувати естетичну, утилітарну, економічну функції. Естетична функція відповідає за образ людини і за асоціативне сприйняття костюму. Під утилітарною функцією мається на увазі функціональність, практичність, зручність і комфорт під час носіння виробу. Фактурна поверхня не повинна бути тільки красивою, але й практичною при експлуатації. Економічна функція має на увазі пошук оптимального рішення для втілення дизайнерської ідеї.

Тенденції сучасних сезонів впливають на дизайн костюму, змушують дизайнерів шукати нове формоутворення, конструктивні ліній, нові декоративні елементи і фактурні поверхні. Перспективним напрямком при створенні сучасного одягу є пошук авторських фактурних поверхонь. Фактура матеріалу є одночасно засобом і елементом композиції костюму. Поєднуючи в одній моделі різні фактурні поверхні можна досягти різноманітності рішень в підході створення костюму та його обробки, таким чином підвищити естетичний статус моделі.

У дизайн-проектуванні сучасного одягу, взуття, аксесуарів вибір фактурної поверхні таке ж важливе завдання, як і вибір матеріалу. Фактура має велике значення для визначення ступеня об'ємності одягу, її маси, щільності. Посилення фактурної поверхні збільшує об'ємність, щільність, тяжкість одягу. Гладка поверхня, навпаки, додає одягу легкість, візуально зменшує обсяг. Контраст фактур (використання рельєфних поверхонь у поєднанні з гладкими) може ілюзорно змінити значимість і розмір окремих частин форми, більш активно виявити конструктивні рішення, загострити звучання композиційних прийомів (посилити основний ритм, масштабні характеристики). Недостатня увага до властивостей фактур може привести до невдалого поєднання в одному виробі різних матеріалів, дрібності композиції і дисгармонії форми (Прушинская, Герасимова, Першукевич, 2018).

Формування колекцій одягу визначається умовами навколишнього середовища, культурно-історичними, соціальними та віковими чинниками. Таким чином, колекція може будуватися на основі найрізноманітніших, об'єднуючих окремі костюмні ансамблі ознаки, найважливішою з яких є пластичні і фактурно-колористичні властивості швейних матеріалів.

© Л. Григорова

Завданням сучасного дизайнера, який займається створенням авторської фактури поряд з урахуванням споживчих уподобань, є забезпечення естетичної досконалості та відповідності модним трендам. Також, важливим залишається врахування законів побудови декору поряд з його значущістю у загальному сприйнятті виробу.

У всьому світі дизайнери шукають нові прийоми обробки тканин і створення нових фактур. Так, англійські дизайнери експериментують з тканинами в різних напрямках, використовуючи нові технології:

- травлення, випалювання і розрізи променем лазера;
- ламінування і склеювання тканини і фольги;
- нанесення фотограми;
- з'єднання тканин безшовним методом.

Отже, розглянемо розробку авторських фактур на прикладі колекцій, розроблених студентами кафедри дизайну ХНПУ імені Г.С. Сковороди. На основі існуючих концепцій студентами здійснюється власний алгоритм проектної діяльності сучасного одягу на основі розробки авторських фактур, трактованої нами як дизайн. У проектування костюму ефекти фактур є засобом розкриття його змісту та безпосередньо виявляють особистий творчий задум того чи іншого дизайнера. Новим прийомом у моделюванні одягу є поєднання в одному виробі традиційних обробок, малюнків тканин і активних насичених фактурних поверхонь.

За способом площинно-просторової організації дизайн-об'єкти поділяють на двовимірні (2D) та тривимірні (3D). Фактурні рішення при створені колекції одягу можна отримати шляхом обкручування, ткання скрученими смужками тканини або шкіри, колажу, асамбляжу, проклеювання, термохімічної обробки, плетіння гачком, в'язання, макраме, звалювання, вишивки використанням та комбінованих технік (Колосніченко, Остапенко & Луцкер, 2020, с. 170).

Для створення фактурних поверхонь використовуються різні прийоми виготовлення. Одним із таких методів є використання контрастних і нюансних поєднань фактур, в яких композиція побудована на найтонших переходах однієї фактури в іншу. У представленому студентами дослідженні джерелом натхнення для розробки колекції «Вестники света» покладено образ ангела.

Так, значна увага при проектуванні приділялася розробці контрастної фактури на нюансній кольоровій гамі, яка б змогла відобразити композиційний задум дизайнера. Саме слово «Ангел» - грецького походження, і перекладається як «Посланник, Вісник» і асоціюється з усім добрим і світлим. Колекція створена у романтичному стилі, а жіночий образ підкреслюють тканини які приємні на дотик і візуально привабливі. Тому, студенти обрали тканини білого кольору такі як, шовк, шифон, трикотажне полотно, тобто ті тканини за допомоги яких можна створити образ ангелу, а саме вічність, незайманість, чистоту, безтурботність.

Фактури які створені за допомогою цих тканин створюють таємничий та привабливий образ жінки (див. рис.1).

Рис. 1. Колекція «Вестники света» Кидонь О., Гофман
Переможці конкурсів «Текстиль і мода» м. Донецьк, «ARTPODIUM» м. Кишенів

Той же метод використали студенти під час роботи над колекцією «Белая гризайль».

Колекція неймовірно багата фактурами: драпіровками, складками, матовими і твідовими поверхнями, різнофактурними трикотажними полотнами, воланами, валянням, защипами. Сьогодні надається перевага поєднанню грубих та м'яких фактур (шифон і груба в'язка, мереживо і твід, шовк і замша). Тому колекція містить багато вовни, шовку, шифону, катону у всіх варіаціях (див. рис 2). Застосування в одній моделі матеріалів різних фактур дає можливість підкреслити особливості кожної поверхні. Використовуються контрастні і нюансні поєднання фактур, в яких композиція побудована на найтонших переходах однієї фактури в іншу.

Рис. 2. Колекція «Белая гризайль» Ершова М., Гофман О. Переможці конкурсів «Текстиль і мода» м. Донецьк, «Погляд у майбутнє» м. Київ

До авторської техніки можна віднести розробку фактури за допомоги гільйошування (випалювання) на основі витинанки. Для гільйошування підходять тільки синтетичні тканини, так як вони при нагріванні не горять, а плавляться і стають клейкими: атлас, капрон, нейлон, плащові тканини, тканини з люрексом, габардин, штучний шовк, тонкий і щільний трикотаж, оксамит, панбархат тощо. Інструментом гільйошування є апарат для випалювання по дереву або паяльник з невеликими доробками (Котенкова, 2002). В основу колекції «Мей» було покладено національний китайський костюм. Для отримання фактури студентка розробила трафарет для випалювання, склеїла між собою за допомоги клейової сітки дві тканини, а потім випалювала необхідний візерунок на тканині. Розробка об'ємно-просторової композиції символізує відхід від площинного зображення в результаті чого з'явилася об'ємна фактура. Щоб отримати контраст знизу використана тканина іншого кольору. Для виготовлення головних уборів застосовували шнур (див. рис. 3).

Рис. 3. Колекція «Мей» Сиромля В. Переможниця конкурсів «ARTPODIUM» м. Кишенів, «ГЛЯНЕZZ FASHION SHOW» м. Харків, «Дизайн-освіта 2017» м. Харків, «Start Fashion» в рамках проекту «Kharkiv Fashion».

© Л. Григорова

При розробці жіночих пальто студенти використовували традиційну витинанку у поєднані з печворком. За формою витинанки можуть бути різноманітними й нагадувати кола, ромби, квадрати, овали, смужки, але студенти розробили складні сюжетні композиції (Сіндарова, Приходько-Кононенко & Остапенко, 2018, с. 69).

Створена фактура схожа за технологією виконання з новітнім напрямом у мистецтві художнього вирізання «pop-up» – створення 3-D зображення-картинки. Нижня частина тканини була виконана печворком, що надало одягу вишуканості та оригінальності. Стиль печворк відноситься до екстравагантних напрямків сучасної моди. Розроблена колекція, виглядає оригінально і трохи незвично, як і будь-яка ексклюзивна річ (див. рис 4).

Рис. 4 «Магія рослин»
Ал-Айеш Лілія, Волошина Тетяна, Шуманська Марія
Міжнародний конкурс «ПЕЧЕРСЬКІ КАШТАНИ»

Застосування 3D-технологій в дизайні одягу дозволяє розробляти нові варіанти авторських фактур. Методика дизайн-проектування включає в себе всі класичні етапи: науково-дослідницьку роботу, пошук творчого джерела, пошук моделей-аналогів, розробку моделей-пропозицій, вибір і опрацювання ескізу моделі, підбір матеріалів та виготовлення виробу. Для створення авторської фактури за допомогою 3D-технологій необхідно вибрати творче джерело, яке може послужити основою при роботі (Пугачева, Короткова, Чернышева, 2018).

Тренд створення нових фактурних поверхонь постійно провокує студентів дизайнерів на інновації, і нові наукові і дизайнерські розробки. Фактура насичується об'ємними доповненнями: ворс, вузли, букле, каміння, кисті, джгути, аплікації - все це збільшує загальну масу виробу. Не дивлячись на те, що всі техніки є традиційними і давно відомими, але використання нетрадиційних матеріалів і прийомів не властивих цій техніці, надає виробам авангардного звучання. При розробці колекції «Crocodile Style» застосовувалися евристичні методи: метод асоціацій і метод трансформацій. Завдяки цим методам і застосовуваним техніки аплікація були створені авторські фактури, що мають нескінченну варіативність (див. рис 5.).

Рис. 5. Колекція «Crocodile Style» Палеха О.
Міський конкурс креативних проектів Create Kharkiv 2020,
Міжнародний конкурс «ПЕЧЕРСЬКІ КАШТАНИ» м. Київ

З урахуванням розвитку структурних елементів були опрацьовані логічні ряди і обрані п'ять моделей одягу, які найбільш повно відповідають вимогам до формування колекції.

Додаткових фактурних поверхонь можна домогтися, використовуючи: вишивки, перфорації, строчки, пришивні елементи, защипи, утворення складок, розтягування, тертя, тиснення, нанесення об'ємних малюнків, нанесення фотограми. «Лазерна перфорація» звучить як термін з пластичної хірургії. Вона подібно найгострішого скальпелю дозволяє дизайнерам робити прорізи в тканині різної товщини і текстури, а також дозволяє досягти повної симетричності і високої точності малюнка. Перфорація сьогодні застосовується для виготовлення складних, авторських візерунків, в тому числі на шкірі (див. рис 6-а, 6-б).

Рис. 6-а. Колекція «Подих»

Рис. 6-б. Колекція «Подих». Алекберова Л., Мусалієва Ю.
ІІ місце «Start Fashion» в рамках проекту «Kharkiv Fashion», м. Харків.
Конкурс «ARTPODIUM» м. Кишенів

Фактура, насичена об'ємними доповненнями: ворсом, вузлами, тасьмою «блискавка», букле, кистями, що стирчать пір'ям, джгутами, збільшує загальну масу виробу, в той час як гладка поверхня надає виробу легкість, пластичність, візуально зменшує обсяг. Крім того, йде впровадження пом'ятих, гофрованих, плісированих і складчастих поверхонь.

Так, при створенні колекції на основі іспанського костюму для створення авторської фактури в якості декору використали тасьму «блискавку» (див. рис. 7)..

© Л. Григорова

Рис. 7.
Колекція «Encanto»
Філатова М., Давидова У.
Міжнародний конкурс «Печерські каштани»
м. Київ

Висновки. Дизайн проявляє себе з усіх боків, будучи одним із найважливіших складових в житті людини. Сьогодні він не стоїть на місці, а навпаки, розвивається все більш активніше з кожним днем. Вибрані моделі-аналоги теж не є кінцевим результатом. Застосовуючи нові методи формоутворення в дизайні, нові матеріали або технологію виготовлення можна розвинути ідею цих фактур до невпізнання, тому перспективний напрям в дизайні даної продукції – це розвиток фактурних рішень для майбутнього сезону.

Таким чином, можна сказати, що для реалізації дизайн-концепції сучасної колекції дизайнер може розробляти власні фактури. Розглянуто сучасні напрями текстильного мистецтва, в яких застосовано фактурні ефекти. Виявлено різний вплив фактурних рішень на художньо-образне сприйняття костюму. Перелічено поширені різновиди техніки створення авторських фактур. На основі проведеного аналізу робіт студентів кафедри дизайну можна зробити висновок, що у дизайн-проектуванні сучасного одягу основний акцент зроблено на розробку варіантів авторських фактурних поверхонь. З огляду на це, ми вважаємо, що за рахунок однієї фактури тканини дизайнер отримує практично необмежені можливості для творчості, що дозволяє домогтися будь-якого ефекту, оскільки кожна тканина має свої переваги, важливо тільки знати їх властивості і вміти ними правильно скористатися.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Kisil, M. (2017). Формоутворення одягу: методичні пошуки та експерименти в навчальному процесі. *Теорія та практика дизайну*, 0(11), 64–71. **http://dx.doi.org/10.18372/2415-8151.11.11878**

Вакуленко, О. (2005). Слобожанський куліш. Витинанки. *Народне мистецтво*, №3-4, 56–57. **http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/44-chotirnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/202-stanovlennya-vitinaki-u-suchasnomu-dizajni-ta-dekorativno-prikladnomu-mistetstvi**

Гильман, Р. (2003) Художественная роспись тканей: учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений. Москва: Владос. **https://www.twirpx.com/file/399231/**

Гусейнов, Г., Ермилова, В. & Финашина, Е. (2004). Композиция костюма: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Академия. **https://www.twirpx.com/file/229809/**

Жукова, Л., Жуков, В., Ерцев, В. (2012). Основы технологии художественной обработки материалов. *Русская мозаика : учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по направлению подготовки бакалавров 26140062* (Технология художественной обработки материалов). Санкт-Петербург: ФГБОУВПО «СПГУТД»

Колосніченко, М., Остапенко Н., Михайлюк О., Луцкер Т. (2020). Фактурні рішення в текстильному дизайні: термінологічні аспекти. *Актуальні проблеми сучасного дизайну*. Київ: КНУТД, Т1, 170–174. **https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16023/1/APSD2020_V1_P170-173.pdf**

Котенкова, З. (2002). Выжигание по ткани. Изделия в технике гильоширования. Ярославль: Академия холдинг. **https://ua1lib.org/book/2413354/3072ac?id=2413354&secret=3072ac**

Крюкова, Н., Бабушкина В. (2014). Разработка технологии отделки современной одежды на основе традиционных методов декорирования материалов. *Сервис в России и за рубежом*, №1(48), 95–103. **https://readera.org/14058074**

Орленко, Л. (1996). Терминологический словарь одежды. Легпромбытиздат. **https://books.google.com.ua/books?id=XJeRAAAACAAJ**

Осадча, А. (2018). Удосконалення дизайн-проектування одягу. *Народознавчі зошити,* № 3 (141), 731–737. **https://doi.org/10.15407/nz2018.03.731**

Прушинская, Ю., Герасимова, Ю., Першукевич, Г. (2018). Влияние фактуры на современный костюм. *Международный студенческий научный вестник*, № 2. **https://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=18350**

Пугачева, И., Короткова, Ю., Чернышева, Л. (2018). 3D-проектирование фактур в дизайне одежды. *Научные исследования и разработки в области дизайна и технологий*. Кострома: Изд-во Костром. гос. ун-та, 155–157. **https://ksu.edu.ru/files/NAUKA/Public_D/Arhiv period izdanij/niir-v-oblasti-dt/sbornik-materialov-conf-idt-2018.pdf**

Селівачов, М. (2013). Лексикон української орнаментики. Київ. **https://www.livelib.ru/book/1001994385-leksikon-ukrayinskoyi-ornamentiki-m-selivachov**

Сіндарова, Л., Приходько-Кононенко, І. & Остапенко, Н. (2018). Дизайн проектування колекції жіночого одягу з використанням техніки печворк. *Art and Design*. №2. 66–73. **http://dx.doi.org/10.30857/2617-0272.2018.2.8**

REFERENCE

Kisil, M. (2017). Formoutvorennya odyahu: metodychni poshuky ta eksperymenty v navchal'nomu protsesi [Formation of clothes: methodical researches and experiments in educational process]. *Teoriya ta praktyka dyzaynu*, 0(11), 64–71. **http://dx.doi.org/10.18372/2415-8151.11.11878** [in Ukrainian]

Vakulenko, O. (2005). Slobozhans'kyy kulish. Vytynanky [Slobozhansky kulish. Vytinanki. Folk Art]. *Narodne mystetstvo*, №3-4, 56–57. **http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/44-chotirnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/202-stanovlennya-vitinaki-u-suchasnomu-dizajni-ta-dekorativno-prikladnomu-mistetstvi** [in Ukrainian]

Gil'man, R. (2003) Khudozhestvennaya rospis' tkaney: ucheb. posobiye dlya stud. vyssh. ucheb. Zavedeniy [Artistic painting of fabrics: textbook]. Moskva: Vlados. **https://www.twirpx.com/file/399231/** [in Russian]

© Л. Григорова

Guseynov, G., Yermilova, V. & Finashina, Ye. (2004). Kompozitsiya kostyuma: ucheb. posobiye dlya stud. vyssh. ucheb. Zavedeniy [Costume composition: textbook]. Moskva: Akademiya. **https://www.twirpx.com/file/229809/** [in Russian]

Zhukova, L., Zhukov, V., Yertsev, V. (2012). Osnovy tekhnologii khudozhestvennoy obrabotki materialov. *Russkaya mozaika: uchebnoye posobiye dlya studentov vysshikh uchebnykh zavedeniy, obuchayushchikhsya po napravleniyu podgotovki bakalavrov 26140062* (Tekhnologiya khudozhestvennoy obrabotki materialov) [Fundamentals of the technology of artistic processing of materials]. Sankt-Peterburg: FGBOUVPO «SPGUTD» [in Russian]

Kolosnichenko, M., Ostapenko N., Mykhaylyuk O., Lutsker T. (2020). Fakturni rishennya v tekstyl'nomu dyzayni: terminolohichni aspekty [Textured solutions in textile design: terminological aspects]. *Aktual'ni problemy suchasnoho dyzaynu*. Kyyiv: KNUTD, T1, 170–174. **https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16023/1/APSD2020_V1_P170-173.pdf** [in Ukrainian]

Kotenkova, Z. (2002). Vyzhiganiye po tkani. Izdeliya v tekhnike gil'oshirovaniya [Burnout on the fabric. Products in the technique of guilloche]. Yaroslavl': Akademiya kholding. **https://ua1lib.org/book/2413354/3072ac?id=2413354&secret=3072ac** [in Russian]

Kryukova, N., Babushkina V. (2014). Razrabotka tekhnologii otdelki sovremennoy odezhdy na osnove traditsionnykh metodov dekorirovaniya materialov [Development of finishing technology for modern clothes based on traditional methods of decorating materials]. *Servis v Rossii i za rubezhom*, №1(48), 95–103. **https://readera.org/14058074** [in Russian]

Orlenko, L. (1996). Terminologicheskiy slovar' odezhdy [Terminological dictionary of clothing]. Legprombytizdat **https://books.google.com.ua/books?id=XJeRAAAACAAJ** [in Russian]

Osadcha, A. (2018). Udoskonalennya dyzayn-proektuvannya odyahu [Improving clothing design]. *Narodoznavchi zoshyty*, №3(141), 731–737. **https://doi.org/10.15407/nz2018.03.731** [in Ukrainian]

Prushinskaya, YU., Gerasimova, YU., Pershukevich, G. (2018). Vliyaniye faktury na sovremennyy kostyum [The influence of texture on a modern suit]. *Mezhdunarodnyy studencheskiy nauchnyy vestnik*. № 2. **https://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=18350** [in Russian]

Pugacheva, I., Korotkova, YU., Chernysheva, L. (2018). 3D-proyektirovaniye faktur v dizayne odezhdy [3D design of textures in clothing design]. *Nauchnyye issledovaniya i razrabotki v oblasti dizayna i tekhnologiy*. Kostroma: Izd-vo Kostrom. gos. un-ta, 155–157. https://ksu.edu.ru/files/NAUKA/Public_D/Arhiv period izdanij/niir-v-oblasti-dt/sbornik-materialov-conf-idt-2018.pdf [in Russian]

Selivachov, M. (2013). Leksykon ukrayins'koyi ornamentyky [Lexicon of Ukrainian ornamentation]. Kyyiv **https://www.livelib.ru/book/1001994385-leksikon-ukrayinskoyi-ornamentiki-m-selivachov** [in Ukrainian]

Sindarova, L., Prykhod'ko-Kononenko, I. & Ostapenko, N. (2018). Dyzayn proektuvannya kolektsiyi zhinochoho odyahu z vykorystannyam tekhniky pechvork [Design design of women's clothing collection using patchwork technique]. *Art and Design*. №2. 66–73. **http://dx.doi.org/10.30857/2617-0272.2018.2.8** [in Ukrainian]

Дата надходження рукопису 02.04.2021

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.05

© ***larysa Hryhorova***
Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor of the Department of Design, Member of the National Union of Designers of Ukraine, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine
email: **laragrig73@gmail.com**
https://orcid.org/0000-0002-8990-8861

DEVELOPMENT OF AUTHOR'S INVOICES AND THEIR USE IN DESIGN PROJECTS OF MODERN CLOTHING

The purpose of the article is to consider the role of copyright textures in the design of modern clothes; analyze the collections of students of the department of Design of the H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University from the point of view of the development of textured surface and use in the creation of a suit.

Methods & methodology. We used such research methods as subject-analytical for studying literary and illustrative sources; a terminological method for an unambiguous understanding of the essential features of design; psychological method for verbal determination of the nature of the visual sensation from the tissue surface; to reveal the dependence of expressive means when creating textures.

Scientific novelty is determined by the need to develop new versions of copyright textures and use them in the of modern clothing also due to the objective public need for multifunctional and specific expressive clothing that would satisfy the utilitarian and aesthetic needs of a person.

Results. The theme of the surface of the material in the design of clothing is very relevant and requires constant innovative development to obtain new textural solutions. In modern design, the textures actively influences the stale of shaping the plastic, composition and the silhouette of the suit and also focuses on certain parts of the product. The role of texture in the implementation of the function of the suit and its influence on the person's visual perception is considered studied techniques and ways to create a textured surface. In one model, you can combine various textured surfaces. This makes it possible to achieve a variety of solutions in creating a costume. To create textured surfaces, various manufacturing techniques are used, namely: the use of contrasting and nuanced combinations of textures; the use of traditional embroidery in combination with patchwork; quilting; embroidery; perforation; stitches and sewing elements; tucks and formation of folds; stretching, friction, stamping; drawing volumetric drawings and a photogram; saturation of the texture with volumetric additions (pile, knots, boucle, stones, brushes, plaits). Much attention is paid to the analysis of the works of students of the design department, focused on innovative development of textured surfaces and use when creating collections.

Conclusions and practical significance. Analysis of ways to create copyright invoices based on the work of students of the Department of Design of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University allows deeper rethinking of the influence of textured surfaces for the realization of design ideas, namely: the expressiveness of the image and compositional decision, the degree of bulkiness of clothing and mass density.

Key words: texture, design, costume, material, clothing, decor.

УДК 378.22:78.087.68
DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.06

© ***Oksana Vasilyeva***
Candidate of Pedagogical Sciences, Docent of the Department of Theory and Methodology of Artistic Education and Vokal-choral Training of the Teacher of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine
email: oksana.vasileva1965@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-8918-435
© ***Alla Sokolova***
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Theory and Methods of Art Education and Vokal-choral Training of the Teacher of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine
email: a.sokolova.a2017@gmail.com
https://orcid.org/0000-0003-0284-7320

SPECIFICITY OF TEACHING CONDUCTORS AND CHORAL DISCIPLINES IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART

The purpose of the article is to determine the specifics of teaching conducting and choral discipline in the process of the professional training of future music art teachers; to identify the main directions of vocal and choral work at school choral singing as a type of collective musical activity on music lessons and ruling school choirs and vocal ensembles in extracurricular time). The study characterizes the peculiarities of teaching such basic disciplines of the conductor-choir cycle as Choral Conducting, Choral Arrangement, Choral Studies, Choral Class, Workshop on «Workshop of working with a choir». The main tasks of the disciplines are outlined as follows: mastery of conducting and choral knowledge, development of professional musical abilities, formation of teacher-choirmaster skills. The study of the problem proved the need to focus the content of conducting and choral disciplines on the peculiarities of the music art teacher activities. These should include learning song repertoire for children's choirs; mastering arranging skills for children's singing groups of different age categories; acquiring the knowledge of the development and protection of children's voice, as well as methods of vocal and choral work with children in secondary education.

Key words: *conducting and choral disciplines, music art teacher, choral conducting, choral class, workshop with choir, choral studies, choral arrangement.*

Problem statement and its connection with important scientific or practical tasks. The preparation of a higher qualification musician is considered to be a rather complicated, multifaceted and multi-stage process. This is especially true for a music art teacher profession characterized by versatility, complexity and creativeness. As experience shows, graduates of music and pedagogical faculties do not only teach the subjects «Musical art», «Arts» but work as leaders of children's school choirs and ensembles. Besides, the new specialization «Teacher of choral conducting disciplines» provides students, who learn to be music art teachers, with a broader range of professional abilities. And this will allow delivering subjects of choral conducting cycle in higher and secondary special educational institutions.

Analysis of basic research and publications. The generalization of scientific works on the chosen topic of the article allows identifying the main directions of development of the problem of teaching conducting and choral disciplines in the training of future Music Art teachers. The theoretical and methodological foundations of professional training in the field of music pedagogy were developed by A. Kozyr (2008), O. Oleksyuk (2013), G. Padalka (2008), O. Rudnytska (2005), O. Shcholokova (2016).

Historical aspects of conducting and choral pedagogy were covered by O. Vasilieva (2015). A. Sokolova (2012), T. Smirnova (2004), L. Yaroshevska (2017). The principles of vocal and choral training of students of music and pedagogical faculties and methods of teaching in the choir class were studied by A. Bolganrsky (2008), L. Baida (1997), E. Karpenko (2001).Works by O. Vasylieva (2019), J. Volodchenko (2000), V. Doronyuk (2004), and P. Zabolotny (2007) were devoted to the development of methods for teaching choral conducting. Methodical issues of vocal and choral work with children's choir were considered by V. Doronyuk (2008), S. Svitailo (2016), E. Plyushchyk (2010), I. Topchieva (2013), I. Gavran

(2021), L. Yatlo (2008).

The article goals and objectives formulation. The purpose of the article is to identify the specifics of teaching conducting and choral disciplines in the training of future Music Art teachers.

Presenting the main material. One of the main directions of a future Musical Art teacher's work is the organization of vocal and choral performance of student's youth in establishments of comprehensive secondary school.

The analysis of the works of A.Bulgarsky, I.Zelenetska, A.Kozyr, L.Khlebnika proves that the vocal-choral activity of a Music Art teacher has its specific features caused by the purpose of general art education. As L. Masol claims in the «Concept of General Art Education», its main purpose is to educate students to value the reality and art, the development of consciousness, emotional and sensuous sphere of personality and its spiritual formation while perceiving and interpreting works of art and participating in practical art activities» (Masol, 2004, c. 3).

Students' choral performance in secondary schools is carried out in several directions. At music lessons, choral singing is one of the types of group musical activity. In extracurricular activities, it exists as the work of school singing groups (choirs, vocal ensembles, song studios).

These features determine the specifics of conducting and choral training of Music Art teachers and encourages the generalization of methods of its teaching. Achieving the required level of competence in this area is possible through mastering each of the subjects of the conductor-choir cycle and understanding their relationship.

Choral conducting is one of the most sophisticated kinds of performance art directed to training and educating multiskilled professionals prepared for careers in pedagogy and performance both theoretically and practically.

The purpose of the course «Choral conducting» is to provide future Music Art teachers and leaders of children's choirs with fundamental conducting training, raise a viable personality able to organize, lead creatively, conduct a choir artistically convincing, and self-develop constantly.

The course objectives are in the active comprehension of the academic process as an important means of enhancing personal being, self-realization and self-organization of a personality; acquiring choral conducting knowledge (choral pieces texts, methods and techniques of a choral piece conducting, ways of self-learning choral scores etc.); development of a teacher-conductor's professional abilities and skills (verbal and nonverbal communication with choral class, musical talents, performance reliability, artistry); nurturing flexibility and speed of mental and emotional reactions; art activity; ability of self-development, self-control and self-organization; mastering methodological fundamentals of choral work; accumulating repertoire for further choral work.

Pedagogical principles: systemacity, self-organization, socialization, cultural correspondence and humanization, personal orientation, individualization, dialogue interaction, intellectual and creative development. Subject principles: the principle of freedom, graphic clarity and movements efficiency, warning, sound choral articulation, melos, artistic expediency.

The close connection of «Choral Conducting» with social, psycho-pedagogical, musical-theoretical, performance disciplines and subjects of the choral conducting cycle. Integration of «Choral Conducting» content promotes to shape the productive thinking of students learning to be conductors and teachers; stimulates to develop the depth, completeness and integrity of their competencies.

Modern teaching of choral conducting is not possible without extensive implementation of various teaching methods: problem methods (problem-search tasks; determination of features of conducting technique, performance), method of mental intonation, method of comparison, method of creative project, etc. The main task in the study of the discipline «Choral Conducting» is to prepare future Music Art teachers for practical vocal and choral work in the classroom with schoolchildren. To ensure this form of work, songs from the school repertoire must be included into the very first classes on choral conducting. Such work should involve obtaining skills of educational and song material presentation (creation of introductory conversations, computer presentations), analysis of intonation, rhythmic, a school song diction difficulties, choice of means to overcome the latter, mastering conduction techniques of choral singing.

In the career of the music teacher and the head of the children's choir, the ability to play choral scores has a significant role. It contributes to the success of their work and problem solutions encountered in choral practice. The importance of reading choral scores skills was revealed by prominent choral art personality and teacher M. M. Danilin. He emphasized: «As a conductor plays the score, so will the choir sing under his direction».

However, in the practice of training Music Art teachers, reading choral scores as a separate discipline is not provided by the curriculum. Therefore, such work should be done more carefully within the framework of the discipline «Choral Conducting» and focus on the skills of reading scores from a sheet and

© О.Васильєва & А. Соколова

transposition. In our opinion, mastering these skills allows the future Music Art teacher to conduct vocal and choral work with children of different school ages effectively and flexibly. Teaching conducting and choral disciplines in higher pedagogical educational institutions is undoubtedly influenced by art faculties' students' educational background. Since the specialty of Secondary Education (Music Art) is gained by students with different levels of musical training (graduates of secondary schools, music and pedagogical schools), creating an individual educational trajectory of each of them should be based on individual semester work plans according to curriculum, syllabus and students' characteristics. Besides it should be gradual, systematic, and student-focused to ensure the multifaceted creative personality development.

The purpose of the course «Choral arrangement» is to provide music and pedagogical department students of pedagogical institutes and universities with essential knowledge and skills to make transpositions of choral, solo, instrumental musical pieces for different choir pieces. It is implemented through solutions of such tasks as forming a system of compositional knowledge; finding the best arrangement in accordance with artistic and figurative tasks; working out your own individual style in arranging pieces for any choir staff; getting acquainted with arrangements made by prominent masters of choral art.

While studying the course «Choral Arrangement» future Music Art teachers should learn about possible problems when changing author's original. Possible transformation of an original composer's text by the author of the arrangement which is a transposition of the main theme material into another compared to the original coral score register; changes in voice of supporting parties; a transposition of main theme material from one choral party to another (cases of transposition for a choir without accompaniment of instrumental compositions with a melody of a wide range); changing the original tone of the composition for a more comfortable range, tessitura and dynamics; changing the main party accompaniment in the transposition of vocal compositions with accompaniment for a choir or a cappella.

The teacher of choral arrangement should introduce students to the characteristic of the choral arrangement main varieties as a result of the choral transposition compared to the original source: transposition from one choir to another (for example, from a homogeneous choir to a mixed one and vice versa), transposition of compositions written for a voice with accompaniment (romance, song) for various choirs' staff, transposition of instrumental compositions for choral performance.

Considering the field of a Music Art teacher's activity, the content of the course «Choral Arrangement» should focus on mastering the skills of creating scores for children's choirs of different age groups. It should include transpositions for children's starting choirs; choral pieces transposition for more experienced choirs; transposition for senior students' choirs (homogeneous, incomplete, mixed); choral pieces transposition for complete mixed choirs; Instrumental pieces transposition for choirs; free arrangements of folk songs.

One of the central disciplines of conducting and choral training of a Music Art teacher is «Choral class» and «Workshop of working with a choir». The choral class is a creative laboratory where students are given opportunities to learn conditions and features of a choir organization and work. Acting both as a choral singer and a conductor and observing the choral leader's methods of work facilitate their mastering certain choral techniques.

The role of the choral class course as one of the most important subjects in the professional training of a future choral conducting teacher is in blending theory and practice in the choral class; on the basis of their knowledge of musical theory and vocal and choral disciplines students master professional skills, necessary for their future career activities.

Analysis of choral class syllabi allows setting such course objectives as moral and artistic education of students via the direct introduction to choral compositions of various epochs, styles, genres; gaining vocal and choral skills; obtaining skills of working with a choir, accumulating choral repertoire. Solving the outlined tasks allows a student not only to acquire the ability to sing in a choir, but also helps to consolidate their knowledge of a conductor's practical work.

The knowledge, skills and abilities acquired in the choir class should become the basis for the formation of the necessary skills in future Music Art teachers to work with the educational choir in the course «Workshop on working with the choir». The value of the course is that in the process of studying this subject the student applies practically their knowledge and skills in the work and choir conducting, obtained in conducting, choral studies, and choir class. It is in the process of studying this subject that the student acquires professional skills in working with the choir and the ability to choose techniques and methods of learning choral pieces.

The head of the course educational choir should select the choral repertoire for the students' practical work, taking into account the specifics of Music Art teachers' activity. It is recommended to choose bright, diverse choral works that students will be able to use in their further choral practice. When organizing

the educational process, planning rehearsals it is necessary to take into account the technical skills of the choir, the complexity of choral works and individual abilities of students who will work with the choir.

While preparing students for practical work with the choir, the work of a teacher of conducting is of great importance. They should examine the knowledge of the parts and scores of a choral piece, outline its main performance difficulties, guide a student to create their own interpretation of the piece and make a plan for learning it.

While preparing a student to work with the students' choir, it is necessary to attract students' attention to the features of the main stages of work on the choral piece. An important step in working with a school choir on a choral song is its presentation. It should include a talk about the piece, a song performance (singing to your own accompaniment or listening to a recording). It is advisable for a modern music teacher to use computer technology while presenting a choral piece. PowerPoint presentations with animation and different performances of the piece for comparison could be created.

While planning the technical stage of work on the piece, a student learns to divide it into phrases, sentences, periods. This allows them to comprehend clearly its musical form and make an effective plan to work on it. It is necessary to determine the sequence of work with choral parts and groups, their alternation and combination in partial and general choral sound. At the technical stage the main elements of choral technique such as the development of singing breath, sound, intonation, rhythm, diction and the nature of sound are mastered.

Mastering the choral piece continues at the artistic stage. To achieve maximum sound quality a variety of sound colors are searched; agogic changes, delays, acceleration, rubato, fermatas are worked out; a musical form of a choral piece is created through the implementation of the climactic plan and phrasing. It is at this time that the maximum mutual understanding and interaction between the choir and the conductor are achieved.

The main task of the course is to teach students the basic methods of working on a choral piece. At the presentation stage verbal (a talk, comments) and visual (audio, video recording of the presentation) teaching methods are used. During the technical mastering of a choral piece, it is expedient to use solfeggio, singing in syllables, transposition, singing at different tempos and out of tempo, melody recitation. A future choir conductor working on the piece is expected to learn using a working conductor's gesture, timing, showing their own voice, playing the piano, oral explanation of the most difficult episodes.

«Choral studies» is one of the main subjects in choral conducting cycle focusing on blending theory and practice of choral performance. Considering the specifics of future Music Art teachers training while teaching choral studies, in our opinion, it is necessary to emphasize the historical and theoretical foundations of children's choral performance and creativity.

Revealing the importance of choral singing as an effective method of educating the younger generation, it should be highlighted that the involvement of students in choral art contributes to the cultural development of a personality and their socialization (Косинська, 2018).

The range of choral studies topics should cover the historical aspects of national and international theory and practice of vocal and choral work with children, as well as identify the main trends of children's choral performance and creativity.

Determining the specifics of children's choirs will help future Music Art teachers to organize school choirs of different ages (preparatory, junior, middle, senior, youth) and understand their differences in ranges, registers, timbres.

For further vocal and choral work with children, a teacher-leader of a school choir needs knowledge about the structure of the child's vocal apparatus, its physiological differences at a certain age, as well as the psychological characteristics of students of different ages. The course «Choral studies» for students majoring in Secondary Education (Music) should include the problems of vocal and choral technique in children's choir. An important aspect of studying the discipline «Choral studies» is the methodological basis of work in a children's choir.

Future Music Art teachers are considered to master the methods of vocal and choral work with children of different ages, learn to choose the appropriate choral repertoire for a particular age group. In practical classes on «Choral studies» modeling a choral piece rehearsal is vital in order to master the methods of working with singing groups effectively.

Conclusions. Thus, based on the analysis of modern national theory and practice of future Music Art teachers professional training, it can be claimed that the method of teaching conducting and choral disciplines has specific features and is shaped by the content of practical activities of Music Art teachers in secondary schools.

Prospects for further research. Prospects for further research are to identify promising approaches and effective methods of conducting and choral training of future Music Art teachers.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Болгарський, А. (2014). Компетентнісний підхід до музично-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики. *Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI ст.*, 572–580. **https://elibrary.kubg.edu.ua/view/divisions/im=5Faev/2014.html**

Васильєва, О., Мартиненко, І., Соколова, А. (2019). Методичні рекомендації та програма з курсу «Методика викладання диригентсько-хорових дисциплін». Харків: ХПНУ імені Г.С. Сковороди, Мітра, 52.

Доронюк, В. (2004). Курс техніки диригування для викладачів і студентів вищих навчальних закладів і вчителів шкіл різни типів. Івано-Франківськ, 292.

Доронюк, В., Серганюк, Л., Серганюк, Ю, (2009). Диригент шкільного хору : навчальний Івано-Франківськ : Видавництво «Плай» ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 490. **http://194.44.152.155/elib/local/2898.pdf**

Зеленецька, І. (1998). Розучування пісенно-хорового репертуару з учнями. *Мистецтво та освіта*, 4, 8–9.

Козир, А. (2008). Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: [монографія]. Київ: НПУ імені М. Драгоманова, 378. **https://scholar.google.com.ua/citations?user=R2OWeskAAAAJ&hl=uk**

Косінська Н.Л. (2018). Принципи та підходи до формування сценічно-образної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокальної підготовки. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 3, 43–48. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.4348**

Мартиненко, І. (2020). Засоби діагностики навчальних успіхів студентів факультету мистецтв з диригентсько-хорових дисциплін («хорове аранжування»). *Professional Art Education*, 1(1), 36–42. **https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.06**

Масол, Л. (2004). Концепція загальної мистецької освіти. *Мистецтво та освіта*, 1, 2–5. **https://scholar.google.com.ua/citations?user=bNg7D94AAAAJ&hl=ru**

Овчаренко, Н. (2016). Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. *Дис. ... доктор. пед. наук: 13. 00. 04* Кривий Ріг : Криворізький педагогічний інститут Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет», 574. **https://core.ac.uk/download/pdf/33693741.pdf**

Падалка, Г. (2008). Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). К.: Освіта України, 274. **https://www.twirpx.com/file/1308912/**

Смирнова, Т. (2004). Теоретичні і методичні засади диригентсько-хорової освіти у вищих навчальних закладах: *дис... д-ра пед. наук: 13.00.04* Київ / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, 400. **http://www.disslib.org/teoretychni-i-metodychni-zasady-dyryhentsko-khorovoyi-osvity-u-vyshchykh-navchalnykh.html**

Смирнова, Т.(2018). Хорознавство: історія, теорія, методика: навчальний посібник, Харків, 180. **http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1684/1/Смирнова%20Т.%20А.%20Хорознавство%20.pdf**

Ткачова, Н. (2018). Формування диригентських навичок майбутнього вчителя музики під час педагогічної практики в загальноосвітній школі. *Простір і час сучасної науки. Педагогіка.* **https://int-konf.org/ru/2014/prostir-i-chas-suchasnoji-nauki-25-27-04-2014-r/775-tkachova-n-p-formuvannya-dirigentskikh-navichok-majbutnogo-vchitelya-muziki-pid-chas-pedagogichnoji-praktiki-v-zagalnoosvitnij-shkoli**

REFERENCE

Bolhars'kyy, A (2014). Kompetentnisnyy pidkhid do muzychno-vykonavs'koyi pidhotovky maybutn'oho vchytelya muzyky [Competence approach to music-performance training of future music teacher]. *Profesiyna mystets'ka osvita i khudozhnya kul'tura: vyklyky XX st.*, 572–580. **https://elibrary.kubg.edu.ua/view/divisions/im=5Faev/2014.html** [in Ukrainian]

Vasylieva, O., Martynenko, I., Sokolova, A. (2019). Metodychni rekomendatsiyi ta prohrama z kursu «Metodyka vykladannya dyryhent·s'ko-khorovykh dystsyplin» [Methods of teaching conducting and choral disciplines]. Kharkiv: HPNU imeni H.S. Skovorody, Mitra, 52. [in Ukrainian]

Doronyuk, V. (2004). Kurs tekhniky dyryhuvannya dlya vykladachiv i studentiv vyshchykh navchal'nykh zakladiv i vchyteliv shkil rizny typiv [Conducting technique course for teachers and students of higher educational institutions and teachers of different types of schools]. Ivano-Frankivs'k, 292. **http://dspu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/7/2016/11/1.6._opis_disciplini_diriguvannya_i_4.pdf** [in Ukrainian]

Zelenetskaya, I. (1998). Rozuchuvannya pisenno-khorovoho repertuaru z uchnyamy. [Studying the song and choir repertoire with students]. *Mystetstvo ta osvita*, 4, 8-9. [in Ukrainian]

Kozyr, A. (2008). Profesiyna maysternist' uchyteliv muzyky: teoriya i praktyka formuvannya v systemi bahatorivnevoyi osvity: [monohrafiya] [Professional skill of music teachers: theory and practice of formation in the system of multilevel education: [*monograph*]] Kyyiv: NPU imeni M. Drahomanova, 378. **https://scholar.google.com.ua/citations?user=R2OWeskAAAAJ&hl=uk** [in Ukrainian]

Martynenko, I. (2020). Zasoby diahnostyky navchal'nykh uspikhiv studentiv fakul'tetu mystetstv z dyryhent·s'ko-khorovykh dystsyplin («khorove aranzhuvannya») [Means of diagnosing the academic success of students of the Faculty of Arts in conducting and choral disciplines («choral arrangement»)]. *Professional Art Education*, 1(1), 36–42. **https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.06** [in Ukrainian]

Masol, L. (2004). Kontseptsiya zahal'noyi mystets'koyi osvity [The concept of general art education]. *Mystetstvo ta osvita*, 1, 2–5. **https://scholar.google.com.ua/citations?user=bNg7D94AAAAJ&hl=ru** [in Ukrainian]

Ovcharenko, N. (2016). Teoretyko-metodolohichni zasady profesiynoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do vokal'no-pedahohichnoyi diyal'nosti. [Theoretical and methodological principles of professional training of future teachers of music for vocal and pedagogical activities]. *Dys. ... doktor. ped. nauk: 13. 00. 04 Kryvyy Rih (Kryvoriz'kyy natsional'nyy universytet)*, 574. **https://core.ac.uk/download/pdf/33693741.pdf** [in Ukrainian]

Padalka, H. (2008). Pedahohika mystetstva (Teoriya i metodyka vykladannya mystets'kykh dystsyplin). [Art pedagogy (Theory and methods of teaching art disciplines]. K.: Osvita Ukrayiny, 274. **https://lib.kherson.ua/publ.pedagogika-mistetstva-978-966-8847-79-0** [in Ukrainian]

Smyrnova, T. (2008). Teoriya ta metodyka dyryhent·s'ko-khorovoyi osvity u vyshchykh navchal'nykh zakladakh: psykholoho-pedahohichnyy aspekt. [*Monohrafiya*]. [Theory and methods of conducting and choral education in higher educational institutions: psychological and pedagogical aspect]. Vydavnytstvo «Likhtar», 149–173. **http://www.disslib.org/teoretychni-i-metodychni-zasady-dyryhentsko-khorovoyi-osvity-u-vyshchykh-navchalnykh.html** [in Ukrainian]

Smyrnova, T. (2018). Khoroznavstvo: istoriya, teoriya, metodyka: *navchal'nyy posibnyk* [Chorology: history, theory, methodology: *textbook*]. Kharkiv, 180. **http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1684/1/Смирнова%20Т.%20А.%20Хорознавство%20.pdf** [in Ukrainian]

Tkachova, N. (2018). Formuvannya dyryhent·s'kykh navychok maybutn'oho vchytelya muzyky pid chas pedahohichnoyi praktyky v zahal'noosvitniy shkoli [Formation of conducting skills of the future music teacher during pedagogical practice in secondary school]. *Prostir i chas suchasnoyi nauky. Pedahohika.* **https://int-konf.org/ru/2014/prostir-i-chas-suchasnoji-nauki-25-27-04-2014-r/775-tkachova-n-p-formuvannya-dirigentskikh-navichok-majbutnogo-vchitelya-muziki-pid-chas-pedagogichnoji-praktiki-v-zagalnoosvitnij-shkoli** [in Ukrainian]

Дата надходження рукопису 03.04.2021

© О.Васильєва & А. Соколова

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.06

© ***Васильєва Оксана Вікторівна***
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна
email: **oksana.vasileva1965@gmail.com**
https://orcid.org/0000-0002-8918-4357
© ***Соколова Алла Вікторівна***
доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна
email: **a.sokolova.a2017@gmail.com**
https://orcid.org/0000-0003-0284-7320

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Мета статті полягає у виявленні специфіки викладання диригентсько-хорових дисциплін в процесі фахової підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва з огляду на основні напрями вокально-хорової роботи вчителя музичного мистецтва: хоровий спів як вид колективної музичної діяльності на уроках музики та керування шкільними хорами, вокальними ансамблями у позаурочний час.

Методологія. Методологічну основу дослідження становлять системно-діяльнісний, культурологічний, праксеологічний, аксіологічний підходи та філософський, термінологічний, когнітивний принципи. Використано загальнонаукові (аналіз, синтез, систематизація, узагальнення, порівняння, класифікація), емпіричні, прогностичні методи дослідження.

Наукова новизна. У дослідженні схарактеризовано особливості викладання таких основних дисципліни диригентсько-хорового циклу, як: «Хорове диригування», «Хорове аранжування», «Хорознавство», «Хоровий клас» та «Практикум роботи з хором». Розкрито мету предмету «Хорове диригування», яка полягає у наданні майбутньому вчителеві музичного мистецтва як керівнику дитячого шкільного хору базової диригентської підготовки. Окреслено основні завдання дисципліни: оволодіння диригентсько-хоровими знаннями, розвиток професійних здібностей, формування умінь вчителя-хормейстера.

У результаті дослідження розкрито специфіку змісту курсу «Хорове аранжування», який слід зосередити на оволодінні навичками створення партитур для дитячих хорів різних вікових категорій: починаючих дитячих хорових колективів, розвинутих хорових дитячих колективів, хорів старшокласників (однорідних, неповних мішаних). Оцінено роль курсу «Хоровий клас», в процесі якого студенти на основі отриманих знань з музично-теоретичних і вокально-хорових дисциплін удосконалюють професійні навички, необхідні для майбутньої практичної вчителя музичного мистецтва. Доведена необхідність введення у структуру підготовки вчителя музичного мистецтва курсу «Практикум роботи з хором», де здобувачі на практиці засвоюють вміння роботи із шкільним хором. Встановлено роль керівника хорового класу та викладача з хорового диригування у підготовці до ефективної роботи з хором. Розглянуто коло тем з «Хорознавства», які мають охоплювати історичні аспекти вітчизняної та зарубіжної теорії і практики вокально-хорової роботи з дітьми, висвітлювати основні напрями дитячого хорового виконавства і творчості, знайомити з особливостями розвитку голосового апарату дітей різного віку, надавати знання з охорони дитячого голосу, виявляти специфіку вокально-хорової роботи з дитячими хоровими колективами.

Висновки. У ході дослідження встановлено, що методика викладання диригентсько хорових дисциплін має специфічні особливості і обумовлена змістом практичної діяльності педагога-музиканта у загальноосвітніх закладах середньої освіти.

Ключові слова: диригентсько-хорові дисципліни, вчитель музичного мистецтва, хорове диригування, хоровий клас, практикум роботи з хором, хорознавство, хорове аранжування.

УДК 378.011.3-051
DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.07

© ***Мартиненко Іван Іванович***
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна
email: **martynenko20.01.63@gmail.com**
https://orcid.org/0000-0003-4465-0833

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ХОРОВОЇ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З КНР

У статті розглядається питання вивчення української хорової музики студентами з КНР на заняттях з хорового диригування та хорового класу. Встановлено, що сьогодні культурне середовище швидко змінюється і стає важливою умовою сучасного суспільства, що зумовлено освітньою міграцією. З'ясовано, що зростає взаємозалежність між усіма світовими регіонами, а культурне різноманіття є економічним, соціальним та культурним позитивом, який необхідно розвивати. Надається оцінка хорового мистецтва України, яке є унікальним явищем світового масштабу та має багатовікову історію та традиційність. В статті охарактеризовано мету та завдання дисциплін «хорове диригування» та «хоровий клас», розглянуто особливості навчальної роботи за цими дисциплінами, які відображені в індивідуальній формі навчання та мають сприяти формуванню якостей, що забезпечують реалізацію професійно-педагогічної діяльності, а також створюють максимально сприятливі умови для підготовки студентів-іноземців до роботи із хоровим колективом.

Ключові слова: *українська хорова музика; діалог культур; хорове диригування; хоровий клас; іноземний студент; національний характер; менталітет.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Зміцнення багатопланових зв'язків з Китаєм зараз є одним з пріоритетів зовнішньої політики України і носить стійкий довготривалий характер. Серед цих зв'язків найбільш широкими є зв'язки в галузі освіти. Сьогодні студенти з Китайської народної республіки чи не найзначнішу частину іноземних студентів в країні.

Успіхи партнерських відносин між Україною та Китаєм в сфері освіти очевидні, про що свідчать обопільні інтереси молоді до історії, культури, традицій, розвивається співробітництво між навчальними закладами наших країн, зростає кількість учасників програм молодіжного обміну тощо (Гринькевич, 2013; Тарапата-Більченко, 2018).

Нині культурне середовище швидко змінюється, воно стає більш диверсифікованим. Таке культурне розмаїття є важливою умовою сучасного суспільства і зумовлене транскордонною міграцією та багатьма іншими причинами. Зростає взаємозалежність між усіма світовими регіонами та досягненням інформації та засобами масової комунікації. Культурне різноманіття є економічним, соціальним та культурним позитивом, який необхідно розвивати.

Процеси глобалізації, що визначають буття сучасного світу, змінюють характер відносин між країнами, культурами, окремими людьми. Розширення міжнародних контактів в усіх сферах суспільного життя зумовило інтерес людства до проблем міжкультурної комунікації, яка є наукою, що вивчає особливості вербального та невербального спілкування людей, що належать до різних національних і лінгвокультурних спільнот (Гринькевич, 2013). Крім того, міжкультурна комунікація є самою взаємодією між представниками різних народів та різних культур. Саме тому питання вивчення студентами з КНР української хорової музики на заняттях з хорового диригування та хорового класу є актуальним.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Особливості навчання китайських студентів у іноземних ВНЗ досліджували вчені Божко М., Гринькевич О., Дін Сінь, Сін Чжефу, Ма Сюй, Тарапата-Більченко Л., Стоянова Т., Цзінь Лулу та ін. До кола проблемних питань входять пристосування до нового типу навчального колективу, його звичаїв і традицій, засвоєння нових видів пізнавальної, творчої та наукової діяльності, незвичних форм оцінки, прийомів самостійної роботи, нових типів міжособистісно-пізнавальної комунікації і т.ін. Вченими розглядаються питан-

ня формування художньо-виконавської майстерності майбутніх піаністів з КНР (Чжан Сянюн, Лу Тао), методичні засади вокального навчання студентів з КНР (Цзінь Нань), методики формування вокального слуху майбутнього вчителя музики в Україні та Китаї (Гу Цзін), аналізуються особливості вокально-педагогічної освіти України та КНР (Яо Ямін), гуманістичні основи підготовки майбутніх співаків з КНР в системі української музичної освіти (Чжау Лі), узагальнюється досвід навчання китайських студентів в Україні (О. Ковальов, Є. Кошелєва, І. Пак, Чжу Цзянь Цзе), проте, наукових розвідок щодо проблеми вивчення студентами – іноземцями української хорової музики на заняттях з хорового диригування та хорового класу наразі не існує.

На основі проведеного аналізу наукової літератури, вважаємо за необхідне висвітлити питання вивчення студентами-іноземцями факультетів мистецтв української хорової музики на заняттях з хорового диригування та хорового класу.

Формулювання цілей та завдань статті. Проаналізувати науково-педагогічні джерела стосовно проблеми дослідження та на підставі аналізу обґрунтувати необхідність вивчення студентами – іноземцями творів української хорової музики на заняттях з хорового диригування та хорового класу.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні інтернаціоналізація та глобалізація економіки та культури сприяють залученню до міжкультурних та освітніх контактів найширшого кола носіїв різних етнічних культур. ВНЗ України надають освітні послуги студентам із багатьох країн світу, але найбільша частка освітніх мігрантів припадає на студентство з КНР. Навчання у вищих навчальних закладах України відбувається на основі діалогу культур (Сін Чжефу, 2017).

Діалог культур – це складний, символьний, особистісний, трансакційний і досить часто неусвідомлений процес, який у разі потреби є неточним, оскільки передбачає рівень масового віртуального конструювання на рівні міжособистісної взаємодії. Діалог культур дає змогу його учасникам висловити певну зовнішню стосовно до самих учасників інформацію, внутрішній емоційний стан, а також соціальні статуси і соціальні ролі, які вони виконують один відносно одного, що також підтверджує їх культуру.

Основа поняття «полікультурна особистість» була закладена в працях Я.А. Коменського, де йдеться про необхідність формування в учнів вміння жити в злагоді з іншими та поважати їх. У руслі гуманістичної педагогіки полікультура розглядається як культура міжособистісного спілкування особистостей, їх духовного збагачення та входження в культуру іншого типу (А. Бодальов, Б. Вульфсон, Г. Драч, Н. Крилова, В. Кудін, О. Рудницька та ін).

Важливим з цього погляду є те, що поняття полікультури нерозривно пов'язане з уявленням про неповторність та унікальність духовних здобутків кожного народу, з проявом поваги та інтересу до кожного них. Мистецтво, зокрема – музика, з цього погляду розглядаються як високодуховна сфера опосередкованого, полікультурного спілкування, в якому відбувається творча взаємодія між автором і інтерпретатором, між виконавцями і слухачами як творцями, споживачами, носіями культури (Реброва, 2015).

Природним для музичного мистецтва є те, що нерідко учасники цих процесів є представниками культури різних художніх течій, стильових прошарків, національних традицій, натомість вони легко досягають порозуміння (В. Афанасьев, М. Бахтін, Н. Бердяєв, В. Біблер, В. Медушевський).

У визначенні шляхів полікультурної взаємодії велике значення надається способу спілкування, досягненню взаєморозуміння між особистостями, а передумовами їх здійснення – здатність до діалогу, готовність пізнати й зрозуміти явища іншої культури, застосовувати нові знання для збагачення свого культурного розвитку (С. Виготський, М. Каган, В. Кудин, О. Леонтьєв, П. Сімуш, О. Сохор).

Навчальні програми з хорового диригування та хорового класу здійснюються на репертуарі, який належить різним музичним культурам, але найбільш значний масив творів представлено вітчизняним хоровим мистецтвом.

Українська хорова культура – це безцінний скарб національного значення. Впродовж століть хорове мистецтво проявляло себе як справжнє творіння таланту українського народу, яке втілювало цілісність і, водночас, багатогранність внутрішнього світу минулих поколінь і було з давніх часів органічною складовою життєдіяльності людини.

Хорове мистецтво України є унікальним музичним явищем світового масштабу, яке має багатовікову українознавчу історію та традиційність. Воно зберіглося у предковічних народних традиціях, у прадавніх зразках народнопісенної культури, у глибинах професійного музичного мистецтва і є в наш час одним із найпоширеніших видів народного мистецтва у музичному побуті країни. Хорова музика займає одне із чільних місць у мистецькому житті народу, яка з давніх часів була органічною складовою його життя та найбільш дієвим чинником самозбереження національних музичних традицій. Хоровий жанр, як жоден інший, завдяки своїм глибоким корін-

ням, міцним традиціям, а також доступністю його виразних засобів широким верствам населення, завжди перебував у полі зору композиторів та виконавців. Основним джерелом для хорового твору завжди була українська народна пісня, закоханість в яку, закорінено у глибинах нашого народу. За певних історичних умов, мандруючи світами у пошуку кращої долі чи рятуючись від репресій, українці здавна несли цю любов у своєму серці, передаючи її своїм нащадкам, популяризуючи фольклорні надбання народу. Саме народна пісня стала об'єктом художньої обробки професіоналів-композиторів усіх епох.

Повноцінне оволодіння розмаїттям репертуару, в якому відбиваються своєрідність національно-образної, мовленнєво-інтонаційної сфери, творча індивідуальність, художня ментальність композитора, потребує формування у студентів-іноземців готовності до їх сприйняття, здатності погрузитися в художню атмосферу, відмінну від власних естетичних, мистецьких традицій. Дослідження О. Реброва доводять, що студенти-іноземці відчувають весь спектр суперечливих впливів: від специфічних музично-мовних (семантично-ладових, інтонаційно-тембральних: європейські лади – пентатоніка) до виконавсько-інтерпретаційних (стильових, образних: художньо-аналітичних), інтерпретаційних (споглядальне ставлення до образів та їх дієве втілення у виконавстві) (Реброва, 2015, с.19–23).

Таким чином, тільки набуваючи здатності сприймати суб'єктивно нові явища культури, художньо-образний зміст творів різних типів музичної культури, оволодіваючи незнайомими формами музичного мислення та палітрою музично-виконавських можливостей, студенти збагачують свою національно-культурну самосвідомість, усвідомлюють себе як суб'єктів полідіалогу культур та міжкультурних контактів. Все це зумовлює важливість полікультурного підходу в роботі із студентами – іноземцями.

Завдання викладача – виявити специфіку підготовки іноземних студентів, врахувати особливості їхнього сприйняття, що зумовлені своєрідністю освітньо-культурної підготовки, виконати аналіз мистецьких здобутків як універсалій загальносвітової культури та національно-культурної самобутності студентства. В цьому процесі важливого значення набуває компаративний (порівняльний) аналіз. Застосування результатів такого аналізу дозволяє врахувати їх у змісті та методах підготовки іноземних студентів до майбутньої фахової діяльності і стають основою певної взаємодії та взаємовпливу (О. Галич, Г. Ніколаї).

Важливого значення в процесі професійної підготовки студентів-іноземців набуває уточнення змісту навчання, що спрямоване на врахування особливостей художнього менталітету, стану фахової освіти, готовності до сприйняття іноземними студентами змісту навчання (воно відображене у робочих програмах, навчальному репертуарі, організаційно-методичному забезпеченні), збагачення змісту навчання, спрямованого на підготовку студентів до виконання всіх функцій, властивих сучасному викладачу, посилення практичної спрямованості змісту й форм навчальної діяльності на засадах компетентністного підходу, забезпечення високого рівня самостійності володіння фаховими навичками, творчої активності студентів, організацію самостійної навчальної діяльності китайських студентів, спрямованої на засвоєння ними додаткового обсягу знань, набуття здатності до подальшого самовдосконалення. важливі для їх майбутньої фахової діяльності на Батьківщині (Кушнір, 2019; Чжан Лу, 2016).

Вивчення студентами – іноземцями української хорової музики на заняттях із хорового диригування та хорового класу має забезпечуватися певними педагогічними умовами.

Головними принципами в процесі підготовки студентів-іноземців є принципи художньої толерантності, спрямованості змісту підготовки майбутнього фахівця на задоволення музично-духовних потреб суспільства, стимуляції самостійності та творчої ініціативи фахівця, принцип цілеспрямованого удосконалення індивідуально-фахових властивостей особистості, системного підпорядкування змісту фахової освіти підготовці компетентного фахівця, відповідності змісту підготовки актуальним здобуткам педагогічної науки і музичного мистецтва; – творчої взаємодії суб'єктів музично-освітнього процесу.

Головними факторами, що мають враховуватися у процесі роботи в класі хорового диригування та хорового класу є стан актуальної загально-музичної, фахової, спеціальної диригентсько-хорової та мовленнєвої підготовки; специфіка їх національної, зокрема – художньої ментальності; суб'єктивно-особистісна мета освіти майбутніх випускників, яка полягає в підготовці до майбутньої професійної діяльності в інших, відмінних від українських, соціально-культурних та національно-освітніх умовах. Врахування цих факторів, а також здобутків сучасної педагогічної науки й практики має визначити пріоритетні наукові підходи, покладені в основу визначення методичних засад підготовки студентів-іноземців: гуманістичний, особистісно-орієнтований, полікультурний, компаративний, системний, компетентнісний.

Важливого значення при вивченні в класі

хорового диригування української хорової музики набуває також цілеспрямоване застосування комплексу сучасних технічних засобів навчання та інформаційно-комунікаційних засобів. Сучасна молодь повсякденно користується інноваційними технологіями, залучення студентів до використання Інтернету з пізнавально-навчальною метою слугує важливим засобом доповнення й збагачення знань, самоосвіти, спрямованої на заповнення прогалин у попередній фаховій підготовці, шляхом наближення до процесів, які відбуваються в культурно-освітній сфері, у світовому мистецтві, в рідній країні тощо.

Застосуванню новітніх технологій у музично-навчальній та творчій діяльності присвячено значну кількість наукових досліджень і практичних винаходів (М. Абдуразаков, О. Смолянинова, М. Дьяченко, І. Котляревський, Н. Кьон та ін.). Крім того в діяльності музикантів та аматорів все більшого поширення набуває застосування цифрових технологій, нотно-графічних комп'ютерних програм, на засадах яких здійснюється обробка музичного звуку, тиражування музичної інформації тощо. Таким чином, цілеспрямоване застосування в навчальному процесі сучасних ТЗН та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), типових для музичної діяльності й художньої освіти, має забезпечити формування навичок, важливих у музично-пізнавальній, виконавсько-творчій, організаційно-керівній діяльності. Їх цілеспрямоване та різноманітне втілення складає важливу умову успішної підготовки майбутніх фахівців до майбутньої професійної діяльності в умовах сучасності (Мережко, 2017).

Навчальні програми з дисципліни «хорове диригування» та «хоровий клас» мають на меті формування професійних і особистісних якостей вчителя музичного мистецтва, здатного здійснювати у комплексі диригентсько-хорову та аналітичну діяльність та володіти компетентностями вчителя-хормейстера (Кифенко, Голян, 2020).

Програмовий матеріал цих дисциплін включає різноманітні хорові твори різних жанрів, стилів, епох. Найважливішими є твори української хорової музики. В курсі хорового диригування та хорового класу вивчаються обробки українських народних пісень, оригінальні твори видатних українських композиторів – М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя, М. Леонтовича, М. Лисенка, К. Стеценка, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського тощо.

Дисципліни диригентсько-хорового циклу є вагомими у підготовці вчителя музичного мистецтва. Вони сприяють формуванню якостей, що забезпечують реалізацію професійно-педагогічної діяльності, готують до співочої діяльності, а також створюють максимально сприятливі умови для підготовки студентів до роботи з хором. У процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін викладачам вищих навчальних закладів необхідно зберегти творчу свободу студента, уважно ставитись до його суб'єктивних рис, розвивати індивідуальність.

Побудова та проведення занять з хорового диригування та хорового класу на факультетах мистецтв зазвичай варіативна і залежить від багатьох чинників: від методичних поглядів, смаків та звичок викладача, від можливостей самих студентів-іноземців (рівня їх здібностей та підготовленості). Кожне заняття є черговою сходинкою в набутті певних знань, вмінь та навичок та необхідною складовою в процесі професійного зростання, розв'язання певних проблем. Організація занять в класі хорового диригування та хорового класу передбачає наступність та послідовність.

Форма навчання в класі хорового диригування – індивідуальна, що обумовлюється його специфікою і дає змогу ефективно вирішувати складні завдання курсу. Саме індивідуальна форма навчання містить великі можливості для розвитку різноманітних напрямків творчої діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. На індивідуальних заняттях студент - іноземець під керівництвом викладача не тільки тренує власну мануально-рухову моторику, але й засвоює певні закони складної системи взаємодії керівника-диригента та хору через моделювання різних ситуацій, що виникають при роботі диригента з хоровим колективом. Кожне індивідуальне заняття з хорового диригування – це різноманітність видів, форм та методів творчої діяльності як студента, так і викладача. Важливо не стільки навчити диригувати, скільки викликати бажання займатися виконавсько-хоровою діяльністю.

Навчання диригентсько-хоровим дисциплінам орієнтовано на творчу діяльність, на створення нового художньо-мистецького відтворення дійсності засобами певного виду мистецтва інтерпретації художнього твору засобами виконавської культури. Творча і виконавська культура стають основою хорової освіти.

Важливого значення в роботі хорового класу є проблема відбору репертуару. Головний принцип, якого має дотримуватись керівник хору – художньо-виховна цінність. Якість репертуару відіграє найважливішу роль у процесі вокально-хорового навчання й духовно-естетичного виховання молоді. Необхідно, аби твір торкався їх душ, навчав прекрасному (наявність виховного підтексту).

Другий принцип – різноманітність: за тема-

тикою, образами, жанрами, епохами, стилями, національними композиторськими школами, характером тощо. Найбільшу цінність у репертуарі хорового колективу становлять народні пісні.

Третій принцип – доступність. Важливо, щоб образний ряд і тематика твору були цікавими й зрозумілими. Керівник хорового колективу має звернути увагу на відповідність вокально-технічних завдань партитури виконавським можливостям свого колективу й точно розрахувати сили.

Четвертий принцип – послідовність. Хоровий репертуар має крок за кроком удосконалювати вокально-хоровий арсенал студентського колективу, що дозволить розширити межі доступної йому музики.

Висновки. Отже, питання вивчення студентами-іноземцями української хорової музики є важливим і потребує значної уваги від викладачів хорового диригування та керівників студентських хорових колективів. Вивчення української хорової музики ґрунтується на певному педагогічному досвіді викладачів та засадах провідних педагогів сучасності. Варіативний характер проведення індивідуальних занять сприяє професійному розвитку студентів-іноземців. Вивчення української хорової музики на заняттях з хорового диригування та хорового класу не тільки розширює музичний світогляд студентів, розвиває їхні смаки та уподобання, але й сприяють розвитку діалогу культур між Україною та КНР.

Перспективи подальших досліджень. Для отримання позитивних результатів навчання студентів-іноземців на факультетах мистецтв, набуття ними комплексу професійних знань, розвитку комплексу професійних здібностей необхідні подальші розвідки в галузі диригентсько-хорової підготовки, створення нових навчальних програм для студентів із КНР, які б включали твори найбільш видатних композиторів України (як минулого, так і сучасного), більш активне залучення студентів до виконання ними цих творів в хорових колективах тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Wang, Yajun (2019). Педагогічні умови формування комунікативної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорового навчання. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (3) 157. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.125131**

Бондаренко, Л. (2017). Професійний саморозвиток майбутнього вчителя музичного мистецтва у змісті мистецької освіти. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (1), 71–75. **https://doi.org/10.28925/2518-766X201617175**

Ван Хайлун (2020). Організаційно-когнітивний етап формування готовності майбутніх вчителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними колективами. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, 13, 245–254. **https://doi.org/10.31865/2414-9292.13.2020.223147**

Вишневецька, М. (2020). Формування естетичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва як психолого-педагогічна проблема. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (4), 97–102. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.14**

Гринькевич, О. (2013). Освітня міграція в Україні та світі: інституційну середовище та напрями державного врегулювання. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*, 3(101), 254–264

Дін Сінь, Стоянова Т., Цзінь Лулу (2015). Адаптація іноземних студентів в Україні. *Science and Education a New Dimension, Pedagogy and Psychology*, III (26), issue 50

Кифенко, А., Голян, Х. (2020). Професійна діяльність диригента навчального хорового колективу. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (4). **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.5**

Кушнір, К. (2019). Особливості формування ціннісних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (3), 25–31. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.2531**

Мережко, Ю. (2017). Інноваційна діяльність як складова професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (1), 76–79. **https://doi.org/10.28925/2518-766X201617679**

Олексюк, О. (2018). Стратегічні орієнтири розвитку мистецької освіти в міждисциплінарному дискурсі. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, №3, 4–8. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.48**

Полубояріна, І. (2019) Інтеграційні процеси в професійній підготовці музикантів як основа їхнього духовного розвитку. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (3), 97–102. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.97102**

Прокопчук, В. (2020). Методологічна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва в європейському освітньому просторі. *Інноватика у вихованні*, 11(1), 122–134. **https://doi.org/10.35619/iiu.v1i11.231**

Реброва, О. (2015). Поліхудожнє середовище як ситуативно створена педагогічна умова фахового навчання майбутніх учителів музичного мистецтва і хореографії. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер.: Педагогічні науки*, (135), 19–23.

Сін Чжефу (2017). Модель педагогічної підтримки іноземних студентів у процесі адаптації до навчання в університетах України. *Наука і освіта*, 6, 38–43. **https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-6-6**

Тарапата-Більченко, Л. (2018). Вища музична освіта України: виклики та стимули китайської освітньої міграції. *Вища освіта України*, 4, 62–68

Ткач, М. (2017). Професійне світорозуміння майбутніх вчителів музичного мистецтва у контексті гуманістичної парадигми освіти. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (1), 20-25. **https://doi.org/10.28925/2518-766X201612025**

Тушева, В. (2020). Пошук методологічних орієнтирів у гуманітарному дослідженні в контексті мистецької педагогіки. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, (4). **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.4**

Чжан Лу (2016). Методичні засади диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи у загальноосвітніх навчальних закладах. *Дис.. к.п.н. 13.00.02 (Теорія і методика музичного навчання)*, Київ

Чжан Чун (2020). Спонукально-пізнавальний напрям формування акмеологічної культури майбутніх вчителів музичного мистецтва. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, 13, 255–262. **https://doi.org/10.31865/2414-9292.13.2020.223148**

REFERENCE

Wang, Yajun (2019). Pedahohichni umovy formuvannya komunikatyvnoyi kul'tury maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva u protsesi dyryhent·s'ko-khorovoho navchannya [Pedagogical conditions of formation of communicative culture of the future teacher of musical art in the process of conducting and choral training]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (3) 157. https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.125131 [in Ukrainian]

Bondarenko, L. (2017). Profesiynyy samorozvytok maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva u zmisti mystets'koyi osvity [Professional self-development of the future teacher of music art in the content of art education]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (1), 71–75. **https://doi.org/10.28925/2518-766X201617175** [in Ukrainian]

Van Khaylun (2020). Orhanizatsiyno-kohnityvnyy etap formuvannya hotovnosti maybutnikh vchyteliv muzychnoho mystetstva do tvorcho-interpretatsiynoyi roboty zi shkil'nymy kolektyvamy [Organizational and cognitive stage of forming the readiness of future music teachers for creative and interpretive work with school groups]. P*rofesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*, 13, 245–254. **https://doi.org/10.31865/2414-9292.13.2020.223147** [in Ukrainian]

Vyshnevets'ka, M. (2020). Formuvannya estetychnoyi kul'tury maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva yak psykholoho-pedahohichna problema [Formation of aesthetic culture of the future teacher of music art as a psychological and pedagogical problem]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (4), 97–102. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.14** [in Ukrainian]

Hryn'kevych, O. (2013). Osvitnya mihratsiya v Ukrayini ta sviti: instytutsiynu seredovyshche ta napryamy derzhavnoho vrehulyuvannya [Educational migration in Ukraine and the world: institutional environment and directions of state regulation]. *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny*, 3(101), 254–264. [in Ukrainian]

Din Sin', Stoyanova T., Tszin' Lulu (2015). Adaptatsiya inozemnykh studentiv v Ukrayini [Adaptation of foreign students in Ukraine]. *Science and Education a New Dimension, Pedagogy and Psychology*, III (26), issue 50 [in Ukrainian]

Kyfenko, A., Holyan, Kh. (2020). Profesiyna diyal'nist' dyryhenta navchal'noho khorovoho kolektyvu

[Professional activity of the conductor of the educational choir]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi,* (4). **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.5** [in Ukrainian]

Kushnir, K. (2019). Osoblyvosti formuvannya tsinnisnykh kompetentnostey maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva [Features of formation of value competencies of the future teacher of musical art]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (3), 25–31. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.2531** [in Ukrainian]

Merezhko, Yu. (2017). Innovatsiyna diyal'nist' yak skladova profesiynoyi pidhotovky maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva [Innovative activity as a component of professional training of future music teacher]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (1), 76–79. **https://doi.org/10.28925/2518-766X201617679** [in Ukrainian]

Oleksyuk, O. (2018). Stratehichni oriyentyry rozvytku mystets'koyi osvity v mizhdystsyplinarnomu dyskursi [Strategic guidelines for the development of art education in interdisciplinary discourse]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskurs*i, №3, 4–8. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.48** [in Ukrainian]

Poluboyarina, I. (2019) Intehratsiyni protsesy v profesiyniy pidhotovtsi muzykantiv yak osnova yikhn'oho dukhovnoho rozvytku [Integration processes in the professional training of musicians as a basis for their spiritual development]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (3), 97–102. **https://doi.org/10.28925/2518-766X.2018.3.97102** [in Ukrainian]

Prokopchuk, V. (2020). Metodolohichna pidhotovka maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva v yevropeys'komu osvitn'omu prostori [Methodological training of future music teachers in the European educational space]. *Innovatyka u vykhovanni*, 11(1), 122–134. **https://doi.org/10.35619/iiu.v1i11.231** [in Ukrainian]

Rebrova, O. (2015). Polikhudozhnye seredovyshche yak sytuatyvno stvorena pedahohichna umova fakhovoho navchannya maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva i khoreohrafiyi [Polyartistic environment as a situationally created pedagogical condition for professional training of future teachers of music and choreography]. *Naukovi zapysky Kirovohrads'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Ser.: Pedahohichni nauky*, (135), 19–23 [in Ukrainian]

Sin Chzhefu (2017). Model' pedahohichnoyi pidtrymky inozemnykh studentiv u protsesi adaptatsiyi do navchannya v universytetakh Ukrayiny [Model of pedagogical support of foreign students in the process of adaptation to study at Ukrainian universities]. *Nauka i osvita*, 6, 38–43. **https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-6-6** [in Ukrainian]

Tarapata-Bil'chenko, L. (2018). Vyshcha muzychna osvita Ukrayiny: vyklyky ta stymuly kytays'koyi osvitn'oyi mihratsiyi [Higher music education in Ukraine: challenges and incentives of Chinese educational migration]. *Vyshcha osvita Ukrayiny*, 4, 62–68 [in Ukrainian]

Tkach, M. (2017). Profesiyne svitorozuminnya maybutnikh vchyteliv muzychnoho mystetstva u konteksti humanistychnoyi paradyhmy osvity [Professional worldview of future music teachers in the context of the humanistic paradigm of education]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi,* (1), 20-25. **https://doi.org/10.28925/2518-766X201612025** [in Ukrainian]

Tusheva, V. (2020). Poshuk metodolohichnykh oriyentyriv u humanitarnomu doslidzhenni v konteksti mystets'koyi pedahohiky [Search for methodological guidelines in humanities research in the context of art pedagogy]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, (4). https://doi.org/10.28925/2518-766X.2019.4.4 [in Ukrainian]

Chzhan Lu (2016). Metodychni zasady dyryhent·s'ko-khorovoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do roboty u zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh [Methodical principles of conducting and choral training of future teachers of music art to work in secondary schools]. *Dys.. k.p.n. 13.00.02 Teoriya i metodyka muzychnoho navchannya*, Kyyiv [in Ukrainian]

Chzhan Chun (2020). Sponukal'no-piznaval'nyy napryam formuvannya akmeolohichnoyi kul'tury maybutnikh vchyteliv muzychnoho mystetstva [Motivational and cognitive direction of formation of acmeological culture of future teachers of music art]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*, 13, 255–262. **https://doi.org/10.31865/2414-9292.13.2020.223148** [in Ukrainian]

Дата надходження рукопису 03.04.2021

© І. Мартиненко

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.07

© ***Ivan Martynenko***
Candidate of Pedagogical Sciences, Docent, Docent of the Department of Theory and Methodology of Artistic Education and Vokal-choral Training of the Teacher of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,
Kharkiv, Ukraine
email: **martynenko20.01.63@gmail.com**
https://orcid.org/0000-0003-4465-0833

STUDY OF UKRAINIAN CHOIR MUSIC IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF STUDENTS FROM CHINA

The purpose of the article is to article is devoted to the study of Ukrainian choral music by students from China in classes on choral conducting and choral class.

Methodology. Important in the process of professional training of foreign students is the clarification of the content of education, aimed at considering the peculiarities of artistic mentality, the state of professional education, readiness for foreign students to perceive the content of education (it is reflected in work programs, curriculum, organizational and methodological support). The content of education aimed at preparing students to perform all the functions inherent in a modern teacher, strengthening the practical orientation of the content and forms of educational activities on the basis of a competency-based approach, ensuring a high level of independence of professional skills, creative activity of students, the organization of independent educational activities of Chinese students, aimed at their acquisition of additional knowledge, the ability to further self-improvement.

The **scientific novelty** is that the purpose and tasks of the disciplines «choral conducting» and «choral class» are characterized; The peculiarities of educational work in these disciplines are considered, which are reflected in the individual form of education and should promote the formation of qualities that ensure the implementation of professional and pedagogical activities, as well as create the most favorable conditions for preparing foreign students to work with choirs.

Results. Strengthening multifaceted ties with China is now one of Ukraine's foreign policy priorities and has a lasting character. Among these connections, the most extensive are in the field of education. Today, students from the People's Republic of China are perhaps the most significant part of foreign students in the country. The success of the partnership between Ukraine and China in the field of education is obvious, as evidenced by the mutual interests of young people in history, culture, traditions, developing cooperation between educational institutions of our countries, growing number of participants in youth exchange programs and more. The expansion of international contacts in all spheres of public life has led to human interest in the problems of intercultural communication. The dialogue of cultures allows its participants to express certain external information about the participants themselves, the internal emotional state, as well as the social statuses and social roles they play in relation to each other, which also confirms their «culture». Training programs in choral conducting and choral class are carried out on the repertoire, which belongs to different musical cultures, but the most significant array of works is represented by domestic choral art. Ukrainian choral culture is an invaluable treasure of national significance. For centuries, choral art has manifested itself as a true creation of the talent of the Ukrainian people, which embodied the integrity and, at the same time, the diversity of the inner world of past generations and has long been an organic part of human life.

Conclusions. The issue of studying Ukrainian choral music by foreign students is important and requires considerable attention from teachers of choral conducting and leaders of student choirs. The study of Ukrainian choral music is based on a certain pedagogical experience of teachers and the principles of leading teachers of today. The variable nature of individual classes contributes to the professional development of foreign students. The study of Ukrainian choral music in choral conducting classes and choral class not only expands the musical worldview of students, develops their tastes and preferences, but also promotes the development of cultural dialogue between Ukraine and China.

Key words: Ukrainian choral music, dialogue of cultures, choral conducting, choral class, foreign student, national character, mentality

УДК 378 (477)
DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.08

© ***Чубукіна Олена Миколаївна***
аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна
email: **chubukina.elena.nikolaevna@gmail.com**
https://orcid.org/0000-0002-2700-8796

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КЛУБНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

У статті розглядається питання організації діяльності клубних об'єднань вищих педагогічних навчальних закладів України у другій половині ХХ століття. Надається оцінка такої діяльності. Охарактеризовано поняття клуб, клубна діяльність, клубні об'єднання тощо. Встановлено, що проблему молодіжного дозвілля вивчали багато науковців минулого та сучасності. Доведено, що дозвілля є специфічним та соціальним засобом регенерації потенціалу людини, та водночас є важливою сферою розвитку особистості студента, що сприяє формуванню наукового світогляду, політичної та моральної культури, естетичному погляду й смаку, моральним ідеалам й духовних цінностей. Визначено мету клубних об'єднань вищих педагогічних закладів України – виховання та самовиховання студентів на основі ініціативи, творчого прояву здібностей кожного. Завдання спрямовувались на організацію суспільно корисного дозвілля молоді, пошук нових форм та засобів культурно-масової роботи відповідно до інтересів та потреб молоді, залучення до культурно-масової дозвіллєвої діяльності, розвиток соціально-культурної творчості, забезпечення спілкування молоді в результаті спільної діяльності та культурного відпочинку.

Ключові слова: *клуб, клубне об'єднання, діяльність, дозвілля, студентське дозвілля, молодіжний центр.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Закон України «Про освіту», Концепція національного виховання, національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті окреслюють актуальні завдання щодо формування сучасного культурного дозвілля, відродження та подальшого розвитку національної системи культурно-дозвіллєвої діяльності студентської молоді. Це зумовлено тим, що в нових політичних, економічних та культурних реаліях науковці нашої країни науково обґрунтували систему організації культурно-дозвіллєвої діяльності молоді, яка обіймає вільний час молоді.

Сучасному студентові вкрай необхідне поле для самовдосконалення, самореалізації, задоволення культурно-естетичних потреб та можливість для самовираження, саморозвитку.

Напрямки, які можуть задовольняти такі потреби різноманітні: художня самодіяльність, аматорство, науковий пошук тощо. Діяльність студентських клубів, наукових об'єднань впливає на формування національної самосвідомості, сприяє естетичній соціалізації. Важливим шляхом вирішення вищевказаних проблем є осмислення й усвідомлення багатого досвіду, звернення до національних джерел у вищих педагогічних навчальних закладах України в другій половині ХХ століття, творче використання яких сприятиме зростанню освітнього потенціалу нашого суспільства. Саме тому питання вивчення досвіду організації діяльності клубних об'єднань вищих педагогічних навчальних закладів України у другій половині ХХ століття є актуальним.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Дослідження вільного часу, шляхів та засобів його організації є об'єктом вивчення різних наук: філософії, культурології, соціології, педагогіки, психології, історії. З позицій культурології вільний час розглядали науковці Ю. Афанасьєв, А. Вишняк, І. Зязюн, М. Каган, О. Комарницький та Л. Комарницька (2020), С. Пішун (2005), Ю. Стасевський (2016) та ін. В галузі педагогіки питання висвітлюються в працях О. Бойко, Л. Волобуєвої, О. Данильченко (2020), А. Денисенко (2014), Ю. Ірхіної (2019), Н. Максимовської (2019), О. Павленко (2017), С. Пішун (2005), О. Тадля (2015) та ін.

Концептуальні засади вільного часу як чинника формування особистості студента розглядалися З. Гіптерс (1998), М. Гриньовою (2020),

© O. Chubukina

Н. Максимовською (2019), В. Тюскою (2019).

Історико-педагогічний аналіз проблем вільного часу студентів вищів є предметом наукових досліджень вчених В. Головенько, М. Головатого, О. Корнієвського, Ю. Стасевського (2016), В. Якушик та ін., виховання молоді в контексті культурно-освітнього розвитку українського суспільства розглядають науковці І. Білодід, І. Білоцерківський, О. Полоцький, ідеологізацію виховного процесу у вищих навчальних закладах в Україні у другій половині ХХ століття досліджують В. Прилуцький, І. Щупак. Вчена О. Колпакова зробила аналіз ролі та місця просвітницьких закладів України в ідеологічній роботі з молоддю у 70–80 рр. ХХ ст., удосконалення форм і методів їх діяльності. Клуб як форму дозвіллєвої діяльності студентської молоді в умовах тоталітарної ідеології вивчали В. Баумштейн, А. Галаган, С. Дізель.

Праці З. Гіптерс (1998), К. Житнухіної (2019) присвячені питанням обов'язкового самовиховання, активної самостійній участі студентів у різноманітних формах художньої діяльності. Монографія С. Мельничук «Теорія і практика формування естетичної культури майбутніх учителів (історико-педагогічний аспект 1860–1990 рр.)» висвітлює питання формування естетичної культури майбутніх вчителів у різні історичні періоди. Крім того, монографія окреслює діяльність творчих студентських колективів в педагогічних вишах України (Мельничук, 2006).

Певний інтерес викликає монографія І. Ящук (2010) «Виховний потенціал у вищих педагогічних навчальних закладах України: знахідки і проблеми (20–80-ті рр. ХХ ст.)» в якій зроблено ретроспективний аналіз розвитку системи виховання у вищих педагогічних навчальних закладах в радянські часи.

Наукові розвідки О. Винославської, О. Дубасенюк, О. Киричука, С. Цюлюпи, О. Якуби досліджують умови удосконалення різних напрямів та форм поза аудиторної виховної роботи вищих закладів освіти, формування у студентів культури дозвілля. Проте, цілісного дослідження діяльності клубних об'єднань вищих педагогічних закладів України у другій половині ХХ ст. наразі немає.

Формулювання цілей та завдань статті.

Проаналізувати науково-педагогічні джерела стосовно проблеми дослідження та на підставі аналізу висвітлити діяльність клубних об'єднань вищих педагогічних закладів України у другій половині ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Наукова література широко вживає терміни «клуб», «студентський клуб», «діяльність», але у трактуванні цих понять є певна різноманітність. В межах нашого дослідження ми визначаємо діяльність як специфічний спосіб ставлення людини до навколишнього світу, який є рушійною силою та умовою суспільного прогресу (Тадля, 2015, с. 151). Саме діяльність формує та змінює умови існування людини, соціальної групи, забезпечує трансформацію, збереження та розвиток суспільства.

Оксфордський словник у своєму першому (десяти томному) виданні 1884-1928 рр. поняття клуб трактує з різних точок зору, але для нас найбільш цікавими є наступні: клуб – об'єднання чи спілка певної маси людей; об'єднання для сприяння будь-якій справі з метою її інтенсифікації; товариство осіб, що об'єдналися на основі взаємних симпатій чи загальних інтересів, захоплень, схильностей; організація людей, що сформувалася для об'єднання зусиль із підтримки якогось суб'єкта. Отже, зарубіжні довідники поняття «клуб» розглядають переважно як об'єднання, зібрання, товариство, асоціація, організація. Характерними ознаками клубу є: задоволення спільних інтересів, співробітництво, реалізація певної специфічної мети, спілкування та релаксація у приємній компанії, організація дозвілля та розваг.

Клуб (від англ. club, toclub – «збивати докупи») за визначенням вікіпедії є утворенням з кількох людей, об'єднаних спільними інтересами або метою. Існуюча різноманітність клубів відповідає розмаїттю хобі людей: спортивні, клуби настільних ігор, клуби для спілкування тощо.

Українські довідники визначають поняття «клуб» як громадську організацію, що об'єднує людей певного кола чи професії для спільного відпочинку, розваг, занять спортом.

В радянський період поняття «клуб» визначалося як культурно-просвітницька установа, яка організовує дозвілля робітників, сприяє вихованню, самовихованню, розвитку творчих здібностей. В колі вчених, що займаються клубною тематикою наразі не існує чіткого визначення поняття «клуб». Найбільш вдалим, на наш погляд, є думка В. Туєва, що «клуб – соціокомунікативний, соціопедагогічний інститут культури, організований на ініціативних засадах для задоволення потреб людей в самодіяльності, спілкуванні, дозвіллі; клуб – це індивідуально- групове дозвілля, організація дозвіллєвої діяльності, особливий комунікативний тип дозвілля, який діє паралельно з двома іншими – видовищним та творчим.

Ми вважаємо, що клуб доцільно розглядати як багатофункціональне об'єднання, головним завданням якого є інтеграція, забезпечення потреб відвідувачів у змістовному дозвіллі в ім'я спільних цілей, інтересів, локального спілкування, самоосвіті та культурно-творчій реалізації особистості.

Науковець Слєсарєва І.В. дає наступне визначення клубу «клуб є інституціаналізованим добровільним згуртуванням, що об'єднує інтереси людей, які входять в нього на основі загальних цінностей, комунікативної єдності та соціальної комфортності. Клуб має певні зовнішні та внутрішні ознаки. До зовнішніх ми відносимо регістрацію клубу, обов'язки членів клубу тощо, внутрішні – наявність суб'єктів, що входять в клуб, комунікативна взаємодія суб'єктів, наявність приватних інтересів суб'єктів, локалізоване соціокультурне середовище». Таким чином, студентський клуб є педагогічно організованим процесом, добровільним дозвіллєвим об'єднанням студентів, міжособистісні стосунки яких опосередковані суспільно цінним, особистісно-значущим змістом колективної дозвіллєвої діяльності (Пішун, 2005, с. 6–7).

Вищі педагогічні заклади освіти України накопичили значний досвід щодо організації дозвілля студентської молоді, функціонування клубних об'єднань. За визначенням вчених (Г. Щерба, Р. Яремкевич та ін.) дозвілля молоді є сукупністю занять у вільний від навчання час, за допомогою яких задовольняються потреби у спілкуванні, саморозвитку, самовдосконаленні в різних видах діяльності, які мають загалом відновлювальний характер. Оскільки дозвілля є специфічним та соціальним засобом регенерації потенціалу людини, то водночас воно стає важливою сферою розвитку особистості студента, що сприяє формуванню наукового світогляду, політичної та моральної культури, естетичних поглядів, смаків та виробляє ідеали й духовні цінності, підтримує норму здоров'я (Стасевський, 2016, с. 224–229).

У радянські часи (так званий «золотий вік» радянської педагогіки – 60-90 рр. XX ст.) були розроблені форми та методи організації дозвілля молоді, які є майже непорушними і в наш час, і є об'єктом багатьох історико-педагогічних розвідок.

Аналіз наукової літератури (М. Гнатюк, А. Денисенко, О. Добринська, О. Миронюк, І. Петрова, Е. Соколов, І. Тарасенко) дає підстави стверджувати, що однією з найпоширеніших у другій половині XX ст. форм організації дозвілля студентства була клубна діяльність.

Вчені (М. Гнатюк, О. Добринська, О. Миронюк, І. Петрова, Е. Соколов, І. Тарасенко),вивчаючи динаміку розвитку зазначеної форми дозвіллєвої роботи з молоддю, підкреслюють, що в організації клубної діяльності домінував формальний підхід. Навіть поняття «клуб» розглядалося переважно як будинок, в якому організовуються різноманітні заходи, а його синонімічним визначенням можна вважати палац молоді (палац студентства).

Соціальні проблеми радянської держави (особливу у другій третині XX ст.) зумовили повернення до проблеми створення клубів для молоді у 50-60-ті роки, коли клуби зорганізувалися за принципом централізації (створення культурних центрів), принципом спеціалізації (розподіл установ культури за видами та контингентом). Поява у 1956 р. клубу молоді Петроградської сторони м. Ленінграда та Одеського клубу молоді почався активний рух молодіжних клубів на теренах Радянського Союзу.

Починаючи з 60-х рр. можна спостерігати розквіт діяльності молодіжних клубів, які розумілися як комплексні універсальні центри дозвіллєвої діяльності молоді. Такі структури широко розгорнулися у 60-70-ті рр. XX ст., а у 80-90-ті стиль та методи роботи, незважаючи на нові соціокультурні умови та запити молоді) не змінювалися, тому почали з'являтися нові альтернативні клуби, де діяльність молоді була менш формалізованою.

Клуби у вищих (зокрема педагогічних) навчальних закладах створювалися для задоволення різноманітних потреб студентства. У них молодь могла підвищити свій культурний, інтелектуальний рівень, здобувала досвід творчої діяльності тощо.

Діяльність студентських клубів у вищих навчальних закладах України в другій половині XX ст. була багатофункціональним культурно-освітнім процесом, організованим педагогічним колективом на основі загальної концепції навчально-виховної роботи того чи іншого навчального закладу. В основі лежав принцип добровільності участі в такій діяльності та мав колективний характер. Проте, діяльність студентського клубу повністю залежала від соціально-культурного та політичного розвитку тогочасного суспільства, його морально-етичних та духовних цінностей.

У період існування радянської держави постійно поглиблювалися протиріччя між тим, яких можливостей надає сфера дозвілля за умови врахування духовних та соціальних потреб суб'єктів соціуму та ціннісними обмеженнями дозвіллєвої діяльності. Науковці (Н. Хоменко та ін.) звертають увагу на те, що студентство опинилося під значним ідеологічним тиском і мало свої особливості проведення вільного часу.

Вже у 50-60-х рр. XX ст. у вищих навчальних закладах функціонувала вельми розгалужена мережа «офіційного» відпочинку – художня самодіяльність, бібліотеки, спортивні секції тощо. Одночасно вони були певним інструментом системи державного контролю за життям молоді, тому популярним на той час був «неофіційний» відпочинок – кіно, театр, танці тощо. Крім того, належність всіх студентів до однієї організації

© O. Chubukina

(ВЛКСМ) відбивалася на тому, що всі «традиційні студентські свята мали ідеологічний підтекст і були однією з форм комуністичного виховання, проте в таких заходах основна маса студентства залюбки брала участь, адже в їх процесі відбувалося активне спілкування, весело проводився час (Максимовська, 2019, с. 17).

На творчу та аматорську діяльність того часу також чинився постійний вплив, здійснювався контроль з боку держави, яка таким чином вирішувала власні ідеологічні, політичні та моральні проблеми. Так, у репертуарі музичних гуртків, хорів та студій художнього слова обов'язково фігурували твори партійно-ідеологічного спрямування («Ленін завжди живий», «Партія наш керманич» тощо).

Дозвіллєва сфера для регулювання вільного часу студентства розвивалася як у вищих навчальних закладах, так і у гуртожитках (спортивні зали, приміщення для гуртків, театрів, концертів, віталень та ін.), та поза ними (палаци студентів). Це сприяло урізноманітненню дозвіллєвої діяльності та соціально позитивному спрямуванню активності студентів у вільний час, але перебувало під впливом провідних ідеологічних настанов.

Студентське дозвілля є невід'ємною складовою соціального виховання цієї групи, яке базувалася на соціоцентричних цінностях та мало чітко визначену структуру і зміст, що, звісно, не могло збігатися з потребами й прагненнями такої кількості різноманітних творчих особистостей. Тому особливо віталися соціально схвалювані способи студентського дозвілля (будівельні загони, комсомольські зібрання тощо), які мали як виробничо-матеріальну, так й ідеологічну користь.

Клуби забезпечували потребу студентів у змістовному проведенні вільного часу за допомогою масових (свята, фестивалі, конкурси, концерти, творчі зустрічі), так і колективних (виховні заходи, круглі столи, семінари, диспути тощо) форм роботи.

Необхідно відзначити, що ідея розвитку такої форми організації вільного часу молоді було започатковано на вітчизняних теренах ще у 20-30-ті роки XX ст. Існували проекти палаців та будинків культури для трудящих, задумуються будинки для юних пролетарів, палаци молоді тощо. Але, зважаючи на економічну обмеженість радянської держави, ці плани так і не були втілені в життя. Проте, їх відсутність компенсували різноманітні секції при будинках культури для трудящих.

Розбудова сфери дозвілля студентів, зокрема формування дозвіллєвих потреб у вищому навчальному закладі, базувалося на традиційних видах дозвілля попередніх етапів (інтелектуальному, професійно-спрямованому, мистецькому) та розгалуженні провідних виховних сфер у поза навчальній діяльності, таких як: самоврядування, клубна робота, об'єднання за інтересами, волонтерська діяльність, соціальна робота, спортивна активність та ін. Наприклад, за індустріальної доби клубне дозвілля студентів стало однією з провідних форм дозвіллєвої діяльності.

Основною метою клубних об'єднань у вищих навчальних закладах стає виховання та самовиховання студентів на основі ініціативи, самодіяльності, творчого прояву здібностей кожної особистості. Завданням такого об'єднання було організація соціально корисного дозвілля молоді, знаходження нових форм та застосування засобів культурно-масової роботи відповідно до інтересів та запитів молоді, стимулювання суспільної активності особистості, залучення до культурно-масової дозвіллєвої діяльності, розвиток соціально-культурної творчості, забезпечення спілкування молоді в результаті спільної діяльності, сприяння культурному відпочинку та розвагам.

Найбільшу популярність у 80-90-ті рр. XX ст. здобули клуби студентської пісні та клуб веселих та кмітливих, роботи яких охопила студентство. А наприкінці XX ст. саме такі молодіжні клуби отримали поширення в Україні, оскільки вони не вимагали великих матеріальних ресурсів та відповідали віковим, національним та регіональним особливостям. Крім того, вони максимально враховували у власній діяльності реалії ринкових відносин. Таким чином, основними осередками клубних об'єднань стали саме освітні заклади для молоді, на базі яких розгорнули свою діяльність різноманітні молодіжні клуби.

Висновки. Отже, питання вивчення діяльності студентських клубів у вищих навчальних закладах України у другій половині XX ст. має важливого значення, оскільки існує потреба наукового осмислення реальних процесів соціально-культурної діяльності молоді, що відбувалися в недалекому минулому та вироблення ефективних механізмів за допомогою яких можуть бути реалізовані духовні потреби та інтереси студентської молоді сьогодні.

Перспективи подальших досліджень. Подальші розвідки у вивченні історії становлення студентських клубів у вищих навчальних закладах України (друга половина XX ст.), їх діяльності можуть бути направлені на виявленні, аналізі та осмисленні системи культурно-дозвіллєвого життя навчальних закладів того часу, взаємозв'язків позанавчальної діяльності із навчальним процесом тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Гіптерс, З. (1998). Художня творча діяльність студентів вищих навчальних закладів освіти України (1960-1995 рр.). Дис. к.п.н., 190.

Гриньова, М., Піддубна, Ю., Гриньова, В. (2020). Організація діяльності студентських клубів за інтересами в умовах карантину. *Научен вектор на Балканите,* 4(10), 11–16. **https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-diyalnosti-studentskih-klubiv-za-interesami-v-umovah-karantinu/viewer**

Гузьман, О., Ляшенко, Н. (2016). Практики дозвілля сучасної студентської молоді. *Sociology*, 9(137), 29–37. **https://doi.org/10.15421/171675**

Данильченко, О. (2020), Особливості організації дозвілля студентів у поза навчальній діяльності. *International scientific and practical conference*, 137–140. **https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.35**

Денисенко, А. (2014). Молодіжний клуб як форма організації дозвілля студентської молоді у 80-90-х рр. ХХ ст. в Україні. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. *Педагогічні науки,* 66, 57–62. **https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/62**

Денисенко, А. (2019). Педагогіка дозвілля – духовність, інтелект, стратегія. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в ХХІ ст.*, 230–234. **https://doi.org/10.34142//2708-4809.SIUTY.2019.16**

Житнухіна, К. (2019). Реалізація педагогічних умов формування відповідального ставлення до майбутньої професії студентів педагогічних університетів. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, 2, 43–49. **https://doi.org/10.31499/2706-6258.2.2019.178459**

Ірхіна, Ю. (2019). Організація дозвілля студентів у вищих навчальних закладах України як проблема ХХІ століття. *Науковий вісник МНУ імені В. Сухомлинського Педагогічні науки,* 2(65), 107–111. **https://dx.doi.org/10.33310/2518-7813-2019-65-2-107-111**

Комарницький, О., Комарницька, Л. (2020). Громадська діяльність студентства педагогічних навчальних закладів Києва у 20-30-ті рр. ХХ ст. *Київські історичні студії,* 1(10), 108–116. **https://doi.org/10.28925/2524-0757.2020.1.14**

Максимовська, Н. (2019). Еволюція студентського дозвілля в Україні: історико-педагогічний аспект. *Вісник ЛНПУ імені Т. Шевченка*, 1(324), 30–43. **https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1(324)-2-30-43**

Мельничук, С. (2006). Теорія і практика формування естетичної культури майбутніх учителів: історико педагогічний аспект: 1860-1990 рр.: *монографія*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка

Павленко, О. (2017). Клубна форма організації занять у розвитку студентського спорту. *Слобожанський науково-спортивний вісник,* 4(60), 78–85. **https://doi.org/10.15391/snsv.2017-4.014**

Пішун, С. (2005). Формування культури дозвілля студентів вищих навчальних закладів в умовах роботи студентського клубу. *Автореф. дис. к.п.н. 13.00.07*, 18.

Стасевський, Ю. (2016). Діяльність творчих студентських колективів на Слобожанщині (друга половина ХІХ – початок ХХ століття). *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка. Серія: Педагогічні науки*, 144, 224–229. **https://doi.org/10.24139/2312-5993/2017.06/202-214**

Тадля, О. (2015). Діяльність студентського клубу: понятійно-категоріальний апарат. У*країнська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, 21, 150–156

Тюска, В. (2019). Становлення культури майбутніх педагогів в умовах клубної діяльності. *Вісник Рівненського державного гуманітарного університету*, 4, 252–257. **https://doi.org/10.35619/iiu.v1i10.182**

REFERENCE

Hipters, Z. (1998). Khudozhnya tvorcha diyal'nist' studentiv vyshchykh navchal'nykh zakladiv osvity Ukrayiny (1960–1995) [Artistic creative activity of students of higher educational institutions of Ukraine (1960-1995)]. *Dys. k.p.n*. 190. [in Ukrainian]

Hryn'ova, M., Piddubna, YU., Hryn'ova, V. (2020). Orhanizatsiya diyal'nosti student·s'kykh klubiv za interesamy v umovakh karantynu [The organization of activity of student clubs on interests in the conditions of quarantine]. *Nauchen vektor na Balkanyte*, 4(10), 11–16. **https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-diyalnosti-studentskih-klubiv-za-interesami-v-umovah-karantinu/viewer** [in Ukrainian]

Huz'man, O., Lyashenko, N. (2016). Praktyky dozvillya suchasnoyi student·s'koyi molodi [Leisure practices of modern student youth]. *Sociology*, 9(137), 29–37. **https://doi.org/10.15421/171675** [in Ukrainian]

© O. Chubukina

Danyl'chenko, O. (2020). Osoblyvosti orhanizatsiyi dozvillya studentiv u poza navchal'niy diyal'nosti [Features of the organization of leisure of students in extracurricular activities]. *International scientific and practical conference*, 137–140. **https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.35** [in Ukrainian]

Denysenko, A. (2014). Molodizhnyy klub yak forma orhanizatsiyi dozvillya student·s'koyi molodi u 80-90-kh rr. XX st. v Ukrayini [Youth club as a form of leisure organization for student youth in the 80-90's of the twentieth century. in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats' Khersons'koho derzhavnoho universytetu: Pedahohichni nauky*, 66, 57–62. **https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/62** [in Ukrainian]

Denysenko, A. (2019). Pedahohika dozvillya – dukhovnist', intelekt, stratehiya [Leisure pedagogy – spirituality, intelligence, strategy]. *Dukhovno-intelektual'ne vykhovannya i navchannya molodi v XXI st.*, 230–234. **https://doi.org/10.34142//2708-4809.SIUTY.2019.16** [in Ukrainian]

Zhytnukhina, K. (2019). Realizatsiya pedahohichnykh umov formuvannya vidpovidal'noho stavlennya do maybutn'oyi profesiyi studentiv pedahohichnykh universytetiv [Implementation of pedagogical conditions for the formation of a responsible attitude to the future profession of students of pedagogical universities]. *Psykholoho-pedahohichni problemy suchasnoyi shkoly*, 2, 43–49. **https://doi.org/10.31499/2706-6258.2.2019.178459** [in Ukrainian]

Irkhina, YU. (2019). Orhanizatsiya dozvillya studentiv u vyshchykh navchal'nykh zakladakh Ukrayiny yak problema XXI stolittya [Organization of students' leisure in higher educational institutions of Ukraine as a problem of the XXI century]. *Naukovyy visnyk MNU imeni V. Sukhomlyns'koho Pedahohichni nauky*, 2(65), 107–111 **https://dx.doi.org/10.33310/2518-7813-2019-65-2-107-111** [in Ukrainian]

Komarnyts'kyy, O., Komarnyts'ka, L. (2020). Hromads'ka diyal'nist' student·stva pedahohichnykh navchal'nykh zakladiv Kyyeva u 20-30-ti rr. XX st. [Public activity of students of pedagogical educational institutions of Kyiv in the 20-30s of the XX century]. *Kyyivs'ki istorychni studiyi*, 1(10), 108–116. **https://doi.org/10.28925/2524-0757.2020.1.14** [in Ukrainian]

Maksymovs'ka, N. (2019). Evolyutsiya student·s'koho dozvillya v Ukrayini: istoryko-pedahohichnyy aspect [The evolution of student leisure in Ukraine: historical and pedagogical aspect]. *Visnyk LNPU imeni T. Shevchenka*, 1(324), 30–43. **https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1(324)-2-30-43** [in Ukrainian]

Mel'nychuk, S. (2006). Teoriya i praktyka formuvannya estetychnoyi kul'tury maybutnikh uchyteliv: istoryko pedahohichnyy aspekt: 1860-1990 rr.: *monohrafiya* [Theory and practice of formation of aesthetic culture of future teachers: historical and pedagogical aspect: 1860-1990: *monograph*] Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka [in Ukrainian]

Pavlenko, O. (2017). Klubna forma orhanizatsiyi zanyat' u rozvytku student·s'koho sportu [Club form of organization of classes in the development of student sports]. *Slobozhans'kyy naukovo-sportyvnyy visnyk*, 4(60), 78–85. **https://doi.org/10.15391/snsv.2017-4.014** [in Ukrainian]

Pishun, S. (2005). Formuvannya kul'tury dozvillya studentiv vyshchykh navchal'nykh zakladiv v umovakh roboty student·s'koho klubu [Formation of leisure culture of students of higher educational institutions in the conditions of work of student's club]. *Avtoref. dys. k.p.n., 13.00.07*, 18. [in Ukrainian]

Stasevs'kyy, YU. (2016). Diyal'nist' tvorchykh student·s'kykh kolektyviv na Slobozhanshchyni (druha polovyna XIX – pochatok XX stolittya) [Activities of creative student groups in Slobozhanshchyna (second half of the XIX - beginning of the XX century)]. *Visnyk Chernihivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. T.H.Shevchenka. Seriya: Pedahohichni nauky*, 144, 224–229. **https://doi.org/10.24139/2312-5993/2017.06/202-214** [in Ukrainian]

Tadlya, O. (2015). Diyal'nist' student·s'koho klubu: ponyatiyno-katehorial'nyy apparat [Activities of the student club: conceptual and categorical apparatus]. *Ukrayins'ka kul'tura: mynule, suchasne, shlyakhy rozvytku*, 21, 150–156 [in Ukrainian]

Tyuska, V. (2019). Stanovlennya kul'tury maybutnikh pedahohiv v umovakh klubnoyi diyal'nosti [Formation of culture of future teachers in the conditions of club activity]. *Visnyk Rivnens'koho derzhavnoho humanitarnoho universytetu*, 4, 252–257. **https://doi.org/10.35619/iiu.v1i10.182** [in Ukrainian]

Дата надходження рукопису 05.04.2021

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.08

© ***Olena Chubukina***
graduate student of the Department of Education and Innovative Pedagogy of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine
email: **chubukina.elena.nikolaevna@gmail.com**
https://orcid.org/0000-0002-2700-8796

ORGANIZATION OF ACTIVITIES OF CLUB ASSOCIATIONS OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE (SECOND HALF OF THE XX CENTURY)

The purpose of the article is to analyze scientific and pedagogical sources on the problem of research and because of the analysis to cover the activities of club associations of higher pedagogical institutions of Ukraine in the second half of the twentieth century.

Methodology. The activity of student clubs and scientific associations influences the formation of national self-consciousness and promotes aesthetic socialization. An important way to solve the above problems is to comprehend and realize the rich experience, appeal to national sources in higher pedagogical educational institutions of Ukraine in the second half of the twentieth century, the creative use of which will contribute to the growth of educational potential of our society. The study of free time, ways and means of its organization is the object of study of various sciences: philosophy, culturology, sociology, pedagogy, psychology, history. The scientific literature widely uses the terms «club», «student club», «activity», but there is a certain diversity in the interpretation of these concepts. In our study, we define activity as a specific way of human attitude to the world around us, which is the driving force and condition of social progress.

The **scientific novelty** is that an attempt is made to define the concept of «club» in the field of club science. We believe that the club should be considered as a multifunctional association, the main task of which is integration, meeting the needs of visitors in meaningful leisure in the name of common goals, interests, local communication, self-education and cultural and creative realization of the individual. Shows the chronology of the development of club activities in institutions of higher education.

Results scientific research proves that the second half of the twentieth century In Ukraine is characterized by the emergence of numerous club associations of higher pedagogical institutions. Higher pedagogical institutions of education in Ukraine have accumulated considerable experience in organizing the leisure of student youth, the functioning of club associations. In Soviet times (the so-called «golden age» of Soviet pedagogy - 60-90 years of the twentieth century.) Forms and methods of organizing youth leisure were developed, which are almost inviolable in our time, and are the object of many historical and pedagogical explorations. Beginning in the 1960's, one can observe the flourishing of the activities of youth clubs, which were understood as complex universal centers of leisure activities for young people. Such structures were widely developed in the 60-70's of the twentieth century, and in the 80-90's style and methods of work, despite the new socio-cultural conditions and demands of young people) did not change, so new alternative clubs began to appear, where youth activities were less formalized. Activities of student clubs in higher educational institutions of Ukraine in the second half of the twentieth century. was a multifunctional cultural and educational process organized by the teaching staff based on the general concept of educational work of a particular educational institution. It was based on the principle of voluntary participation in such activities and was collective in nature. However, the activities of the student club depended entirely on the socio-cultural and political development of the society of that time, its moral, ethical and spiritual values.

Conclusions. The main centers of club associations in the study period were educational institutions for young people, based on which various youth clubs developed their activities. They did not require large material resources and corresponded to age, national and regional characteristics. The main purpose of club associations in higher educational institutions was the education and self-education of students based on initiative, creative manifestation of everyone's abilities. Tasks were aimed at organizing socially useful youth leisure, finding new forms and means of cultural and mass work in accordance with the interests and needs of young people, involvement in cultural and mass leisure activities, development of socio-cultural creativity, ensuring youth communication as a result of joint activities and cultural recreation.

Key words: club, club association, activity, student leisure, youth center, culture

УДК 378.091. 12-051:004:78
DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.09

© Мей Фан
аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди.
Лішуйський університет
м. Лішуй, КНР
email: **543775943@qq.com**
https://orcid.org/0000-0003-3900-8483
© Матвєєва Ольга Олександрівна
доктор педагогічних наук, завідувач кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна
email: oamat@ukr.net
https://orcid.org/0000-0003-0663-7726

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВКУ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА (КИТАЙСЬКИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД)

У статті розкрито важливість впровадження інформаційних технологій у підготовку учителів музичного мистецтва. Проаналізовано такі закони та нормативні акти: Закон «Про Національну програму інформатизації», Наказ МОН України «Деякі питання організації дистанційного навчання», Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні та Концепцію впровадження медіаосвіти. Виявлено різні аспекти застосування інформаційних технологій в освіті України: важливість застосування у освітньому процесі інформаційних технологій, як результату зміни основної освітньої парадигми: якщо раніше викладач був головним джерелом професійної інформації, що зумовлювало репродуктивну методику навчання, то тепер він має навчити студента орієнтуватися в інформаційному середовищі, розвинути його творчі та інтелектуальні здібності. Результати дослідження китайських науковців виявили такі основні риси інформатизації в підготовці учителів музичного мистецтва: розчиняє кордони засобів масової інформації та персоналізує музику; оцінювання музики стає початком стимулювання її створення; надає широкий спектр шляхів поширення та обміну інформацією для творчого бажання висловити себе у створенні музичних творів; призводить до трансформації традиційних форм викладання музики; прискорює швидкість поширення музики; порушує чітке розходження між творцями музики і слухачами, оскільки слухачі також можуть ставати творцями.

Ключові слова: *інформаційні технології, підготовка, вчитель, музичне мистецтво, вища освіта, досвід.*

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Поява і наступна організація інформаційного суспільства принесло нові можливості і проблеми у викладацьку діяльність та підготовку майбутніх учителів. Як одна з ланок соціального розвитку, педагогічна діяльність має відповідати вимогам інформаційного середовища для досягнення результату освіти у нових умовах. Основним напрямом, де здійснюється взаємопроникнення викладацької практичної діяльності з інформаційним суспільством є впровадження у освітній процес інформаційних технологій.

Стрімкий розвиток сучасного інформаційного суспільства, зміна освітньої парадигми вимагають вдосконалення системи підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності. Майбутні фахівці мають навчитися приймати рішення щодо ефективного і результативного застосування інформаційних технологій у процесі навчання, вміти добирати та впроваджувати необхідні інформаційно-комунікаційні технології у майбутній професійній діяльності. Означені потреби вимагають дослідження шляхів та досвіду впровадження інформаційних технологій в підготовку учителів музичного мистецтва різних країн, в тому числі в Україні та КНР.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідження питань впровадження інформаційних технологій у середній і вищій школі присвячені праці В. Бикова (2012), М. Бубнова (2009), Р. Вільямса (1988), Б. Колодяжного (1998), М. Кохлер (2012), В. Лапінського (2015), Н. Морзе

(2011), О. Семеніхіна (2017), О. Спіріна (2014) та ін. Психолого-педагогічні аспекти використання нових інформаційних технологій в освітньому процесі досліджуються у працях М. Жалдака (2016), В. Зінченка (2014), Ю. Машбиця (2003) та ін. Науковці (В. Галузяк (2016), А. Нісімчук (2013), А. Падалко (2009) та ін.) вважають, що процес інформатизації системи освіти та впровадження нових інформаційних технологій впливають на розвиток професійних якостей особистості. Формуванню професійної компетентності засобами мультимедійних технологій у мистецькій освіті присвячена монографія Л. Гаврілової (2014).

Дослідження китайських науковців спрямовані на: вивчення особливостей підготовки вчителів музики за Новою навчальною програмою (Ван Яохуа (2003), Лю Чан (2017), Чень Хуейхуей (2017) та ін.); визначення історичних передумов сучасної музичної освіти Китаю (Гуань Цзяньхуа (2013), Лі Джи (2011), Чен Мінлінг (2008) та ін.); виявлення взаємозв'язків мистецької освіти та цифрового контексту (Оуян Юйцюань (2005), Чжен Сюйдун (2011), Ван Цзисинь (2014) та ін.); вивчення освітніх технологій у мистецькій освіті (Інь Ю (2004), Лю Чан (2017), Чень Аймін (2015) Ян Юе & Лі Я (2011) та ін.).

Формулювання цілей та завдань статті. Метою статті є аналіз напрямів дослідження та досвіду впровадження інформаційних технологій у підготовку учителів музичного мистецтва в Україні та КНР.

Виклад основного матеріалу. В Україні важливість впровадження інформаційних технологій підтримується на державному рівні. У 1998 р. було прийнято Закон «Про Національну програму інформатизації» (Закон «Про Національну програму інформатизації», 1998), де визначено основні терміни та поняття: «засоби інформатизації», «інформатизація», «інформаційна технологія», «інформаційний ресурс» тощо. Згідно Закону, «інформатизація» – сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки (Закон «Про Національну програму інформатизації», 1998). Зазначено, що «інформаційна технологія» – цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування (Закон «Про Національну програму інформатизації», 1998).

Під інформаційними технологіями розуміють сукупність прийомів і методів збору, обробки й передачі інформації з використанням сучасних засобів комунікації, технічного та програмного забезпечення. До засобів інформаційних технологій відносять: гіпертекст, мультимедіа, навчальне та контролююче програмне забезпечення тощо.

Необхідність застосування інформаційних технологій в освіті підтримується на державному рівні, оскільки є нагальною потребою у цілеспрямованій підготовці особистості до вмілого і безпечного користування ними, зокрема, під час навчання за дистанційною формою. Наказ МОН України «Деякі питання організації дистанційного навчання» (Наказ МОН України, 2020) та Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні, 2000) регулюють права та обов'язки учасників навчального процесу під час навчання за однією з шести моделей дистанційного навчання: на базі самостійного вивчення матеріалу (екстернат); навчання в університеті; співпраця навчальних закладів; автономні освітні установи; автономні навчальні системи; дистанційне навчання з використанням мультимедійних програм.

Однією з найновіших форм дистанційного навчання є онлайн-курси, які стали сьогодні дуже популярним засобом передачі та отримання знань. Вони дають змогу інтерактивного спілкування студентів та викладачів, а також прийому іспитів в режимі онлайн.

У 2013 році пройшли перші МООС на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка («Університет онлайн»). Весною 2014 року стартував проект інтерактивної онлайн-освіти EdEra, який створює онлайн-курси та освітній контент широкого спектра з використанням IT. Мета проекту зробити освіту в країні доступною та якісною на зразок найкращих західних освітніх ініціатив.

У руслі розбудови сучасної освіти в 2010 р. набула чинності Концепція впровадження медіаосвіти (2016), яка базується на міжнародному досвіді. Основні положення Концепції відповідають завданням, сформульованим у Паризькій програмі-рекомендаціях з медіаосвіти ЮНЕСКО (від 22 червня 2007 р.) та резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрової інформації (від 16 грудня 2008 р.). Метою Концепції є «сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіа-освіти заради забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефектив-

ної взаємодії із сучасною системою медіа, формування у них медіа-обізнаності, медіа-грамотності і медіа-компетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей» (Концепція впровадження медіаосвіти, 2016). Концепція спрямована на підготовку і проведення всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти на всіх рівнях; започаткування практики шкільної медіаосвіти; забезпечення медіаосвіти у вищій школі, насамперед при підготовці фахівців педагогічного профілю тощо.

Різні аспекти застосування інформаційних технологій в освіті досліджують українські науковці. Зазначимо, що поняття «інформаційні технології в освіті» вживається на різних рівнях конкретизації. Так, О. Шатров вважає, що «сучасна інформаційна технологія в освіті – це комплекс навчальних і навчально-методичних матеріалів, технічних та інструментальних засобів обчислювальної техніки навчального призначення, а також система наукових знань про роль і місце обчислювальної техніки в навчальному процесі, про форми і методи їх застосування для вдосконалення праці викладачів та студентів» (Шатров, 1989, с. 4). Виходячи із визначення М. Жалдака, «інформаційна технологія (ІТ) – це сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, зберігання, обробки, передачі і представлення інформації, що розширює знання людини і розвиває її можливості з управління технічними і соціальними процесами» (М. Жалдак, 1997, с. 24).

Упровадження нових інформаційних технологій у навчальний процес потребує від суб'єктів, передусім, уміння працювати з комп'ютером, що стало необхідним атрибутом професійної діяльності викладача вищого навчального закладу. Відображенням і наслідком цієї тенденції стала потреба у підготовці фахівців, які вільно володіють інформаційними технологіями. О. Абдалова наголошує на тому, що впровадження нових технологій навчання та досконале оволодіння ними вимагають певної внутрішньої готовності як викладачів, так і здобувачів вищої освіти до серйозних перетворень, що відповідають умовам швидкозмінного інформаційного суспільства (Абдалова, 2014, с. 50).

Згідно з дослідженнями О. Воронкіного, до ознак інформатизації освіти відноситься поява: нових форм подання інформації (мультимедіа) та доступу до інформаційних ресурсів віртуальних закладів освіти, онлайн-бібліотек тощо; навчальних занять у формі вебінарів, відеолекцій, відеоконференцій, віртуальних лабораторій тощо з необмеженим у часі доступом та зручним для студентів графіком навчання; розвиток освітнього відео (телебачення, онлайн-сервіси, хмарні сховища), комп'ютерного тестування для перевірки та контролю знань, систем керівництва освітнім контентом та діяльністю студентів тощо (Воронкін, 2014, с. 13).

Наведені положення акцентують увагу на важливості застосування у освітньому процесі інформаційних технологій, як результату зміни основної освітньої парадигми: якщо раніше викладач був головним джерелом професійної інформації, що зумовлювало репродуктивну методику навчання як провідну, то тепер функція викладача стає іншою, він має навчити студента орієнтуватися в інформаційному середовищі, розвинути його творчі та інтелектуальні здібності.

Застосування та впровадження в освітній процес підготовки учителів музичного мистецтва інформаційних технологій та методів досліджено у працях Ю. Дворник (2015), Л. Бондаренко (2019), Л. Гаврілової (2016) та ін.

У монографії Л. Гаврілової досліджено упровадження в освітній процес підготовки учителів музичного мистецтва інформаційних технологій. Вчена вважає, що формування професійної компетентності учителів музичного мистецтва буде проходити результативніше із застосуванням засобів мультимедійних технологій. Вченою визначено поняття «мультимедійні навчальні засоби», якими, на її думку, є сучасні засоби навчального призначення, створені на основі технологій мультимедіа для підвищення ефективності навчально-виховного процесу (Гаврілова, 2014, с. 124). Л. Гавріловою виокремлено шість груп МНЗ, використовуваних у навчанні музиці: електронні підручниаи і посібники; електронний навчально-методичний комплекс, інформаційно-довідкові мультимедійні видання, тренажери музичного слуху та школи гри на музичних інструментах, дитячі ігрові музичні навчально-розвивальні видання, тестові програми.

Ю. Дворник, моделюючи процес формування творчих якостей майбутніх учителів музики засобами комп'ютерних технологій, пропонує застосовувати три групи методів:

• методи, спрямовані на накопичення і засвоєння знань з комп'ютерних технологій та створення атмосфери зацікавленості (інформаційно-повідомні, пояснювально-ілюстративні, стимулювання музичного навчання, аудіювання музичного матеріалу, метод перспективи і ретроспективи);

• методи стимулю вання навичок самостійної роботи (частково-пошукові, репродуктивний метод, метод моделювання, творчого наслідування, метод стильового наслідування та метод створення музичних репродукцій, пошуку самостійних творчих рішень, стимулювання інтересу,

аналізу й узагальнення).

• методи, спрямовані на творчу самореалізацію студентів (м етод активізації попереднього досвіду, залучення до творчого проектування, проблем ні методи, методи смислового бачення. евристичний або частково-пошуковий, метод рефлекси самоаналізу, самоконтролю та самооцінювання, метод художньо-педагогічного спілкування) (Дворник, 2015, с. 103–104).

Бондаренко Л., розв'язуючи проблему формування пізнавальної самостійності майбутніх учителів музики з використанням мультимедійних технологій, пропонує комплекс власних методів, кожен з яких є модифікованим загальнодидактичним чи методом мистецького навчання. Приміром, на думку А. Бондаренко, засоби мультимедіа дозволяють модифікувати й успішно використовувати у музичному навчання такі методи: метод організації пізнавально-самостійної діяльності засобами мультимедіа (модифікований метод організації самостійної роботи Б. Сусь); метод інтелектуального розвитку (за модифікованою методикою Н. Шишкіної); метод планомірного розширення знань музичних творів (за модифікованою методикою О. Лаврентьєвої); метод «Поетапного розкриття змісту музичного твору за допомогою графічних символів» (за модифікованою методикою Т. Рейзенкінд); метод «Спрямованого пошуку» (за модифікованою методикою Г. Падалки) та багато інших (Бондаренко, 2019, с. 245).

Також, впровадження в підготовку учителів музичного мистецтва комп'ютерних технологій стало можливо використання віртуальної візуалізації музики (майже усі комп'ютерні програми для слухання музики дозволяють сприймати її у супроводі кольорових калейдоскопічних візерунків, динамічні параметри яких змінюються разом зі зміною характеру мелодії, гучності, тембрів тощо).

Як стверджує Л. Гаврілова, введення до професійного розвитку майбутніх учителів музики засобів мультимедійних технологій оновлює такий традиційний вид музичної діяльності, як контроль і оцінювання набутих студентами музичних знань і умінь (Гаврілова, 2014, с. 134). Це пов'язано передусім із залученням технологій комп'ютерного тестування на основі існуючих програмних оболонок (*Конструктор тестів 3.3, My Test X, Uni Test System, АСТ-Тест* та ін.), що дозволяють використовувати мультимедійний контент, створювати мультимедійні тестові завдання й проводити якісний тестовий контроль музичних знань і умінь.

Стислий огляд законодавчих актів, нормативних документів та досліджень українських науковців дозволяє зробити висновок про систематичну, планомірну, багатовекторну діяльність з удосконалення та розвитку інформаційних технологій в освіті, зокрема у підготовці учителів музичного мистецтва.

Що стосується застосування інформаційних технологій у підготовці вчителів музичного мистецтва в КНР, то це питання пов'язано з розробленою Міністерством освіти КНР єдиною системою кваліфікаційних та освітніх стандартів та навчальних планів підготовки вчителів музичного мистецтва. У 2006 р. Міністерство освіти КНР оприлюднило такі документи: «Національну програму з музичної педагогіки (програма педагогічної освіти) для студентів» (2005), «Керівництво з викладання обов'язкових дисциплін для студентів старших курсів у галузі музикознавства (педагогічної освіти) в загальноосвітніх та інших національних школах», була прийнята «Програма підготовки фахівців по загальноосвітній навчальній програмі для студентів коледжів і університетів».

У науковій розвідці Го Шенцзянь, основою якої стала «Національна програма з музичної педагогіки (програма педагогічної освіти) для студентів», було проаналізовано дисбаланс між професійними та іншими циклами дисциплін, відзначено, що культивування особистості майбутнього вчителя є відправною точкою освіти, а мета навчання є основою для розробки навчальних програм. На цій основі, науковцем, було запропоновано ідеї щодо поліпшення професійної підготовки викладачів музики. Го Шенцзянь підняв питання про професійну навчальну програму та закликав «уточнити початкову точку і основу навчальної програми, оптимізувати структуру команди розробників професійної навчальної програми, збільшити частку професійних дисциплін, поліпшити викладання музики» (Го Шенцзянь, 1996, с. 8). Багато рекомендацій стосувалося методів навчання музиці.

У результаті проведеного дослідження було проведено аналіз обов'язкових загальноосвітніх, обов'язкових музичних, регіональних та дисциплін за вибором, що призвело до об'єднанні споріднених дисциплін, які раніше викладалися як самостійні (теорія музики і сольфеджіо, гармонія, поліфонія і аналіз музичних форм; історія музики і слухання музики); гнучкості та мобільності системи навчання, що стала зорієнтована на розвиток індивідуальних особливостей студентів.

З середини 1990-х років інтеграція інформаційних технологій і навчальних програм стала дуже популярною і важливою темою досліджень китайських науковців. У наукових працях Гу-

ань Цзяньхуа (2013), Лі Джи (2011), Оуян Юйцюань (2005), Чен Мінлінг (2008) та ін. досліджуються історичні передумови сучасної музичної освіти Китаю, її інформатизації.

Комп'ютерне навчання стає початковим етапом інтеграції інформаційних технологій та навчальних програм, й полягає у використанні комп'ютера для швидкого обчислення, відеозображення, анімації та інших функцій, які допомагають вчителям вирішувати нагальні ключові й складні проблеми навчання, що допомагає студентам розуміти абстрактні концепції і принципи. У цьому напрямі існує декілька досліджень спрямованих на більш широке застосування технологій і методів штучного інтелекту в навчанні: із застосуванням комп'ютера, про співпрацю і конкуренцію у навчанні за допомогою комп'ютера, дослідження автономного навчання, ефективності комп'ютерного навчання.

Другим етапом інтеграції інформаційних технологій та навчальних програм було комп'ютерне навчання (CAL), яке поширилось з 1960-х по 1990-і роки. У цій площині комп'ютери використовувались як інструмент, що допомагає студентам в автономному навчанні. Акцент в освіті поступово змістився від застосування комп'ютерних засобів під час викладання до дистанційного навчання студентів. У 1990-ті роки дослідження у галузі інформаційних технологій і навчальних програм швидко розвивалися й стали ключовим предметом обговорення для фахівців з різних галузей знань. Дослідження цієї концептуальної конотації досягли піку в Китаї, де було багато наукових робіт з інтерпретації і розуміння поняття «інтеграція». Результатом досліджень став висновок про те, що основою концепції «Інтеграція інформаційних технологій та навчальних програм» є три аспекти, а саме: створення інформаційного середовища навчання, перетворення традиційних структур навчання та впровадження нових методів навчання.

Так, Чжан Хуа визначив «інтеграцію інформаційних технологій і навчальних програм» як: новий тип методу навчання, який органічно поєднує інформаційні технології, інформаційні ресурси, інформаційні методи, людські ресурси і зміст дисциплін в процесі навчання, для виконання його завдань (Чжан Хуа, 1999, с. 38).

Заслуговує на увагу монографія Ван Цзин «Дослідження впливу інформаційних технологій на розвиток здібностей вчителів музики» (Ван Цзин, 2018), де представлено структуру музичних знань вчителів музики, інтегрованих інформаційними технологіями, і показано, як навчати вчителів музики в інформаційному середовищі.

У дослідженні визначено, що інформатизація повністю змінила традиційну концепцію музичної освіти: викладання і навчання стали не тільки взаємодіяти, а й взаємоаналізувати свої недоліки, що надає змогу не тільки корегувати викладання, але й досягати його внутрішнього покращення і зовнішнього розширення.

Науковець визначив основні риси впливу інформаційних технологій на сучасну підготовку учителів музичного мистецтва. Ван Цзин вважає, що особливістю інформаційного середовища є те, що воно розчиняє кордони засобів масової інформації та реалізує персоналізацію музики. В інформаційному середовищі вивчення і прослуховування музики вже не просто є духовним святом еліти, а й стає можливим для великої кількості людей (Ван Цзин, 2018, с. 142). Популяризація та розвиток інформаційних технологій значно змінили засоби, завдяки яким люди слухають музику. Процес створення музики також більше не є загадковим, оскільки кожен може стати учасником і творцем музичної композиції. Оцінка музики стає початком стимулювання її створення, багато людей стають учасниками музичних творів за допомогою різних форм, таких як мелодія, тексти пісень, прямі або непрямі коментарі .

На думку науковця, важливою особливістю інформаційного середовища є те, що воно звільняє студентів від прагнення бути «естетичними» в процесі вивчення музики (Ван Цзин, 2018, с. 164). У процесі традиційної музичної освіти вчителі навчають тільки тому, як цінувати красу музики і сприймати красу музики, ігноруючи при цьому здатність створювати музику. Однак, у процесі навчання у кожного учня є бажання висловити себе у створенні музичних творів. Нове медіа-середовище надає студентам широкий спектр шляхів поширення та обміну інформацією для цього творчого бажання. Вони можуть поширювати свої композиції за допомогою таких інструментів, як Baidu і Youku, щоб аудиторія могла оцінити їх (Ван Цзин, 2018, с. 173).

Також, зазначає Ван Цзин, вплив інформатизації на традиційну музичну освіту призводить до трансформації традиційних форм викладання музики. До популяризації інформаційних технологій, музика зберігалася у статичній формі нот. З розвитком інформатизації, особливо з появою і розвитком Інтернету, методи статичного і матеріалізованого уявлення музики стали віртуалізовані. Для творців музики найбільша цінність їх творів полягає в тому, щоб зробити їх і цінність, яку вони представляють, прийнятною для переважної більшості любителів музики (Ван Цзин, 2018, с. 185).

Інформатизація прискорила швидкість поширення музики, змінила засоби поширення і

розширила можливості музичного ринку. Щоб завоювати більший ринок, творці музики почали застосовувати нововведення в свої творчі концепції, такі як: деякі музичні твори включають в себе ретельно поставлену хореографію, реп чи ін. У той же час інформатизація порушує чітке розходження між творцями музики і слухачами, оскільки слухачі також можуть ставати творцями (Ван Цзин, 2018, с. 208).

Можна зробити висновок, що у дослідженнях китайських науковців визначено такі основні риси інформатизації в підготовці учителів музичного мистецтва:

• надає змогу не тільки корегувати викладання, але й досягати його внутрішнього покращення і зовнішнього розширення;

• розчиняє кордони засобів масової інформації та персоналізирує музику;

• оцінювання музики стає початком стимулювання її створення, багато людей стають учасниками музичних творів за допомогою різних форм;

• надає студентам широкий спектр шляхів поширення та обміну інформацією для творчого бажання висловити себе у створенні музичних творів;

• призводить до трансформації традиційних форм викладання музики;

• прискорює швидкість поширення музики;

• порушує чітке розходження між творцями музики і слухачами, оскільки слухачі також можуть ставати творцями.

Висновки. Окреслені шляхи впровадження інформаційних технологій у підготовку вчителів музичного мистецтва в Україні та КНР свідчать про широку розробку китайськими науковцями проблем інформатизації освіти мистецького спрямування, що охоплює питання історичних передумов, становлення, розвитку та прогнозування інтеграції інформаційних технологій у підготовку вчителів музичного мистецтва. З іншого боку, в нашій країні, робота спрямована більше на систематичну, планомірну, багатовекторну діяльність з удосконалення та розвитку інформаційних технологій у підготовці учителів музичного мистецтва.

Перспективи подальших досліджень, вважаємо необхідно спрямувати на теоретичному рівні – на дослідження досвіду зарубіжних країн щодо багатства форм і засобів організації навчально-виховного процесу із залученням інформаційних технологій, специфіки культурно-професійної підготовки бакалаврів і магістрів у галузі мистецької освіти, з метою їх творчого переосмислення, інтеграції і конвергенції в українські реалії; на практичному рівні – подальшу розробку та впровадження інформаційних технологій у процес підготовки вчителів музичного мистецтва.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Cherkasov, V., Oleksiuk, O., Bondarenko, L. (2019). Innovative Model of Communicative Practices. *Journal of History Culture and Art Research*. V 8(2), 244–252

Koller, Daphne. (2012). What we're learning from online education. TEDGlobal **https://www.ted.com/talks/daphne_koller_what_we_re_learning_from_online_education/transcript**

Абдалова, О., Исакова, О. (2014). Использование технологий электронного обучения в учебном процессе. *Дистанционное и виртуальное обучение*. № 12, 52.

Ван Цзин. (2018). Исследования в области информационных технологий улучшают способности преподавателей музыки. *Китайская социальная пресса*, 380.

Ван Яохуа. (2003) Мысли о целях обучения и структуре учебного плана музыкального образования в высших обычных колледжах. *Китайское музыкальное образование*, (2), 21–23.

Воронкін, О. (2014). Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України у 90-Х роках ХХ ст. на початку ХХІ ст. *Інформаційні технології в освіті*. Вип. 20, 99–116. **https://doi.org/10.14308/ite000520**

Го Шэнцзянь. (1996). Что такое художественное образование? *Китайское музыкальное образование*, (01), 8–9.

Гуань Цзяньхуа. (2006). Музыкальное образование постмодерна. Сиань: *Shaanxi Normal University Press*, 260.

Гуань Цзяньхуа. (2013). Музыкальное образование в Китае и международное музыкальное образование. Нанкин : *Nanjing Normal University Press*, 308

Дворник, Ю. (2015). Використання комп'ютерних програм у системі музично-педагогічної освіти. Художня освіта на межі тисячоліть: здобутки, проблеми, перспективи: мат. *Міжнар. наук.-практ. конф. Ніжин, 24–25 квіт. 2015*. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 103–104.

Жалдак, М. (1997). Комп'ютер на уроках інформатики: *посібн. для вчителів*. К.: Техніка, 302.

© Мей Фан & О.Матвєєва

Закон України «Про Національну програму інформатизації» (2012). **https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр#Text**

Инь Ю. (2004). Исследования по применению современных мультимедийных технологий в преподавании музыки. Баодин: *Университет Хэбэй*, 280.

Концепція розвитку дистанційної освіти від 20 грудня 2000 р. **http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/**

Ли Джи. (2011). Практическое пособие для учителей музыки. Шанхай: *Шанхайское музыкальное издательство*, 320.

Лю Чан, Тань Сяо. (2017). Особливості підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва В КНР. *Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управління навчальними закладами: матер. III Всеукр. (з міжнар. участю) наук.-метод. конф. 5 груд. 2017*, м. Херсон. Херсон, Ч. 3, 50–53.

Лю Чан, Чень Хуей. (2017). Становлення та розвиток сучасної професійної музичної освіти в КНР. *Педагогічний альманах.* Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти». Вип. 36, 263–268. **http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2017_36_47**

Морзе, Н. (2011). Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес закладів ПТО : *метод. посібник*. К. : Арт Економі, 168

Найдьонова, Л.А., & Слюсаревський, М.М. (Eds.). (2016). Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). Київ, 16. **http://mediaosvita.org.ua/book/kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity/**

Наказ МОН України від 08.09.2020 № 1115 «Деякі питання організації дистанційного навчання». (2020). **https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text**

Национальная музыкальная академия (педагогическое образование), Программа профессиональной подготовки студентов бакалавриата. *China Education News* (2005).

Оуян Юйцюань. (2005). Литература и искусство в цифровом контексте. Пекин: *China Social Sciences Press*, 240.

Чен Минлинг. (2008). Построение модели обучения музыкальному опыту, чтобы показать очарование художественных классов. *Jilin Education*, (33), 42.

Чжан Хуа. (1999). Теория учебных программ. Целостный взгляд на учебную программу (часть 2). *Теория и практика образования,* (12), 38–44.

Шатров, А., Цевенков, Ю. (1989). К проблеме информатизации образования. *Информатика и образование,* №5, 3–10.

Ян Юэ, Ли Я. (2011). Исследование модели самообучения на основе Web2.0: на примере онлайн-класса «Современные образовательные технологии» для обычных студентов в Хуачжунском педагогическом университете. *Software Guide (Education Technology)*, (02), 50–52.

REFERENCE

Cherkasov, V., Oleksiuk,O., Bondarenko, L. (2019). Innovative Model of Communicative Practices. *Journal of History Culture and Art Research*. Том 8(2), 244–252 [in English]

Koller Daphne. (2012). What we're learning from online education. TEDGlobal. **https://www.ted.com/talks/daphne_koller_what_we_re_learning_from_online_education/transcript** [in English]

Abdalova, O., Isakova, O. (2014). Ispol'zovaniye tekhnologiy elektronnogo obucheniya v uchebnom protsesse [The use of e-learning technologies in the educational process]. *Distantsionnoye i virtual'noye obucheniye*. № 12, 52. Van TSzin. (2018).

Van TSzin. (2018). Issledovaniya v oblasti informatsionnykh tekhnologiy uluchshayut sposobnosti prepodavateley muzyki [Information technology research improves the ability of music teachers]. *Kitayskaya sotsial'naya pressa*, 380.

Van Yaokhua. (2003) Mysli o tselyakh obucheniya i strukture uchebnogo plana muzykal'nogo obrazovaniya v vysshikh obychnykh kolledzhakh [Thoughts on the learning objectives and curriculum structure of music education in higher conventional colleges]. *Kitayskoye muzykal'noye obrazovaniye*, (2), 21–23. [in Chinese]

Voronkin, O. (2014). Rozvytok informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy navchannya studentiv vyshchykh navchal'nykh zakladiv Ukrayiny u 90-h rokakh XX st. na pochatku XXI st. [Development of information and communication technologies for teaching students of higher educational institutions of Ukraine in the 90s of the XX century]. *Informatsiyni tekhnolohiyi v osviti*. Vyp. 20, 99–116. **https://doi.org/10.14308/ite000520** [in Ukrainian]

Ho SHéntszyan'. (1996). Chto takoe khudozhestvennoe obrazovanye? [What is art education?]. *Kytayskoe muzykal'noe obrazovanye,* (01), 8–9. [in Russian]

Huan′ Tszyan′khua. (2006). Muzykal′noe obrazovanye postmoderna. [Postmodern musical education]. Syan′: *Shaanxi Normal University Press*, 260. [in Russian]

Huan Tszyan′khua. (2013). Muzykal′noe obrazovanye v Kytae y mezhdunarodnoe muzykal′noe obrazovanye [Music education in China and international music education]. Nankyn: *Nanjing Normal University Press*, 308 [in Russian]

Dvornyk, Yu. (2015). Vykorystannya komp″yuternykh prohram u systemi muzychno-pedahohichnoyi osvity [Use of computer programs in the system of music and pedagogical education]. *Khudozhnya osvita na mezhi tysyacholit': zdobutky, problemy, perspektyvy: mat. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Nizhyn, 24–25 kvit*. 2015. Nizhyn: NDU im. M. Hoholya, 103–104. [in Ukrainian]

Zhaldak, M. (1997). Komp″yuter na urokakh informatyky: posibn. dlya vchyteliv [Computer in computer science lessons: manual. for teachers]. Kyiv: Tekhnika, 302. [in Ukrainian]

Zakon Ukrayiny «Pro Natsional′nu prohramu informatyzatsiyi» (2012). [Law of Ukraine «On the National Informatization Program»]. Kyiv. **https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-vr#Text** [in Ukrainian]

Yn′ Yu. (2004). Yssledovanyya po prymenenyyu sovremennykh mul′tymedyynykh tekhnolohyy v prepodavanyy muzyky. Baodyn: *Unyversytet KHébéy*, 280. [in Ukrainian]

Kontseptsiya rozvytku dystantsiynoyi osvity. (2000). [Law of Ukraine «On the National Informatization Program»]. **http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/** [in Ukrainian]

Ly Dzhy. (2011). Praktycheskoe posobye dlya uchyteley muzyky [A practical guide for music teachers]. Shankhay: *Shankhayskoe muzykal'noe yzdatel'stvo*, 320. [in Russian]

Lyu Chan, Tan′ Syao. (2017). Osoblyvosti pidhotovky maybutn′oho vchytelya muzychnoho mystetstva v KNR [Features of training future teachers of music in China]. *Teoretyko-metodolohichni osnovy rozvytku osvity ta upravlinnya navchal'nymy zakladamy: mater. III Vseukr. (z mizhnar. uchastyu) nauk.-metod. konf. 5 hrud. 2017, m. Kherson*. Kherson, CH. 3, 50–53. [in Ukrainian]

Lyu Chan, Chen′ Khuey. (2017). Stanovlennya ta rozvytok suchasnoyi profesiynoyi muzychnoyi osvity v KNR [Formation and development of modern professional music education in China]. *Pedahohichnyy al'manakh. Kherson: KVNZ «Khersons'ka akademiya neperervnoyi osvity»*. Vyp. 36, 263–268. **http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2017_36_47** [in Ukrainian]

Morze, N. (2011). Vprovadzhennya informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy u navchal′no-vykhovnyy protses zakladiv PTO : *metod. Posibnyk* [Introduction of information and communication technologies in the educational process of VET institutions: *a method. manual*]. K. : Art Ekonomi, 168 [in Ukrainian]

Nayd′onova, L.A., & Slyusarevs′kyy, M.M. (Eds.). (2016). Kontseptsiya vprovadzhennya mediaosvity v Ukrayini (nova redaktsiya) [The concept of introducing media education in Ukraine (new edition)]. Kyyiv, 16. **http://mediaosvita.org.ua/book/kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity/** [in Ukrainian]

Nakaz MON Ukrayiny vid 08.09.2020 № 1115 «Deyaki pytannya orhanizatsiyi dystantsiynoho navchannya». (2020). [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 08.09.2020 № 1115 «*Some issues of distance learning*»]. **https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text** [in Ukrainian]

Natsyonal′naya muzykal′naya akademyya (pedahohycheskoe obrazovanye), Prohramma professyonal′noy podhotovky studentov bakalavryata [National Academy of Music (pedagogical education), Bachelor's degree program]. (2005). *China Education News*. [in Chinese]

Ouyan Yuytsyuan′. (2005). Lyteratura y yskusstvo v tsyfrovom kontekste [Literature and art in a digital context]. Pekyn: *China Social Sciences Press*, 240. [in Russian]

Chen Mynlynh. (2008). Postroenye modely obuchenyya muzykal′nomu opytu, chtoby pokazat′ ocharovanye khudozhestvennykh klassov [Build a model of teaching the musical experience to show the charm of art classes]. *Jilin Education*, (33), 42. [in Russian]

Chzhan Khua. (1999). Teoryya uchebnykh prohramm [Curriculum theory]. Tselostnyy vz·hlyad na uchebnuyu prohrammu (chast′ 2). *Teoryya y praktyka obrazovanyya*, (12), 38–44. [in Russian]

Shatrov, A., Tsevenkov, YU. (1989). K probleme ynformatyzatsyy obrazovanyya [To the problem of informatization of education]. *Ynformatyka y obrazovanye.* №5, 3–10. [in Russian]

Yan Yué, Ly Ya. (2011). Yssledovanye modely samoobuchenyya na osnove Web2.0: na prymere onlayn-klassa «Sovremennye obrazovatel′nye tekhnolohyy» dlya obychnykh studentov v Khuachzhunskom pedahohycheskom unyversytete [Research of the model of self-learning on the basis of Web2.0: on the example of the online class «Modern educational technologies» for ordinary students at Huazhong Pedagogical University]. *Software Guide (Education Technology)*, (02), 50–52. [in Russian]

Дата надходження рукопису 05.04.2021

© Мей Фан & О.Матвєєва

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.09

© ***May Fan***
graduate student of the Department of Education and Innovative Pedagogy of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
University of Lishui
Lishui, China
email: **543775943@qq.com**
https://orcid.org/0000-0003-3900-8483
© ***Olha Matvieieva***
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, head of the Department of Teacher Musical and Artistic Training, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,
Kharkiv, Ukraine
email: oamat@ukr.net
https://orcid.org/0000-0003-0663-7726

WAYS OF INTRODUCTION OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN TRAINING OF MUSIC TEACHERS (CHINESE AND UKRAINIAN EXPERIENCE)

The purpose of the article is to analyze the areas of research and experience in implementing information technology in the training of music teachers in Ukraine and China.

Methodology. In Ukraine, the importance of the introduction of information technology is supported at the state level. To analyze the introduction of information technology in the training of music teachers were analyzed: the Law «On the National Informatization Program», the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine «Some issues of distance learning», the Concept of distance education in Ukraine and the Concept of media education. The study revealed various aspects of the use of information technology in education in Ukraine. Ukrainian scholars emphasize the importance of using information technology in the educational process because of changing the basic educational paradigm: if before the teacher was the main source of professional information, which led to reproductive teaching methods, now the teacher's function is different, he must teach students to navigate in the information environment, to develop his creative and intellectual abilities. The application and introduction of information technologies and methods in the educational process of teacher training in music art has been studied in the works of Yu. Dvornyk (2015), L. Bondarenko (2019), L. Gavrilova (2016) and others.

Scientific novelty. A comparative model of the use of information technology in the training of music teachers in China is presented. This issue is related to the unified system of qualification and educational standards and curricula for the training of music teachers developed by the Ministry of Education of the PRC. In the researches of Chinese scientists the following main features of informatization in the training of music teachers have been identified: dissolves the boundaries of the media and personalizes music; evaluation of music becomes the beginning of stimulating its creation, many people become participants in musical works; provides students with a wide range of ways to disseminate and exchange information for a creative desire to express themselves in the creation of musical works; leads to the transformation of traditional forms of teaching music; accelerates the speed of music distribution; violates a clear distinction between music creators and listeners, as listeners can also become creators.

Conclusions. A brief review of legislation, regulations and research of Ukrainian scientists allows us to conclude about the systematic, planned, multi-vector activities for the improvement and development of information technology in education, in the training of music teachers. The outlined ways of introducing information technologies in the training of music teachers in Ukraine and China testify to the widespread development by Chinese scientists of problems of informatization of art education, covering issues of historical preconditions, formation, development and forecasting of information technology integration in music teachers. On the other hand, in our country, the work is focused more on systematic, planned, multi-vector activities to improve and develop information technology in the training of music teachers.

Key words: information technology, training, teacher, music, music teacher, higher education, experience.

Professional Art Education : наук. журн. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди ; [редкол.: О. О. Матвєєва (голов. ред.) та ін.]. – Харків. – 2021. – № 2(1). – 76 с.

Технічний редактор – Фомін В.В.

Дизайн обложки: Владислав Скляров

Мови видання: українська, англійська.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021

Professional Art Education: Scientific Journal / H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University ; [editor: Olha Matvieieva (editor in chief) and others]. – Kharkiv. – 2021. – № 2 (1). – 76 p.

Technical editor - Volodymyr Fomin

Cover design: Skliarov Vladyslav

Publication languages: Ukrainian, English.

© H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, 2021

Professional
Art
Education